

Pielikums
Valsts augu aizsardzības dienesta
_____ rīkojums Nr. _____

Valsts augu aizsardzības dienests

2014. GADA PUBLISKAIS PĀRSKATS

Satura rādītājs:

1. Valsts augu aizsardzības dienesta darbības vispārējs raksturojums
2. Personāls
3. Finanšu resursi
4. VAAD darbības rezultāti
 - 4.1. Sēklu kontroles un uzraudzības joma
 - 4.1.1. Sēklu sertifikācija, sēklu aprites uzraudzība, selekcionāru tiesības un Latvijas augu šķirņu kataloga veidošana
 - 4.1.2. Normatīvo aktu ievērošanas uzraudzība un kontrole Sēklu sertifikācijas, sēklu aprites uzraudzības, selekcionāru tiesību un Latvijas augu šķirņu kataloga veidošanas jomā
 - 4.2. Agroķīmijas joma
 - 4.2.1. Mēslošanas līdzekļu aprites uzraudzība
 - 4.2.2. Augšņu agroķīmiskā izpēte
 - 4.2.3. Mēslošanas līdzekļu lietošanas uzraudzība
 - 4.3. Augu karantīnas joma
 - 4.3.1. Aizsargājamās zonas statusa uzturēšana un saglabāšana bakteriālajai iedegai
 - 4.3.2. Pasākumi priežu koksnes nematodes ieviešanās novēršanai
 - 4.3.3 Veiktās pārbaudes
 - 4.3.4. Augu passes un etiķetes
 - 4.3.5. Latvāņu izplatības ierobežošana
 - 4.3.6. Importa un eksporta kravu kontrole
 - 4.4. Augu aizsardzības joma
 - 4.4.1. Augu aizsardzības līdzekļu reģistrācijas joma
 - 4.4.2. Augu aizsardzības līdzekļu uzraudzības joma
 - 4.4.3. Kultūraugiem kaitīgo nekarantīnas organismu monitorings un prognozēšana
5. Komunikācija ar sabiedrību

Pārskatā izmantotie saīsinājumi

AAL -	Augu aizsardzības līdzeklis
AAI -	Augsnes agroķīmiskā izpēte
EK -	Eiropas Komisija
EP -	Eiropas Padome
EPPO -	Eiropas un Vidusjūras augu aizsardzības organizācija
EPS -	Lauku atbalsts dienesta Elektroniskās pieteikšanās sistēma
ES -	Eiropas Savienība
ĢMO -	ģenētiski modificēts organisms
ĢPS -	ģeogrāfiskās pozicionēšanas sistēmas
ĪJT -	īpaši jutīgā teritorija
KIeM -	koksni un koksnes iepakojamo materiālu
LAD -	Lauku atbalsta dienests
LAPK -	Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss
LIZ -	lauksaimniecībā izmantojamās zemes
ML -	Mēslošanas līdzeklis
MK -	Ministru kabinets
KUVIS -	Kultūraugu uzraudzības valsts informācijas sistēma
PVD -	Pārtikas un veterinārais dienests
VAAD -	Valsts augu aizsardzības dienests
VPR -	Valsts plānošanas reģions
ZM -	Zemkopības ministrija

1. VAAD darbības vispārējs raksturojums

VAAD izveidots atbilstoši Saeimas 1998.gada 17.decembrī pieņemtajam Augu aizsardzības likumam un ir ZM padotībā esoša valsts tiešās pārvaldes iestāde.

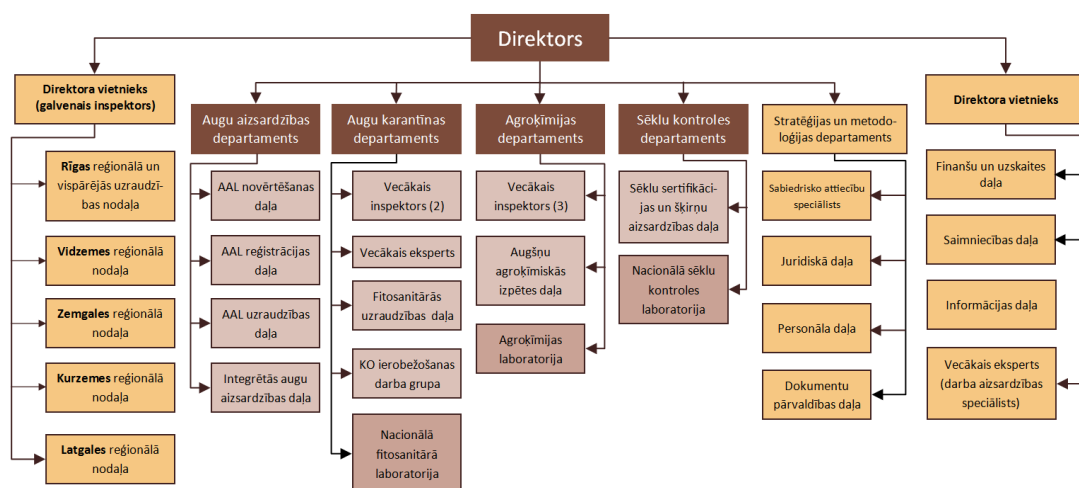
VAAD ir tiešās valsts pārvaldes iestāde, kas īsteno valsts politiku augu aizsardzības, sēkļu aprites, mēslošanas līdzekļu aprites un selekcionāru tiesību aizsardzības jomā un ZM pārraudzībā darbojas visas Latvijas sabiedrības interesēs.

VAAD veic valsts deleģētās funkcijas, kas aptver agronomiskos procesus no augsnes līdz ražai un sekmē augu un mežu veselību, radot priekšnoteikumus produkcijas starptautiskajai tirdzniecībai.

VAAD darbības mērķis ir:

Nodrošināt valsts fitosanitāro drošību, veicot efektīvus uzraudzības pasākumus, lai valsti pasargātu no bīstamām augu slimībām un kaitēkļiem un nodrošināt augu un augu produktu eksportu, kā arī radīt priekšnoteikumus, lai nesamazinātos augsnes auglība un lai lauksaimniekiem būtu pieejams vesels un kvalitatīvs pavairojamais un sēklas materiāls, un līdzekļi, kas palīdz aizsargāt augus un iegūt augstākas ražas, un, lai tie neatstātu nelabvēlīgu ietekmi uz cilvēku veselību, dzīvniekiem un vidi.

Struktūra

Saīsinājumi:

AAL—Augu aizsardzības līdzekļu

KO—Kaitīgo organismu

2. Personāls

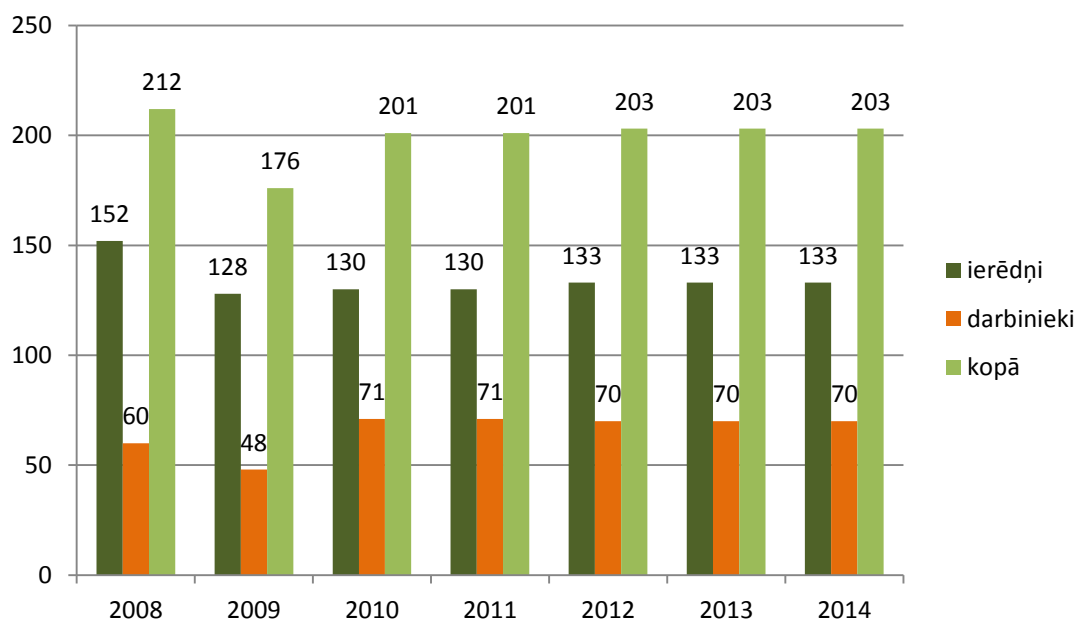
Saskaņā ar VAAD amatu saraksta datiem 2014.gada beigās dienestā bija 203 amata vietas, faktiskais vidējais personāla skaits - 188, t.sk., vidēji 124 (66%) ierēdņi un 64 (34%) darbinieki.

Pārskata periodā, nepalielinot esošo amata vietu skaitu, Augu aizsardzības departamentā tika izveidota jauna struktūra ar šādām nodaļām – Augu aizsardzības līdzekļu reģistrācijas daļa, Augu aizsardzības līdzekļu novērtēšanas daļa, Augu aizsardzības līdzekļu uzraudzības daļa un Integrētās augu aizsardzības daļa.

2014.gadā VAAD civildienesta attiecības uzsāka 10 ierēdņi, savukārt darba tiesiskās attiecības uzsāka septiņi darbinieki.

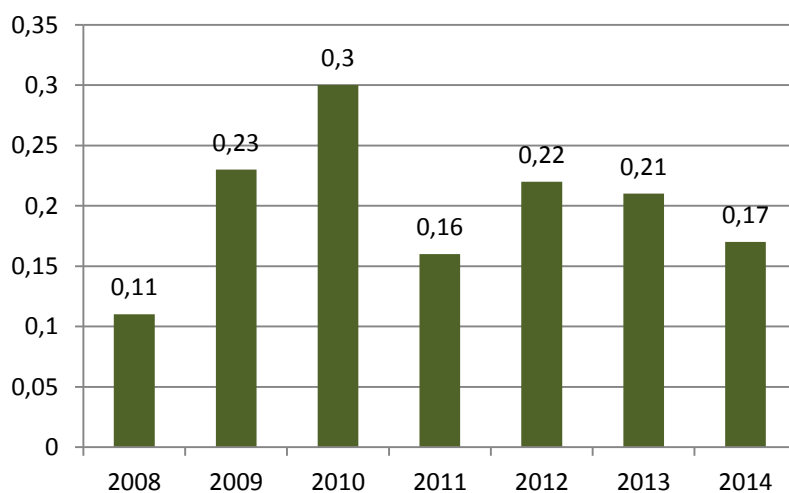
2014.gadā VAAD valsts civildienesta attiecības pārtrauca 10 ierēdņi un darba tiesiskās attiecības izbeidza seši darbinieki. Personāla mainība pārskata gadā – 17%.

Amata vietu un darbinieku skaita izmaiņas 2014.gadā:

Pārskata gadā, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošajiem rādītājiem, kopējais amata vietu skaits nav mainījies, kā arī sadalījums ierēdņu un darbinieku amatu skaitā saglabājies tāds pats, t.i., 133 ierēdņu amata vietas un 70 darbinieka darbavietas.

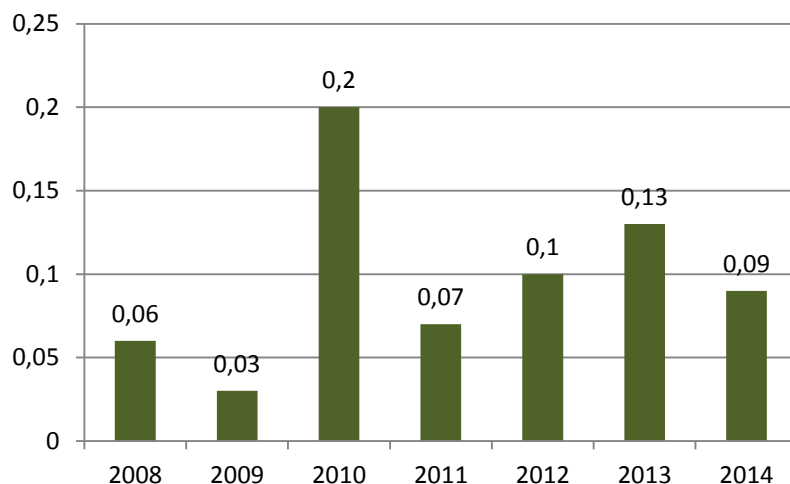
Personāla mainības koeficients

2014.gadā personāla mainību raksturojošie rādītāji ir uzlabojušies un pēc divu gadu intervāla samazinās, tomēr joprojām saglabājas salīdzinoši augsti. Dati parāda, ka VAAD dažādos amatos nomainās aptuveni sestā daļa personāla, kas ir salīdzinoši augsts rādītājs. Lielākā daļa darbinieku, kas pārtrauc darbu VAAD nostrādājuši mazāk par pieciem gadiem. Salīdzinot pret iepriekšējo pārskata gadu samazinājies ir personāla atjaunošanās koeficients, t.i., 9% no vidējā amata vietu skaita tika aizpildīti

pieņemot darbā jaunus darbiniekus. Samazinājums saistīts ar personāla mainības samazināšanos kopumā.

Personāla atjaunošanās koeficients

VAAD darbinieku dzimumu sadalījums salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem palicis nemainīgs - kolektīvu galvenokārt veido sievietes, pārskata gada beigās VAAD strādāja 163 sievietes (82%) un 34 vīrieši (18%). VAAD lielākais ir to darbinieku skaits, kuru vecums ir 41-55 gadi, kas norāda uz kolektīva novecošanu, taču tajā pašā laikā tas arī nozīmē, ka VAAD darbu turpina pieredzējuši, profesionāli un lojāli speciālisti.

VAAD ir augsts darbinieku izglītības līmenis, jo 89 % no darbinieku vidējā skaita pārskata periodā ir augstākā izglītība, tai skaitā diviem darbiniekiem ir doktora grāds, divi darbinieki šobrīd studē doktorantūrā.

Lai apgūtu ar VAAD darbību saistītās speciālās zināšanas notiek regulāras reģionālo nodaļu darbinieku apmācības par profesionālajiem jautājumiem (agronomija, sēklkopība, kontroļu veikšanas kārtība u.c.). Mācību pasniedzēji ir bijuši gan VAAD speciālisti, gan arī citu iestāžu un uzņēmumu speciālisti.

VAAD 2014.gadā rīkojis 30 iekšējās mācības par profesionāliem jautājumiem šādās jomās:

- Mēslošanas līdzekļu aprites jomā;
- Augu aizsardzības līdzekļu uzraudzības jomā;
- Augu slimību un kaitēkļu prognožu, kaitīgo organismu monitoringa jomā;
- Augu karantīnas jomā;
- Sēkļu kontroles jomā;
- Interesu konflikts un ētika;

– Administratīvo pārkāpumu lietvedības pamati.

Lai pilnveidotu profesionālās zināšanas, t.sk., par valsts pārvaldi, administratīvajiem procesiem, specifiskiem laboratoriju darbību reglamentējošiem jautājumiem 2014.gadā darbinieki ir apmeklējuši Valsts administrācijas skolas un citu mācību iestāžu rīkotos kursus un seminārus, piemēram, korupcijas novēršanā, publiskā iepirkumu likuma piemērošanā, elektronisko algas nodokļu grāmatiņu ieviešana.

VAAD darbinieki profesionālās zināšanas papildināja piedaloties starptautiskos semināros, profesionālo asociāciju pieredzes apmaiņas pasākumos un konferencēs, piemēram, Latvijas Lauksaimniecības universitātes konferencē „Līdzsvarota lauksaimniecība”.

2014.gadā par profesionālu darbu viens VAAD darbinieks saņēma Zemkopības ministrijas apbalvojumu - medaļu „Par centību” un četriem darbiniekiem tika piešķirts Zemkopības ministrijas Atzinības raksts.

Pārskata periodā ir uzsākta funkciju darba laika uzskaites sistēmas ieviešana.

2014.gadā ir izsniegtas deviņas amatu savienošanas atļaujas un piešķirts ierēdņa statuss astoņiem ierēdņa amatā pirmo reizi ieceltiem pretendentiem.

3. Finanšu resursi

VAAD normatīvajos aktos deleģētās funkcijas realizē budžeta programmā 27.00.00. „**Augu veselība un augu aprites uzraudzība**”.

2014. gadam VAAD atbilstoši likumam „Par valsts budžetu 2014.gadam” (uz.01.01.2014.) budžeta programmas 27.00.00. „Augu veselība un augu aprites uzraudzība” realizācijai piešķirts budžets – resursi 3 922 419 eiro apjomā, izdevumi 3 922 419 eiro apjomā.

2014.gada laikā saskaņā ar MK 03.07.2014. rīkojumu Nr.324 papildus piešķirti līdzekļi 130 680 eiro, pamatkapitāla veidošanai, lai VAAD varētu iegādāties sešas jaunas vieglās automašīnas nozares specifisko funkciju veikšanai, kā arī atļauts izmantot pašu ieņēmumu no sniegtajiem maksas pakalpojumiem atlikumu uz gada sākumu 55 762 eiro apjomā to paredzot atlīdzībai, tādējādi 2014.gadā paredzot resursus 4 053 099 eiro apjomā, izdevumus 4 108 861 eiro apjomā.

Budžeta programmas

Vienlaikus VAAD 2014.gadā piešķirts un izlietots finansējums šādās budžeta programmās vai apakšprogrammās:

1. valsts atbalsts no budžeta apakšprogrammas 21.01.00 „**Valsts atbalsts lauksaimniecībai un lauku attīstībai (subsīdijas)**” 172 023 eiro apmērā, tai skaitā:

- 107 802 eiro apjomā kvalitatīvas sēklas sagatavošanai un izmantošanai;
- 64 221 eiro augsnes minerālā slāpekļa monitoringa īstenošanai.

2. Budžeta apakšprogrammā 65.05.00. „**Tehniskā palīdzība Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) apgūšanai (2007-2013)**” ietvaros 2014.gadā apgūti 747 619 eiro.

Programmas ietvaros 2014.gadā tika īstenoti šādi pasākumi:

- Pārbaužu nodrošināšanai savstarpējās atbilstības un integrētās augu audzēšanas sistēmas ietvaros ir izlietoti 399 282 eiro;
- Latvijā audzējamu kultūraugu audzēšanas vadlīniju, ievērojot integrētās augu aizsardzības principus, izstrādei un kaitīgo organismu monitoringa nodrošināšanai 2014.gadā izlietoti 291 422 eiro, tai skaitā papildus piešķirtais finansējums 20 755 eiro brīdinājuma sistēmas par kaitīgo organismu izplatīšanos pilnveidošanai un atbilstoša inspektoru aprīkojuma iegādei, kas no 2013.gada tika pārcelts uz 2014.gadu;
- no 2014.gada 1.augusta tika piešķirts papildus finansējums 56 915 eiro apmērā, lai veiktu augsnes auglības līmeņa novērtējumu reprezentatīvas lauksaimniecībā izmantojamās zemes kopas daļās dažādu lauksaimniecības sistēmu un specializācijas saimniecībās 5000 ha platībā.

3. Budžeta apakšprogrammā 70.06.00. „Izdevumi citu Eiropas Savienības politikas instrumentu projektu un pasākumu īstenošanai” pasākuma „**Ukrainas atbalsts pietuvinot tās fitosanitāro jomu regulējošo likumdošanu un pārvaldi Eiropas standartiem**” / Twinning ref: UA11/ENP-PCA/HE/32”), ietvaros apgūti 26 558 eiro.

Projekta ietvaros 2014.gadā notikušas ekspertu vizītes Ukrainā gan par centrālās administrācijas kapacitātes, gan par reģionālo struktūru darba uzlabošanu.

VAAD speciālisti uzņēmuši Latvijā Ukrainas dienesta speciālistus un veikuši apmācību par kvalitātes sistēmas ieviešanu laboratorijā saskaņā ar standartu ISO 17025.

Ikdienas projekta darba organizēšanu Ukrainā nodrošināja VAAD darbinieks kā Pastāvīgais mērķsadarbības padomnieks (RTA).

Projekta aktivitātes noslēgtas 17.09.2014 un no 18.09.2014 patstāvīgais mērķsadarbības padomnieks (RTA) ir atgriezies darbā VAAD. EK iesniegts projekta gala atskaite ziņojums. Pēc gala atskaites apstiprināšanas EK, 2015.gadā plānota pēdējā norēķināšanās par administratīvajām izmaksām, kas visā pārskata periodā ieskaitītas 80% apmērā no projektā noteiktā.

4. Budžeta apakšprogrammā 70.06.00. CESPI/ZM/007 - projekta „**Iniciatīvas „Mācības drošākai pārtikai”**” ietvaros mācību organizēšana un ieviešana augu veselības kontrolē, AAL novērtēšanā un reģistrēšanā, to izplatīšanas un lietošanas kontrolē galvenokārt ES dalībvalstīm” īstenošanai 2014.gadā apgūta ārvalstu finanšu palīdzība 38 103 eiro.

Pēc ārvalstu partneru finanšu palīdzības ieskaitīšanas VAAD kontā 31 482 eiro apmērā, tas novirzīts atmaksai valsts budžetā par veiktajiem uzturēšanas izdevumiem.

Ārvalstu finanšu palīdzības gala maksājuma 14 803 eiro netika ieskaitīts 2014.gadā, tas būs jāparedz novirzīt atmaksai valsts budžetā par veiktajiem uzturēšanas izdevumiem 2015.gadā.

Atlīdzībai izlietoti 6621 eiro, tai skaitā atalgojumam 5370 eiro. Kapitālajiem izdevumiem izlietoti 2967 eiro.

Konta atlikumā uz 31.12.2014. ir 2511 eiro, kas tiks novirzīti kapitālajiem izdevumiem 2015.gadā.

5. Budžeta apakšprogrammā 99.00.00 "**Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem**" saskaņā ar MK 2014.gada 3.jūlija rīkojumu Nr. 323 „Par finanšu līdzekļu piešķiršanu no valsts budžeta programmas ”Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem”” VAAD piešķirti 25 702 eiro, lai īstenotu bakteriālo iedegu izplatības uzraudzības un apkarošanas papildu pasākumus 2014.gadā un segtu izdevumus, kas saistīti ar bakteriālo iedegu izplatības noteikšanu, veicot pārbaudes un analizējot paraugus perēkļos, buferzonā un genofondos.

Piešķirtie līdzekļi izlietoti atlīdzībai 16 387 eiro, kas novirzīta piemaksām par papildu darbu VAAD inspektoriem un Nacionālās fitosanitārās laboratorijas darbiniekiem. Precēm un pakalpojumiem izlietoti 9315 eiro - par laboratorijas piederumu un reāģentu iegādi, papildus nepieciešamajai degvielai, sabiedrības informēšanai.

6. Budžeta programmā 96.00.00 "**Latvijas prezidentūras Eiropas Savienības Padomē nodrošināšana 2015.gadā**" piešķirts un izlietoti 18 331 eiro.

Lai nodrošinātu Latvijas prezidentūras Eiropas Savienības Padomē kvalitatīvu sagatavošanu, pamatojoties uz ZM 18.07.2014. rīkojumu Nr.113 „Par Zemkopības ministrijas padotības iestāžu amatpersonu (darbinieku) nominēšanu Latvijas prezidentūras Eiropas Savienības Padomē 2015.gadā sagatavošanas nodrošināšanai un to piemaksām” no VAAD Latvijas prezidentūras Eiropas Savienības Padomē 2015.gadā sagatavošanas procesā iesaistīti 10 darbinieki dažādos amatpersonu statusos, kuriem, paredzētas atbilstošas piemaksas. Pārskata periodā izlietots atlīdzībai 18 331 eiro, tai skaitā atalgojumiem 14 832 eiro.

VAAD darbinieki piedaloties dažādās EP darba grupās - analizējuši citu valstu

komentārus, snieguši savus priekšlikumus teksta redakcijām Oficiālās kontroles Regulas projektam, Augu veselības regulas projektam, Starptautisko standartu projektiem un citiem dokumentu projektiem.

Minēto programmu īstenošanai kopumā 2014.gadā izlietoti līdzekļi 4 827 217 eiro.

Valsts budžeta finansējums un tā izlietojums, eiro

Nr. p.k.	Finanšu līdzekļi	Iepriekšējā gadā (2013.g.) (faktiskā izpilde)	Pārskata gadā (2014.g.)	
			apstiprināts likumā	faktiskā izpilde
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	4192092	5127027	4897702
1.1.	dotācijas	2978170	3604192	3604192
1.2.	maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi	1142371	1379856	1202654
1.3.	ārvalstu finanšu palīdzība	71551	110253	58130
1.4.	transferti	0	32726	32726
2.	Izdevumi (kopā)	4148306	5194888	4827217
2.1.	Uzturēšanas izdevumi (kopā)	3803530	4695830	4328192
2.1.1.	subsīdijas un dotācijas, tai skaitā iemaksas starptautiskajās organizācijās	0	0	
2.1.2.	pārējie uzturēšanas izdevumi	3803530	4695830	4328192
2.2.	izdevumi kapitālieguldījumiem	344776	499058	499025

Programmā 27.00.00. „Augu veselība un augu aprites uzraudzība”:

2014.gadā dotācija no vispārējiem ieņēmumiem salīdzinot ar 2013.gadu palielinājusies par 411 479 vai par 18,5%. Palielinājums skaidrojams saistībā ar jaunās politikas iniciatīvas - jaunu VAAD automašīnu iegādi, ar minimālās algas celšanu, mēnešalgas izlīdzināšanu, elektrības un komunālo maksājumu sadārdzinājuma kompensāciju, kapitālo ieguldījumu uzturēšanas izdevumu palielinājumu.

2014.gadā VAAD ieņēmumi no maksas pakalpojumiem sastādīja 1 202 654 eiro, kas salīdzinot ar iepriekšējo gadu palielinājušies par 60 283 eiro vai par 5,3%, sakarā ar palielinājumu ieņēmumos par veiktajiem novērtējumiem AAL reģistrācijai un augu produktu fitosanitārajām pārbaudēm, bet pārskata gadā salīdzinot ar plānoto ieņēmumi netika izpildīti par 177 202 eiro, tas ir, par 12,8 %, tas skaidrojams ar Krievijas Federācijas aizliegumu noteiktu augu, augu produktu ieviešanai. Aizlieguma rezultātā samazinājušies eksporta kravu daudzumi, līdz ar to arī samazinājušās fitosanitārās pārbaudes un fitosanitāro sertifikātu izsniegšana.

Lai nodrošinātu statistikas datu iegūšanu par pesticīdu lietošanu lauksaimniecības kultūrām, saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr.1185/2009) 2014.gadā no Centrālās statistikas pārvaldes transfertu veidā saņemti 32 726 eiro. Iegūstot statistikas datus par pesticīdu pielietošanu kartupeļiem, kukurūzai

(lopbarībai), dārzeņiem, augļu kokiem apsekojumu veikšanai, atlīdzībai izlietoti 22 783 eiro, precēm un pakalpojumiem 9943 eiro.

Pārskata periodā VAAD kopumā par budžeta programmām un apakšprogrammām veicis kapitālos ieguldījumus 499 025 eiro apjomā.

Saskaņā ar Nacionālās fitosanitārās laboratorijas, Nacionālās sēklu kontroles laboratorijas, Agroķīmijas laboratorijas uzturēšanu atbilstoši akreditācijas prasībām, pārskata periodā iegādātas laboratoriskās iekārtas par 79 735 eiro.

Pārskata periodā turpinās datortehnikas un biroja iekārtu iegāde atbilstoši datortehnikas atjaunošanas plānam. Datortehnika un biroja tehnika 2014.gadā iegādāta par 29 587 eiro.

Pārskata periodā iegādāti 20 jauni dienesta transportlīdzekļi nozares specifisko funkciju veikšanai 386 623 eiro apjomā.

Nemateriālie ieguldījumi – Darba laika uzskaites informācijas sistēma iegādāta par 1355 eiro.

Atalgojums

2014.gadā VAAD kopumā noteiktas 203 amata vietas.

Faktiski (bez māmiņām, kas atradās bērnu kopšanas atvaļinājumā, un vakancēm) uz 2014.gada sākumu VAAD ir 186 darbinieki, t.sk. 123 ierēdņi, 63 pārējie darbinieki, faktiski uz 2014.gada beigām ir 189 darbinieki, t.sk. 125 ierēdņi, 64 pārējie darbinieki, vidēji gadā 188 darbinieki.

2014.gadā VAAD darba attiecības izbeiguši 16 darbinieki, pieņemti darbā 17 darbinieki. Ņemot vērā zemo vidējo atalgojumu VAAD, kas vidēji bija 980 eiro, pastāv risks, ka spējīgie darbinieki atstāj darbu VAAD.

Izmaiņas 2014.gadā

Salīdzinot ar 2013.gadu, VAAD pamatā nav mainījušās tai noteiktās funkcijas un pamatuzdevumi. Uzsākti sagatavošanās darbi Latvijas prezidentūrai 2015.gadam. Ļoti būtiskas pārmaiņas VAAD darbībā, kas būtu ietekmējušas finanšu rezultātus pārskata gadā, nav notikušas.

Pārskata gadā VAAD nodrošināja uzraudzību un kontroli augu karantīnas jomā, lai sekmētu Latvijas produkcijas eksportu, reeksportu un tranzītu gan uz trešajām, gan ES valstīm. Lai nodrošinātu nepārtrauktu eksporta un reeksporta kravu plūsmu, Rīgā darbojās diennakts fitosanitārās kontroles punkts lidostā „Rīga”, tikai pēc komersantu iepriekšēja pieprasījuma kravu kontrole tiek nodrošināta ārpus VAAD noteiktā darba

laika Liepājā, Ventspilī, Daugavpilī.

VAAD aktīvi piedalījās EP Roosendaal darba grupas sanāksmēs, lai nodrošinātu veiksmīgu augu un augu produktu eksportu uz Krievijas Federāciju.

2014.gadā VAAD turpināja sistēmas izstrādi, lai novērstu priežu koksnes nematodes ieviešanos Latvijā.

Saskaņā ar MK 12.08.2009. rīkojumu Nr.558 apstiprinātām „Integrētās augu aizsardzības pamatnostādnes 2009-2015.gadam”, un ar MK 12.04.2013. rīkojumu Nr.146 apstiprināto „Latvijas rīcības plāns augu aizsardzības līdzekļu ilgtspējīgai izmantošanai 2013.–2017.gadam”, 2014.gadā veikti pasākumi integrētās augu aizsardzības sistēmas izveidošanai.

2014.gadā VAAD nodrošināja profesionālo AAL lietotāju, konsultantu un izplatītāju apmācību sistēmas ieviešanu un jaunās smidzinātāju uzraudzības sistēmas ieviešanu.

Pārskata gadā turpinās darbs pie kaitīgo nekarantīnas organismu brīdinājuma sistēmas pilnveidošanas.

2014.gadā tiek veiktas kontroles savstarpējās atbilstības prasību izpildei vides jomā uzraudzībai mēslošanas plāniem un to dokumentācijai īpaši jutīgajās teritorijās, kā arī kontroles savstarpējās atbilstības prasību izpildei AAL lietošanas jomā.

Lai nodrošinātu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas Nr.1107/2009 par AAL laišanu tirgū, ar ko atceļ Padomes Direktīvas 79/117/EK un 91/414/EK, ieviešanu, kas būtiski maina AAL reģistrācijas sistēmu – darbojās AAL zonālā reģistrācija, t.i., AAL izvērtē viena valsts zonā un uz šī novērtējuma pamata citas valstis zonā (Lietuvā, Latvijā, Igaunijā, Dānijā, Somijā, Zviedrijā) pieņem lēmumu par AAL reģistrāciju savā valstī.

VAAD 2014.gadā pārstāv Latviju Eiropas Kopienas vienotajā darbīgo vielu novērtēšanas procedūrā, kā līdzziņotājai dalībvalstij turpinot uzsākto darbīgo vielu novērtēšanu atkārtotai iekļaušanai Eiropā reģistrēto darbīgo vielu sarakstā.

Likumā "Par valsts budžetu 2015.gadam" 2015.gadam VAAD budžeta programmā 27.00.00. „Augu veselība un augu aprites uzraudzība” VAAD piešķirti resursi 3 768 003 eiro apjomā un pieļauti izdevumi 3 803 575 eiro apjomā, paredzot ieņēmumu par maksas pakalpojumiem atlikuma uz gada beigām 35 572 eiro apmērā izmantošanu.

Ieņēmumiem no maksas pakalpojumiem plānots palielinājums par 42 686 eiro salīdzinot ar 2014.gada plānoto. Tas tiek plānots sakarā ar papildus fitosanitārām pārbaudēm un fitosanitāro sertifikātu izsniegšanu par griezto ziedu eksportu uz Krievijas Federāciju no Dienvidamerikas, kā arī par AAL novērtējuma sagatavošanu to iekļaušanai AAL reģistrā saistībā ar jaunās zonālās sistēmas ieviešanu un

pieteikumu skaita palielinājumu reģistrēta AAL atkārtotai novērtēšanai tā atbilstībai reģistrācijas nosacījumiem pēc tā sastāvā esošās darbīgās vielas apstiprināšanas ES reģistrēto darbīgo vielu sarakstā.

2015.gadam VAAD paredzēts finansējums arī no budžeta valsts apakšprogrammas 65.05.00 Tehniskā palīdzība Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) apgūšanai (2007-2013) 301 210 eiro apmērā un no apakšprogrammas 65.02.00 „Tehniskā palīdzība Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) apgūšanai (2014-2020) 273 316 eiro apmērā šādiem pasākumiem:

- Savstarpējās atbilstības sistēmas ietvaros un integrētās augu audzēšanas sistēmas ietvaros veiktajām pārbaudēm 399 604 eiro apmērā.
- Latvijā audzējamu kultūraugu audzēšanas vadlīniju, ievērojot integrētās augu aizsardzības principus, izstrādei un kaitīgo organismu monitoringa nodrošināšanai 174 922 eiro apmērā.

Minēto pasākumu īstenošanai 2015.gadā 24 amata vietām finansēšanas avots atlīdzībai plānots no šīm valsts budžeta apakšprogrammām.

Prioritātes 2015.gadam

2015.gadā saskaņā ar minētiem pasākumiem „Integrētās augu aizsardzības politikas attīstības pamatnostādnes 2009. – 2015.gadam” un „Latvijas rīcības plāns augu aizsardzības līdzekļu ilgtspējīgai izmantošanai 2013.–2017.gadam” atbilstoši piešķirtajam finansējumam VAAD nodrošinās pētījumu turpināšanu par kultūraugu kaitīgo organismu kritiskajiem sliekšņiem, par minimālās augsnes apstrādes ietekmi uz augsnes auglības saglabāšanu, kaitīgo organismu attīstību un izturību, ražu un tās kvalitāti bezmaiņas sējumos, nodrošinās pētījumu par kultūraugu šķirņu izturību pret kaitēkļiem un slimībām Latvijas agroklimatiskajos apstākļos.

Lai 2015.gadā ieviestu direktīvu par AAL ilgtspējīgu lietošanu, un Latvijā ieviestu integrēto augu aizsardzību, VAAD gatavo priekšlikumus normatīvajiem aktiem par integrētās augu aizsardzības principiem un prasībām.

VAAD turpinās pilnveidot kultūraugiem kaitīgo organismu novērošanas sistēmu, pilnveidos izveidoto profesionālo AAL lietotāju, konsultantu un izplatītāju apmācību sistēmu, pilnveidos jauno smidzinātāju uzraudzības sistēmu.

VAAD darbinieki 2014.gadā izstrādātās 19 Latvijā audzējamu kultūraugu audzēšanas vadlīnijas, ievērojot integrētās augu aizsardzības principus, iesniedz ZM apstiprināšanai.

VAAD 2015.gadā turpinās pārstāvēs Latviju Eiropas Kopienas vienotajā darbīgo vielu novērtēšanas procedūrā, uzsākot aktivitātes sešu darbīgo vielu pārvērtēšanā (trīs

vielām kā ziņotājvalstis un trīs vielām kā līdzziņotājvalsts).

VAAD 2015.gadā turpinās iesaistīties Baltijas - Ziemeļvalstu kopprojektā Ziemeļu zonas ietvaros par AAL reģistrāciju savstarpējo atzīšanu. Lai uzturētu ekspertu kvalitāti, iegūtu zināšanas un pieredzi, 2015.gadā darbinieki aktīvi piedalīsies starptautiskos semināros, sanāsmēs, darba grupās.

2015.gadā turpināsies kontroles savstarpējās atbilstības prasību izpildei vides jomā uzraudzībai mēslošanas plāniem un to dokumentācijai īpaši jutīgajās teritorijās, kā arī AAL lietošanas uzraudzībā.

VAAD turpinās uzraudzību un kontroli augu karantīnas jomā, lai nodrošinātu Latvijas produkcijas eksportu, reeksportu un tranzītu gan uz trešajām, gan ES valstīm. Ņemot vērā, ka palielinās tirdzniecība, ar augiem un augu produktiem starp ES dalībvalstīm, kā arī starp pasaules valstīm, nenodrošinot augu karantīnas organismu uzraudzību pienācīgā līmenī, var tikt apdraudēts Latvijas fitosanitārais stāvoklis, kas ilgtermiņā ietekmēs lauksaimniecības un mežsaimniecības ražošanu un konkurētspēju.

2015.gadā VAAD jāturpina sistēmas izstrāde, lai Latvijā neieviestos jauni karantīnas organismi, rīcības plāna izstrāde, lai novērstu priežu koksnes nematodes ieviešanos Latvijā.

VAAD 2015.gadā plāno īstenot EK līdzfinansēto Kaitīgo organismu un augiem bīstamo organismu klātbūtnes apsekojumu programmu.

Izvērtējot iespējamo risku, 2015.gadā, lai pierādītu neatbilstošu AAL lietošanu, tiks ņemti kontroles paraugi ALL kvalitātes noteikšanai un paraugi augu un augu produktu analīzēm AAL atliekvielu noteikšanai, sevišķu uzmanību pievēršot glifosātu saturošo AAL lietošanas normatīvo aktu prasību ievērošanai graudaugu un rapša sējumos pirms raža novākšanas.

2015.gadā netiks veikta ar latvāņiem aizņemto platību uzmērīšana, tādējādi nebūs iespējams konstatēt ar latvāņiem aizņemto platību izplatības attīstību. Uzraudzība par latvāņu ierobežošanas pasākumu veikšanu tiks nodrošināta, izskatot iesniegtās sūdzības.

Netiks veikta sēklu tirdzniecības vietu kontrole, tiks reagēts vienīgi uz iesniegtām sūdzībām.

Netiks uzsākta ĢMO uzraudzība VAAD noteiktajā kompetences sfērā.

Izdevumi par pakalpojumiem un precēm optimizēti līdz minimumam, lai varētu nodrošināt funkciju izpildi.

Tajā pašā laikā, netiek plānots, ka samazināsies VAAD sniegto pakalpojumu apjoms

visās jomās, tātad uzņēmējiem un lauksaimniekiem tiks nodrošināta pakalpojumu pieejamība esošajā līmenī un apjomā, veicot plānu pārskatīšanu un pārstrukturēšanu VAAD iekšienē.

Lai nodrošinātu VAAD deleģēto funkciju izpildi un akreditācijas prasību ieviešanu Nacionālā fitosanitārā laboratorijā, tās siltumnīcā, Nacionālā sēklu kontroles laboratorijā, Agroķīmijas laboratorijā Rīgā, Lielvārdes ielā 36/38, 2015.gadā tiks veikti nepieciešamie uzlabojumi ēkām, inženiertehniskām sistēmām. Plānots pārskatīt darbavietu izvietojumu reģionālajās nodaļās, optimizējot adrešu skaitu un telpu platību.

VAAD 2015.gadā plāno aktīvi piedalīties ēnu ekonomikas apkarošanas pasākumu īstenošanā, veicot darbības saistībā ar nelegālu vai viltotu AAL tirdzniecības un lietošanas ierobežošanu, kā arī veiks darbības noziedzīgu nodarījumu atklāšanas sekmēšanā AAL aprites, sēklu aprites, ML aprites un augu karantīnas jomā.

Lai nodrošinātu Latvijas Prezidentūru Eiropas Savienības Padomē 2015.gadā, VAAD organizēs, pārstāvēs, aktīvi iesaistīsies EP darba grupu sanāksmēs, lai veicinātu jaunās augu veselības likumdošanas izstrādi, lai veicinātu jaunās likumdošanas izstrādi par oficiālo kontroļu veikšanu, EP darba grupas sanāksmēs, kas skar Starptautiskās augu aizsardzības konvencijas/Fitosanitāro pasākumu komisijas (IPPC/CPM) jautājumus, piedalīsies Roosendaal darba grupu sanāksmēs, lai nodrošinātu veiksmīgu augu un augu produktu eksportu uz Krievijas Federāciju.

Sadarbībā ar ZM pārstāvjiem, VAAD līdzdarbosies EP darba grupās, kas skar sēklu, augu šķirņu un pavairošanas materiāla jomu, kā arī mēslošanas līdzekļu jomu.

Pēc ZM pieprasījuma tiks sagatavoti priekšlikumi darbības stratēģijai Pārtikas Kodeksa un citās AAL un to atliekvielu jomās.

Latvijas prezidentūras Eiropas Savienības Padomē ietvaros 2015.gadā VAAD organizēs ES dalībvalstu galveno fitosanitārijas amatpersonu neformālo sanākumi Latvijā un nodrošinās Eiropas Savienības sēklu sertifikācijas institūciju vadītāju (ESCAA) sanāksmes norisi Latvijā.

2016.gadam un turpmākiem gadiem VAAD kā jaunās politikas iniciatīvas ar atbilstošu finansējumu izvirzīs:

- Pasākumi augkopības produkcijas ražošanas un eksporta produkcijas palielināšanai, paredzot līdzdalību jaunas augu veselības politikas izstrādē ES, kā arī bīstamā augu karantīnas organisma - priežu koksnes nematodes *Bursaphelenchus xylophilus*, kas izraisa skuju koku masveida bojā eju, izplatības ierobežošanas vai apkarošanas pasākumu īstenošanas programmas izstrādi;
- Augsnes un dabas resursu ilgtspējīga izmantošana, pielietojot vidi saudzējošas

tehnoloģijas augkopības jomā, tajā ietverot arī aktualizētajā Latvijas rīcības plānā AAL ilgtspējīgai izmantošanai 2013.–2018.gadam paredzētos pasākumus;

- VAAD administratīvās kapacitātes palielināšana – atlīdzības palielināšana, novecojušā autoparka atjaunošana u.c. pasākumi.

Būtiski riski

Nozīmīgākie notikumi 2015.gadā paredzami saistībā ar Latvijas Prezidentūru Eiropas Savienības Padomē 2015.gadā. Būtiski palielinoties darba apjomam, var radīt risku personāla kapacitātei, palielinoties speciālistu skaitam, kas vēlēties aiziet no darba VAAD.

VAAD personāls vidēji ir vecumā no 50-62 gadiem. Tā kā Latvijas augstskolas pietiekošā apjomā nenodrošina ar kvalificētiem speciālistiem atbilstoši VAAD darbības sfērām, pastāv risks, ka nenotiek atbilstoša paaudžu nomaiņa ar zināšanu nodošanu jaunažiem speciālistiem.

Ņemot vērā zemo vidējo atalgojumu VAAD, pastāv risks, ka spējīgie darbinieki atstāj darbu VAAD.

AAL reģistrācijas jomā strādājošiem salīdzinājumā ar Ziemeļvalstu ekspertiem ir salīdzinoši zems atalgojums. Situācijā, kad VAAD ekspertiem būtu jākonkurē ar attiecīgo Ziemeļvalstu ekspertiem, VAAD būtu jāreaģē un jāpalielina atalgojums. Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas Nr.1107/2009 par AAL laišanu tirgū, ar ko atceļ Padomes Direktīvas 79/117/EK un 91/414/EK nosaka, ka dalībvalstīm jānodrošina, ka kompetentajām iestādēm ir pietiekami daudz atbilstīgi kvalificētu un pieredzējušu darbinieki, lai efektīvi un iedarbīgi veiktu šajā Regulā paredzētos pienākumus. Neskatoties uz to, ka ir nokomplektēts nepieciešamo ekspertu sastāvs Augu aizsardzības departamentā, taču mazā atalgojuma dēļ pastāv risks, ka darbinieki var izbeigt darba attiecības ar VAAD.

4. VAAD Darbības rezultāti

4.1. Sēklu kontroles un uzraudzības joma

4.1.1. Sēklu sertifikācija, sēklu aprites uzraudzība, selekcionāru tiesības un Latvijas augu šķirņu kataloga veidošana

Sēklu sertifikācijas un šķirņu aprites mērķis ir aizsargāt patērētājus no nekvalitatīvu sēklu lietošanas sējai un reglamentēt lauksaimniecības kultūraugu, dārzeņu, augļu koku un ogulāju šķirņu apriti, kā arī nodrošināt selekcionāru tiesību piešķiršanu un aizsardzību. Mērķa sasniegšanai ieviesta un darbojas ES un starptautiskajām (OECD, ISTA, UPOV, CPVO) prasībām atbilstoša sēklu un šķirņu aprites sistēma, kas ietver sēklaudzēšanas sējumu lauku apskatu veikšanu, sēklu kvalitatīvo īpašību noteikšanu starptautiski akreditētā laboratorijā un sēklu identitātes un tīrības noteikšanu lauka pēcpārbaudē, Latvijas augu šķirņu kataloga veidošanu un uzturēšanu, kā arī Latvijas aizsargāto augu šķirņu valsts reģistra veidošanu un uzturēšanu.

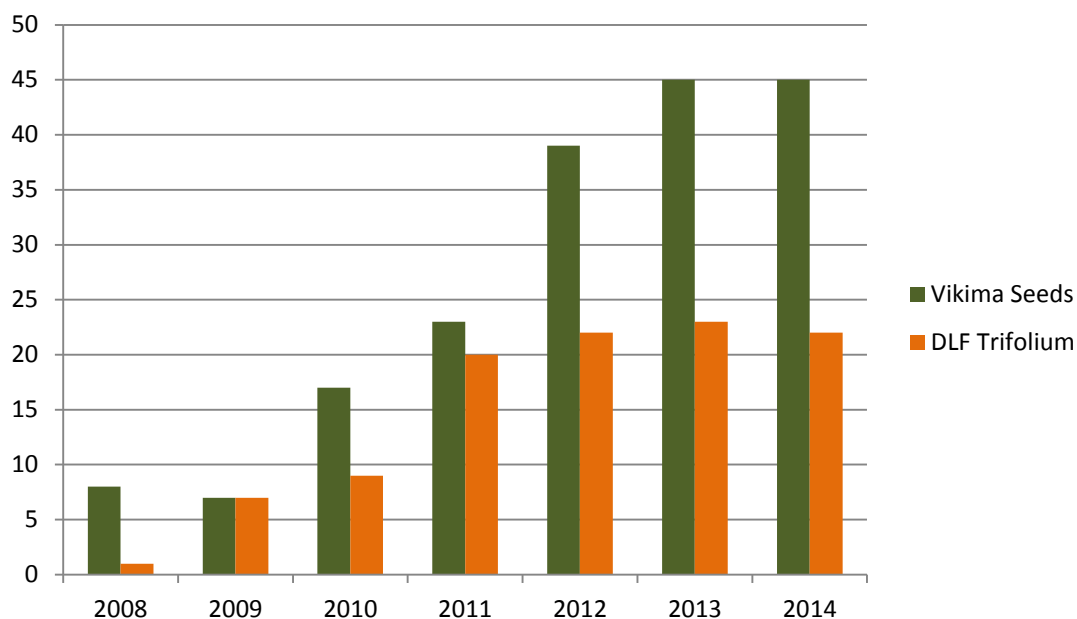
Sadarbības līgumi ar ārzemju klientiem

Ar kompāniju „Vikima Seed” noslēgts līgums par dārzeņu, dekoratīvo augu un rapša sēklu dīgtspējas un analītiskās tīrības noteikšanu. 2014.gadā saņemti 45 dažādu sugu 300 sēklu paraugi (dīgtspējai). Analītiskās tīrības analīzes veiktas 20 sugu 100 sēklu paraugiem. Kompānijai „Vikima Seed” izsniegti 97 starptautiskie ISTA sertifikāti.

No kompānijas „DLF Trifolium”, līguma ietvaros, saņemti stiebrzāļu, tauriņziežu un eļļas augu sēklu paraugi sēklu tīrības, citu augu sugu sēklu un dīgtspējas analīžu veikšanai, saņemti 822 sēklu paraugi 22 dažādām sugām.

Attēlā grafiski attēlots, kā mainījies sugu skaits pa gadiem starptautisko klientu iesūtītajiem paraugiem. Sugu skaits ar katru gadu palielinās tādējādi ceļot arī laboratorijas ekspertu profesionalitāti. Apliecinājums tam ir klientu apmierinātība, jo rezultāti nav apstrīdēti un VAAD Sēklu kontroles departamenta Nacionālā sēklu kontroles laboratorija (turpmāk – NSKL) saņem jaunus paraugus, kur mainījies sugu klāsts.

Sugu skaits starptautisko klientu iesūtītajiem paraugiem

NSKL arī 2014.gadā turpināja analizēt „DLF Trifolium” atsūtītos neviendabīguma paraugus kā 5% kontroles paraugus no partijām, kurām ir palielināts sēklu partijas lielums. Šo paraugu analīze ir ļoti darbietilpīga, turklāt analīzei ir īpaši nosacījumi – vienas sēklu partijas paraugus iedala viens eksperts, arī analītisko tīrību un citu augu sēklu noteikšanu veic viens eksperts. 2014.gadā saņemti astoņu partiju 140 sēklu paraugi. Tā kā Dānijā vairs nav valsts oficiālo sēklu kontroles laboratoriju, „DLF Trifolium” sūta 5% no paraugiem, ko analizējušas kompānijas laboratorijas, oficiālai pārbaudei uz NSKL kā ISTA akreditētu valsts laboratoriju, saņemti 198 šāda veida sēklu paraugi. Visi dati par „DLF Trifolium” paraugiem tiek ievadīti DLF datu bāzē NAVISION, kas palielina darba apjomu un slodzi.

Viens no galvenajiem uzdevumiem 2014.gadā bija sagatavot NSKL ISTA pārkreditācijai, nodrošinot ISTA Standarta prasību izpildi. Veikts intensīvs darbs pie ISTAi nosūtāmo dokumentu gatavošanas - tulkojumi angļu valodā un citi precizējumi. Ņemot vērā to, ka ISTA noteikumi elektroniski bija pieejami tikai sākot no 16.janvāra, visi darba apraksti, uz kuriem attiecās ISTA noteikumu izmaiņas papildināti līdz 27.01.2014.

Profesionalitātes pārbaudes

NSKL 2014.gadā piedalījās Starptautiskās sēklu kontroles asociācijas (ISTA) profesionalitātes pārbaudēs (PT), veicot analīzes šādu ciklu ietvaros:

- Cikls 14-1 *Pisum sativum* (zirņi)
- Cikls 14-2 *Triticum aestivum* (kvieši) un *Callistephus chinensis* (ķīnas astere)
- Cikls 14-3 *Poa pratensis* (pļavas skarene) un sēklu sugu maisījums

Piedaloties ISTA brīvprātīgajās pārbaudēs, 14.04.2014. saņemts analīžu izvērtējums (ISTA augstākais statistiskais novērtējums A) dīgtspējas analīzēm priežu *Pinus sylvestris* sēklām.

Līdzdarbojoties profesionalitātes pārbaudes analīzēs ar citām ISTA laboratorijām, 6.01.2014. saņemti paraugi „DLF Trifolium” organizētajām PT *Poa pratensis* analīzēm (tīrībai, citu augu sugu sēklām, dīgtspējai), kurā piedalījās 13 laboratorijas dažādās valstīs. Rezultāti atrodas pieļauto starpību robežās un attiecībā uz NSKL analīžu rezultātiem tendences nav novērotas.

2014.gada maijā NSKL organizēja riņķa analīzes *Avena sativa* un *Lolium sp.* mitruma satura noteikšanā starp Baltijas valstu laboratorijām. Rezultāti visām trim laboratorijām bija pieļauto noviržu robežās.

Zviedrija organizēja riņķa analīzes vējauzas noteikšanai un 30.10.2014. saņemti seši *Avena spp.* paraugi.

Citas profesionalitātes pārbaudes analīzes - Hohenheimas universitāte Vācijā 2014.gadā organizēja tiešsaistes profesionalitātes pārbaudes dīgtspējā. Profesionalitātes pārbaudes mērķis bija novērtēt dīgsta sakņu un dzinumu attiecību standartizētos nosacījumos. Bija jāvērtē digitāli attēli trīs sugām (miežiem, kviešiem, rudziem). Profesionalitātes pārbaude bija atšķirīga no ISTA PT, gan izpildījumā, gan nosacījumos.

Saskaņā ar iekšējā audita plānu pārskata gadā NSKL veikti 20 iekšējie auditi. Auditos konstatētās neatbilstības un ieteikumi darba uzlabošanai izskatīti un neatbilstībām noteiktas nepieciešamās korektīvās darbības un atbildīgie trūkumu novēršanai. Pārskata periodā veiktas arī iekšējās pārbaudes tīrībā un citu augu sēklu noteikšanā, dīgtspējā, dzīvotspējā un mitruma satura noteikšanā. Dokumentu pareizības pārbaude veikta pirms dokumenta izrakstīšanas, kad darba kartītes pārbauda ar laboratoriju nesaistīts departamenta darbinieks. Regulāri veiktas arī nepieciešamās izmaiņas kvalitātes rokasgrāmatā un citos laboratorijas dokumentos (kvalitātes kontroles (KK) veidlapās, saistošajos dokumentos, laboratorijas instrukcijās). Darbs pie izmaiņām turpināts visa pārskata perioda laikā. Darbinieki nodrošina arī kvalitātes sistēmas uzturēšanu, darba aprakstu (DA) gatavošanu, izmēģinājumu veikšanu, iekārtu apkopi un kalibrēšanu, paraugu noņēmēju pārraudzību un apmācības, reģionālo sēklu kontroles laboratoriju analītiskā un metodiskā darba pārbaudi un ekspertu apmācības. Visi augstāko sēklu kategoriju paraugi (IS, PB, B) tiek analizēti tikai NSKL.

Starptautiskie semināri, sanāksmes

13.-14.maijs. **Ziemeļu un Baltijas valstu Sēklu padomes ikgadējā sanāksme** Helsingborgā, Zviedrijā. Valstu prezentācijas par situāciju sēklas materiāla sertifikācijā, problēmām un izmaiņām institūciju darba organizācijā; Tehnisko

jautājumu sekcija (sertifikācija, vējauzu noteikšana, sēklu dīgtspēja, tīrība, sēklu dīglīšu slimības, sēklas kartupeļi, informācijas sistēmas, paraugu ņemšana, kvalitātes nodrošināšanas sistēmas, lauka apskates. Sēklu kvalitātes noteikšanas laboratorijas apmeklējums Svalovā.

21.-23.maijs. **Eiropas sēklu sertifikācijas institūciju vadītāju (ESCAA) sanāksme** Brigē, Beļģijā. Galvenie izskatītie jautājumi: Iepazīšanās ar Beļģijas sēklu sertifikācijas sistēmu; Prasības un nepieciešamā kvalifikācija sertifikācijas procesa nodošanai autorizētiem inspektoriem; Dārzeņu sēklu ieviešana ES un kontroles sistēma ES ekvivalencei; Katalogos neiekļauto šķirņu pavairošana; Hibrido ziemas miežu AVS pārbaudes un sēklu sertifikācijas process; ESCAA mājaslapas uzturēšana. Tehniskās vizītes laikā notika iepazīšanās ar labību un lopbarības augu sēklu sagatavošanas kompāniju „Jorion” – sēklu kodināšanas, saiņošanas un etiķetēšanas process. Apmeklējot cigoriņu pasaulē vadošo sēklu ieguves ģimenes uzņēmumu „Chicoline”, iegūtas jaunas zināšanas par šīs ne tik ļoti populārās sugas šķirņu veidošanu, industriālo ražošanu (inulīna ieguvei), sēklaudzēšanu un sēklu tirdzniecību. Iepazīstoties ar vasaras rapša lauka pēcpārbaudes lauciņiem iegūta jauna pieredze hibrido rapša šķirņu veidošanai izmantojot „Bayer” izstrādāto vecākaugu A (sterilā), B (identiska līnija, kas nav sterila) un R līnijas (vīrišķā vecākaugu atjaunojošā līnija) krustošanas metodi.

15. - 20.jūnijs. **Starptautiskās sēklu kontroles asociācijas (ISTA) ikgadējā sanāksmē**, ar balsošanas tiesībām Edinburgā, Skotijā:

- 16.jūnijs. ISTA sēklu paraugu noņemšanas seminārs – sēklu paraugu noņemšanas un sēklu kvalitātes pārbaudes korelācija, statistika, jaunas metodes paraugu noņemšanā, kvalitātes nodrošināšanas sistēma paraugu noņemšanā, paraugu noņēmēju monitorings un paraugu noņemšanas instrumenti, iekārtas.
- 17.jūnijs. ISTA Tehnisko komiteju prezentācijas (tīrība, dīgtspēja, mitrums, tetrazola, vigour, šķirņu, ĢMO, dekoratīvo augu sēklu, mežu un sēklu veselīguma komitejas.
- 18.jūnijs. ISTA Tehnisko komiteju prezentāciju turpinājums (paraugu ņemšanas, statistikas, nomenklatūras, sēklu uzglabāšanas, jauno (advanced) tehnoloģiju, profesionalitātes testu, akreditācijas un kvalitātes nodrošināšanas programmas, noteikumu izmaiņu komiteja).
- 19.jūnijs. Skotijas sēklu industrijas prezentācija, Executive komitejas ziņojums, Ģenerālsekretāra ziņojums, izmaiņas ISTA Konstitūcijā, ikgadējās dalības maksas, balsojumi par izmaiņām ISTA noteikumos.

11.-13.jūnijs. **OECD Sēklu shēmu gadskārtējā sanāksme** Zagrebā, Horvātijā:

- 11.jūnijs. Tehniskā vizīte uz Osijekas sēklu un pavairojamā materiāla institūtu, iepazīšanās ar institūtu, tā darbību, laboratorijām, iekārtām, oficiālo etiķešu

printēšanas organizāciju, kā arī ar AVS testu, SĪN un lauka pēcpārbaudes organizēšanu, iekārtošanas metodiku un iegūtajiem rezultātiem. Izmēģinājumu lauciņu apskate.

- 12. un 13.jūnijs. Izskatīti jautājumi: ziņojumi par dažādu iepriekšējo sanāksmju rezultātiem, ziņojums par Biroja sanākumi 9.06.2014, sekretariāta aktivitātes un budžeta ziņojums, tehniskās darba grupas ziņojums, priekšlikums Poaceae max sēklu partijas lielumam, dokumenta prezentācija par etiķešu lietošanu OECD sēklu shēmās, priekšlikums miežu hibrīdu sertifikācijas standartiem, Senegālas pievienošanās OECD Sēklu shēmām, priekšlikums grozījumiem OECD Sēklu shēmu noteikumos, ziņojums no OECD Koordinācijas centra, dalības paplašināšana sēklu shēmās, Sēklu shēmu ieviešana DV, aktualitātes sēklu sertifikācijā DV.

9.oktobris. **CPVO Administratīvās padomes sēde** Briselē, Beļģijā. Sēdē tika apspriesti jautājumi attiecībā uz Kopienas augu šķirņu selekcionāru tiesībām.

12.-15.oktobris. **UPOV sesija** Ženēvā, Šveicē. Piedalīšanās 70. Administratīvā un Juridiskā komitejas (CAJ) sēdē. EU dalībvalstu koordinācijas sanāksme. Administratīvās un Juridiskās komitejas konsultatīvās grupas sēdē. UPOV 88. Konsultatīvās komitejas sanāksme (CC).

13.-16.oktobris. **ES koordinācijas sanāksme** (IT prezidentūra) pirms UPOV sesijas, gatavošanās Latvijas Prezidentūras ES Padomē 2015.gadā nodrošināšanai (F17G) Briselē, Beļģijā. Pirms sanāksmes notika tikšanās ar ģenerāls sekretariātu, Komisiju un Itālijas prezidentūras pārstāvjiem. Padomes darba grupas F17G, koordinācijas jautājumi pirms UPOV Administratīvās un Juridiskās Komitejas, Konsultatīvās Komitejas un Padomes 13.-16.oktobrī Ženēvā, Šveicē.

24.oktobris. **Pastāvīgā komiteja Sēklas un pavairojamais materiāls**, saistībā ar Padomes DG F17C, Brisele, Beļģija. OECD etiķešu lietošana mazajiem lopbarības augu saiņojumiem (NL); Hibrīdo miežu sertifikācijas prasības OECD un ES ietvaros (DE); Dažādu šķirņu sēklu maisījumu sertifikācija OECD un ES regulējums. Ziņojums par lēmuma 2004/842/EC par sēklu izvietošanu tirgū pirms šķirņu reģistrācijas, ieviešanu. Ziņojums par Regulas 217/2006 par atļaujām izvietot tirgū sēklas ar pazeminātu dīgtspēju. Jautājumi, kas saistīti ar augu sugu taksonomiju. Termina „ISTA akreditācija” lietošana. Viedokļu apmaiņa par grūtībām šķirņu standartsēklu paraugu saņemšanā lauka pēcpārbaudes nodrošināšanai. Dānijas apkopotās informācijas par lauka pēcpārbaudes veikšanu prezentācija. Aktualizētā informācija par jaunajām ES ekvivalences valstīm; Informācijas sistēmas TRACES prezentācija; Informācija par jauno APM Regulu, sēklu partiju numurēšana dažādām kategorijām un informācija par jauno kartupeļu direktīvu. Sekcija B - Ieviešanas direktīva, kas papildina direktīvas 2003/90/EC un 2003/91, lai ieviestu 7.punktu no direktīvām 2002/53/EC un 2002/55/EC par minimālajām pazīmēm šķirņu pārbaudei (CPVO testu protokoli) un izmaiņas Regulā 1238/95 par izmaksām CPVO

iesniegumiem un izmaksu paaugstināšanu CPVO šķirņu AVS pārbaudēm.

12.-13.maijs. **Līdzdalība Baltijas valstu sēklu kontroles ekspertu darba seminārā**, Viļņa, Lietuva. Iepazīšanās ar darba kārtību Lietuvas sēklu kontroles laboratorijā (2013.g. ISTA audita rezultātiem un īpaši - svaru/atsvaru kalibrēšanas/pārbaudes jomu; sēklu pūtēja izmantošanu/pārbaudi) un Lietuvas sēklu kontroles laboratorijas ISTA audita rezultātiem, Igaunijas sēklu laboratorijas darbinieku pieredzi.

22.-27.jūnijs. **ISTA darba seminārs par paraugu ņemšanu un kvalitātes nodrošināšanu paraugu ņemšanā**, Edinburga, Skotija, Apvienotā Karaliste. Iepazīšanās ar SASA (Zinātne un atbalsts Skotijas lauksaimniecībai) struktūru un darbības pamatvirzieniem. Praktiskās nodarbības SASA noliktavā – iegrābumu ņemšana izmantojot dažādus iesmus, paraugu iedalīšana izmantojot dažāda veida paraugu dalītājus. Teorija – automātiskie paraugu ņēmēju galvenie darbības principi un veidi. ISTA protokols par automātiskā paraugu ņēmēja apstiprināšanu. Sēklu partiju zīmogošana, etiķetēšana. Paraugu ņēmēju apmācība, eksaminēšana un autorizēšana. Iepazīšanās ar paraugu ņemšanas eksaminācijas veidlapām.

3.-7.februāris. **Darba seminārs par lopbarības augu - niedru auzenes** (*Festuca arundinaceae*) tīrības analīzēm, Roskilde, Dānija. Iepazīšanās ar tīro sēklu definīciju *Festuca arundinacea* saskaņā ar ISTA rokasgrāmatu, Sēklu pūtēja pielietošana *Festuca arundinacea* sēklu tīrības analīzēs, Tīrības analīžu veikšana *Festuca arundinacea*.

4.-7.septembris. Divi NSKL eksperti piedalījās **ISTA darba seminārā par sēklu veselīguma noteikšanu sēklu kontroles laboratorijās**, Poznaņā, Polijā. ISTA darba seminārā piedalījās 36 dalībnieki no 17 valstīm. Semināra galvenās tēmas- burkānu, kāpostaugu, zirņu, sojas, stiebrzāļu un linu sēklu slimības. Darba gaitā teorētiski un praktiski tikām iepazīstināti ar dažādām augu slimībām. Bija iespēja salīdzināt sēņu augšanas atšķirības uz dažādām barotnēm - uz iesala agara un filtrpapīra. Semināra dalībniekiem bija iespēja uzzināt un praktiski pārbaudīt jaunākās atziņas dažādu augu slimību precīzā noteikšanā.

23.-26.marts. **Darba seminārs par sēklu identifikāciju**, Roelofarendsveen, Nīderlande. Darba kārtībā: Nezināmu sēklu/augļu identifikācija izmantojot grāmatas un interneta mājas lapas. Ievadlekcija par sēklu/augļu terminoloģiju, lekcijas un praktiskie darbi par Fabaceae, Brassicaceae, Polygonaceae, Malvaceae, Apiaceae, Asteraceae, Poaceae un Cyperaceae dažādām dzimtām un to sēklām.

Inspektoru un ekspertu mācības

04.02.2014. notika paraugu noņēmēju mācības un 11.02.2014. eksāmens, kuru saskaņā ar VAAD instrukciju kārtoja inspektori, kuriem beidzies kvalifikācijas uzturēšanas termiņš. Eksāmenu nokārtoja, un kvalifikācija tika pagarināta visiem četriem paraugu noņēmējiem, kuriem tas bija nepieciešams.

Pārskata periodā 8.maijā notika mācības, kurās piedalījās gan NSKL eksperti, gan reģionālo laboratoriju eksperti. Mācības vadīja NSKL darbinieki. Tēmas bija saistītas ar profesionālo zināšanu papildināšanai par aktualitātēm šķirņu un sēklu starptautiskajā aprītē, tīrības analīzēs, mitruma satura noteikšanā, dzīvotspējas/dīgtspējas analīzēs, informāciju no darba semināra par sēklu identifikācijas iespējām. Tika apspriests kopsavilkums par darba kontroles rezultātiem 2013.gadā un darba aprakstu aktualizēšanu.

No 17.martā veikta individuāla apmācība jaunam Kurzemes reģionālās nodaļas darbiniekam, kurš 11.06.2014. nokārtoja eksāmenu sēklu kvalitātes noteikšanā, iegūstot sēklu kvalitātes noteikšanas eksperta kvalifikāciju.

15.aprīlī notika reģionālo nodaļu sēklu jomas inspektoru mācības par izmaiņām un aktualitātēm normatīvajos aktos par sēklu apriti, bioloģisko lauksaimniecību, ES un valsts atbalstu sēklu nozarē un lauku apskatēm.

Vienu nedēļu aprīlī NSKL apmācīts Latvijas Lauksaimniecības universitātes praktikants.

Sēklu jomas inspektoru ar kvalifikāciju lauka apskašu veikšanā Kvalifikācijas uzturēšanas teorētiskās daļas eksāmens notika 27. jūnijā, elektroniski, savukārt kvalifikācijas uzturēšanas mācības un kvalifikācijas uzturēšanas praktiskās daļas eksāmens 1. jūlijā Jelgavā, LLU mācību saimniecībā Pēterlauki.

7. un 8.augustā notika divu dienu praktiskās mācības reģionālo nodaļu sēklu jomas inspektoriem Zemgales reģionā par hibrīdo gurķu sēklaudzēšanas procesu z/s „Līgo”, par kooperatīva „LATRAPs” darbības principiem un graudu un sēklu aprites procesu, par labību sēklaudzēšanas sistēmu un sēklu apstrādes tehnoloģijām SIA „Uzvara – lauks”, šķirņu izmēģinājumu demonstrējumi z/s „Vaidelotes” un bioloģiskās lauksaimniecības principu izmantošana z/s „Ozoli”.

Sistēmu darbības pārbaudes

Sēklu kontroles departaments saskaņā ar VAAD sistēmu darbības pārbaudes 2014.gada plānu sēklu un šķirņu jomā veicis darba pārbaudes reģionālo nodaļu sēklu kontroles laboratorijās Valmierā, Saldū un Bauskā, kā arī Zemgales, Kurzemes, Latgales un Rīgas reģionu paraugu noņēmēju darba pārbaudes, dokumentu izvērtēšanu valstī tālākai pavairošanai ievestajām sēklu partijām un kaņepju monitoringam pieteiktajām sēklu partijām, kā arī veikta pārbaude jauno augu šķirņu atšķirīguma, viendabīguma un stabilitātes (AVS) pārbaudes vietā Dobelē.

Izvērtējot reģionālo nodaļu **sēklu kontroles laboratoriju analītisko un metodisko darbu**, uzmanība pievērsta gan sēklu kvalitātes noteikšanai, gan darba kartīšu aizpildīšanai, kā arī pārbaudot laboratoriju nodrošinājumu ar iekārtām, izteikti

priekšlikumi par nepieciešamā inventāra iegādi.

Paredzētie pasākumi neatbilstību likvidēšanai - Sēklu kontroles ekspertu 2015.gada mācībās atkārtoti tiks izanalizētas darbā konstatētās neatbilstības un precizētas veicamās korektīvās un preventīvās darbības.

Veicot **paraugu noņēmēju darba pārraudzību** tika pārbaudīts paraugu noņemšanas aprīkojums un nepieciešamais inventārs, praktiskā parauga noņemšanas metodikas ievērošana, paraugu iedalīšanas process, vidējā sēklu parauga noņemšanas dokumentācijas aizpildīšanas precizitāte. Izanalizējot kontroles paraugus, konstatēts, ka kontroles paraugu rezultāti pieļaujamās novirzes nepārsniedz. Katra paraugu noņēmēja rezultāti uzrādīti grafikos, lai būtu iespēja novērot tendences, uzrakstīti astoņi pārbaudes akti un noņemti kontroles paraugi no astoņām (trīs stiebrzāļu, divu ziemāju un trīs vasarāju) sēklu partijām.

Pasākumi neatbilstību likvidēšanai - paraugu noņēmēju 2015.gada mācībās atkārtoti izanalizēt konstatētās neatbilstības paraugu noņemšanā un dokumentācijā. Sistēmas pārbaudēs ieplānot ne tikai ISTA, bet arī pārējo paraugu noņēmēju pārbaudes.

Veicot pārbaudi **jaunu augu šķirņu atšķirīguma, viendabīguma un stabilitātes (AVS) veikšanas vietā**, apmeklēts Latvijas Valsts Augļkopības institūts. AVS pārbaude šeit tiek veikta vienai vīnogu šķirnei – „Silva Vēsmaņa”.

Veikšanas vietā pārbaudīta metodiku un vadlīniju nosacījumu izpilde, prasības attiecībā uz šķirņu kolekcijas sastāvu un šķirnes kolekcijas uzturēšanu, izmēģinājuma plānošanas prasību ievērošana, kā arī iegūto pārbaudžu datu apstrāde.

Konstatēts, ka darbā tiek izmantotas visas vadlīnijas, šķirņu kolekciju saraksts papildināts ar četrām jaunām šķirnēm, sadarbojas ar selekcionāriem, izmantojot viņu vīnogu šķirņu kolekcijas, bet nenotiek sadarbība ar citām AVS veikšanas vietām. Izmēģinājuma plānojuma prasības ir ievērotas, novērojumu dati tiek pierakstīti ar roku, elektroniski tie nesaglabājas, elektroniski saglabāti tikai šķirņu apraksti, statistikas metodes netiek izmantotas.

Nodrošinot **sertificēto sēklu partiju tālākās pavairošanas pārbaudi** veikta lauku apskates inspektoru pārraudzība, izmantojot Kultūraugu uzraudzības valsts informāciju sistēmu (KUVIS). Izvērtētas 57 ievesto sēklas kartupeļu un 13 lopbarības augu sēklu partiju etiķešu atbilstība normatīvo aktu prasībām. 26 ievestajām labību sēklu partijām izvērtētas gan etiķetes, gan sēklas pavaddokumenti. Galvenās konstatētās problēmas ir vējauzu klātbūtnes kontroles sēklu partijā dokumentu neesamība vai pārbaude veikta neatbilstoši direktīvas prasībām.

Paraugu noņemšanas procesa pārbaude kaņepju THC monitoringa ietvaros veikta, saņemot dokumentus. Izvērtēta visu septiņu paraugu noņemšanas aktu aizpildīšanas

kvalitāte.

Departamenta darbinieki piedalījās starpinstitūciju un ZM izveidotajās darba grupās, lai veiktu grozījumus un izstrādātu jaunus normatīvos dokumentus. **Sagatavoti atzinumi un/vai izskatīti priekšlikumi izmaiņām normatīvajos aktos:**

- Augu šķirņu aizsardzības likuma projektam;
- Grozījumiem Lauksaimniecības un lauku attīstības likumā;
- Grozījumiem MK 12.03.2013. noteikumos „Kārtība, kādā tiek piešķirts valsts un Eiropas Savienības atbalsts lauksaimniecībai tiešā atbalsta shēmu ietvaros”;
- MK noteikumu projektam „Tiešo maksājumu piešķiršanas kārtība lauksaimniekiem”;
- Grozījumiem MK 24.07.2012. noteikumos Nr.518 „Augu šķirņu saimniecisko īpašību novērtēšanas noteikumi”;
- MK noteikumu projektam „Noteikumi par sēklu ekvivalenci no trešajām valstīm”;
- Grozījumiem MK 28.12.2010. noteikumos Nr.1229 „Noteikumi par šķirnes atšķirīguma, viendabīguma un stabilitātes pārbaudi”;
- MK noteikumu projektam „Par augu šķirņu aizsardzības tiesību piešķiršanu”;
- MK noteikumu projektam "Ģenētiski modificēto kultūraugu līdzāspastāvēšanas noteikumi”;
- Direktīvu 2013/63/ES, 2014/20/ES un 2014/21/ES pārņemšana kartupeļu sēklaudzēšanas un sēklu tirdzniecības noteikumos.

Sabiedrības informēšana un sadarbība ar nevalstiskajām organizācijām

Sagatavotas publikācijas dažādiem lauksaimniecības nozares preses izdevumiem par Nacionālas augu šķirņu padomes priekšlikumiem jaunu augu šķirņu iekļaušanai Latvijas augu šķirņu katalogā pēc to saimniecisko īpašību novērtēšanas, par 2014.gada sēklaudzēšanas sējumu lauku apsakašu platībām un rezultātiem, kā arī par lielākajiem sēklaudzētājiem, to izvēlētajām šķirnēm un ražošanas apjomiem. Oficiālajam laikrakstam „Latvijas Vēstnesis” sagatavotas publikācijas saistībā ar Latvijas augu šķirņu katalogu, selekcionāru tiesību piešķiršanu un šķirnes nosaukumu atzīšanu.

27.februārī kopējā sanāksmē ar LOSP, Zemnieku Saeimu un citām nevalstiskajām organizācijām sniegta informācija par aktualitātēm sēklu sertifikācijā, šķirņu reģistrācijā un sēklu tirdzniecībā.

25.martā Latvijas sēklaudzētāju asociācijas (LSA) gada kopsapulcē sniegta

informācija par aktuālākajiem jautājumiem sēklu sertifikācijā, sēklaudzēšanas platībām, lielākajiem sēklaudzētājiem.

VAAD mājaslapā publicēti “Augu šķirņu saimniecisko īpašību novērtēšanas rezultāti 2013.gadā”.

Nosūtīta informācija uz CPVO, OECD, ES Kopējam lauksaimniecības augu šķirņu katalogam un ES Kopējam dārzeņu šķirņu katalogam par Latvijas augu šķirņu kataloga šķirnēm.

2014.gada februāra beigās divu dienu pieredzes apmaiņas vizītē Latvijā viesojās divi Igaunijas Lauksaimniecības ministrijas pārstāvji, seši Lauksaimniecības Padomes sēklu sertifikācijas un sēklu kontroles, kā arī 16 sēklu jomas inspektori no Igaunijas. Mūsu kolēģiem bija lieliska iespēja apmeklēt Z/s „Kotiņi” Balvu pusē, Šķilbēnu pagastā un tikties ar saimniecības īpašnieku un vadītāju Aldi Ločmeli, kā arī iepazīties ar SIA „Kurzemes sēklas”, kas atrodas Talsos darba organizāciju laikā, kad visintensīvāk notiek sēklu saiņojumu sagatavošana tirdzniecībai.

Atgriezeniskā saite ar klientu

Lai noskaidrotu klientu apmierinātību ar NSKL sniegtajiem pakalpojumiem, izstrādāta klientu aptaujas anketa, kuru klienti var aizpildīt, atnesot sēklu paraugus NSKL un apmeklējot VAAD reģionālo nodaļu sēklu kontroles laboratorijas. Pārskatu periodā jaunas anketas nav bijušas, jo klientu loks ir palicis nemainīgs kopš iepriekšējā gada.

Klientiem informāciju par analīžu starprezultātiem ir iespējams uzzināt arī telefoniski un elektroniski.

Ieviesta prakse, ka par rezultātiem tiek informēts arī šķirnes uzturētājs vai selekcionārs (ja tas skar kategorijas pazemināšanu).

Klients tiek informēts par visiem gadījumiem, kad sertifikācijas parauga kvalitāte neatbilst normatīvo aktu prasībām.

VAAD mājaslapā ir pieejama informācija par normatīvo aktu prasībām un izmantotajām analīžu metodēm.

Pilnveidota sadarbība informācijas apmaiņas jomā ar Vikima Seed un DLF Trifolium izmantojot e-pastu, it īpaši informējot klientus par atsevišķu analīžu rezultātiem. NSKL vadītājam un vadītāja vietniekam ir piekļuve DLF Trifolium datu bāzei NAVISION, kurā tiek ierakstīti veikto analīžu rezultāti par klienta atsūtītajiem paraugiem.

2015.gada prioritātes

Nodrošināt NSKL Starptautiskās sēklu kontroles asociācijas (ISTA) pārkreditāciju 2015.gada janvārī, nodrošinot ISTA Standarta prasību izpildi.

Starptautiskajām prasībām atbilstošas sēklu sertifikācijas sistēmas darbības nodrošināšanai 2015.gadā plānots:

- NSKL un reģionālo nodaļu laboratorijās sēklu kvalitatīvās īpašības novērtēt 4900 paraugiem;
- noņemt 1200 sēklu paraugus no sertifikācijai sagatavotām sēklu partijām;
- izsniegt 850 sēklu sertifikātus;
- veikt 221sertificēto sēklas kartupeļu bumbuļu analīzi;
- sēklaudzēšanas sējumu lauku apskatēs sastādīt 850 lauku apskates protokolus par 9000 ha apsekošanu;
- Izsniegt 70000 oficiālo etiķešu, tai skaitā 28000 kartupeļu augu pases;
- reģistrēt 200 licences līgumus par šķirņu pavairošanu;
- Šķirnes tīrības un šķirnes identitātes izvērtēšanai lauka pēcpārbaudē sagatavot un iesēt 500 sertificēto sēklu partiju paraugus,
- Latvijas augu šķirņu katalogā uzturēt 180 šķirnes;

kā arī:

- Izsniegt 750 atļaujas bioloģiskajiem lauksaimniekiem konvencionālās sēklas izmantošanai bioloģiskajā lauksaimniecībā;
- Nodrošināt līdzdalību Nacionālās augu šķirņu padomes un tās ekspertu grupu darbā, piedalīties apmācību procesā, lai sagatavotos Latvijas prezidentūrai ES;
- Kārtot Sēklaudzētāju un sēklu tirgotāju reģistru, Latvijas aizsargāto augu šķirņu valsts reģistru, Latvijas augu šķirņu katalogu un Ģenētiski modificēto kultūraugu audzētāju reģistru (sadaļu par ĢMO brīvajām zonām);
- Uzturēt mājaslapā informāciju par šķirnes AVS pārbaudes veikšanas iespējām;
- Sagatavot informāciju Starptautiskajai jaunu augu šķirņu aizsardzības organizācijai (UPOV), Pasaules intelektuālā īpašuma organizācijai (WIPO) un Kopienas augu šķirņu birojam (CPVO) par aizsargātajām šķirnēm un Kopienas augu šķirņu biroja datu bāzei, Eiropas Savienības kopējam lauksaimniecības augu sugu šķirņu katalogam un Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (OECD) šķirņu katalogam par jaunajām šķirnēm;
- Sagatavot informāciju EK par konvencionālo sēklu atļaujām bioloģiskajā lauksaimniecībā, sertifikācijai paredzētajām platībām un sagatavoto sertificēto sēklu.

Turpmākie uzdevumi kvalitātes sistēmas darbības uzlabošanai

ISTA noteikumu aktualizēšana 01.01.2015.

2015.gada pirmajā nedēļā veikt ISTA noteikumu izmaiņu iestrādāšanu NSKL darba aprakstos.

Piedalīties ISTA profesionalitātes pārbaudes analīzēs (februārī *Glycine max* (soja) – dīgļspējai, mitrumam, jūnijā *Trifolium pratense* (sarkanais āboliņš) tīrībai, citu augu sēklām, ISTA sertifikāta izrakstīšanai, dīgļspējai, dzīvotspējai un oktobrī *Oryza sativa* (rīsi) – tīrībai, citu augu sēklas, dīgļspējai, vēl arī sēklu sugu maisījums).

Veikt korektīvo un preventīvo darbību ieviešanas efektivitātes analīzi.

Turpināt KUVIS pilnveidošanu pie darba kartīšu aizpildīšanas, saskaņā ar KUVIS attīstības stratēģijas plānu 2015.gadam.

Piedalīties Ziemeļu un Baltijas valstu sēklu speciālistu sanāksmē Viļņā.

Piedalīties ISTA darba seminārā par kvalitātes vadības jautājumiem Šveicē.

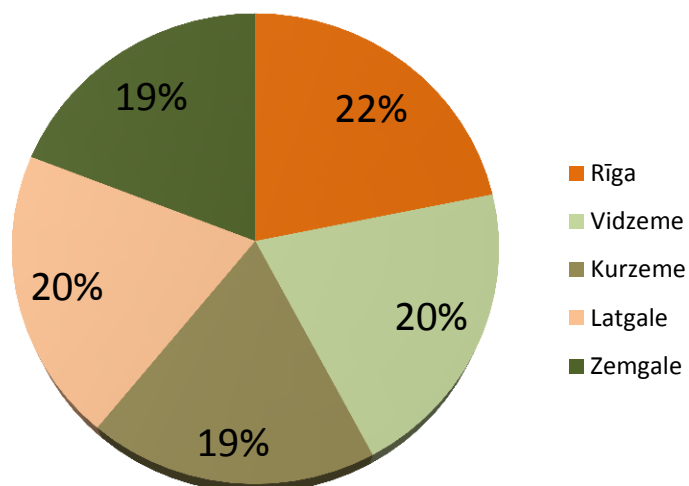
Turpināt sadarbību ar firmām Vikima Seed un DLF Trifolium.

4.1.2. Normatīvo aktu ievērošanas uzraudzība un kontrole Sēklu sertifikācijas, sēklu aprites uzraudzības, selekcionāru tiesību un Latvijas augu šķirņu kataloga veidošanas jomā

Sēklaudzētāju un sēklu tirgotāju reģistra uzturēšana

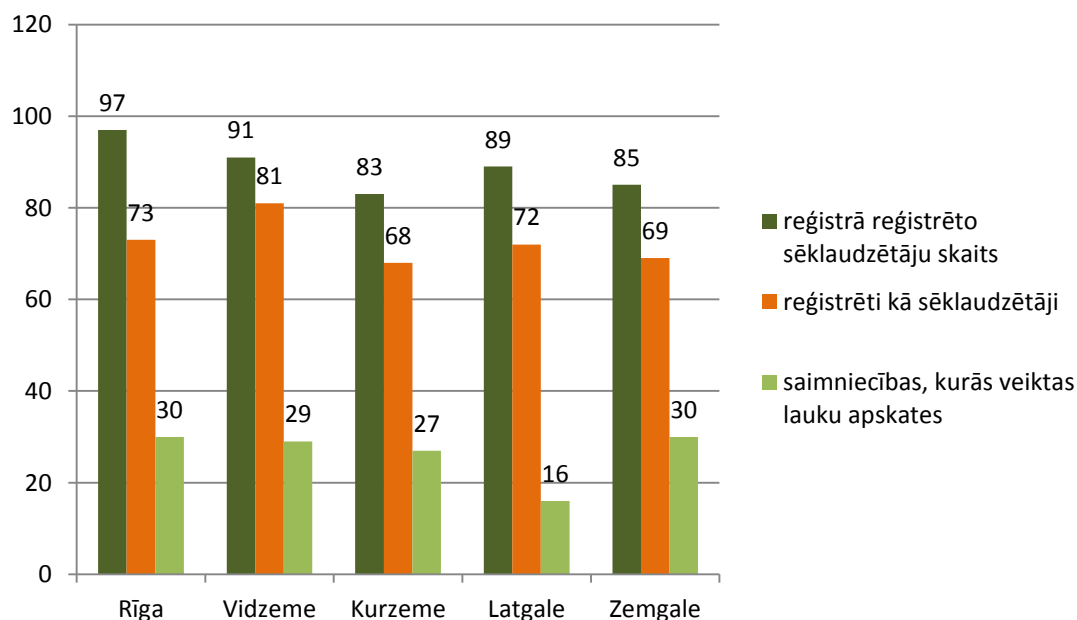
Salīdzinot ar iepriekšējo gadu Sēklaudzētāju un sēklu tirgotāju reģistrā (turpmāk - reģistrs) reģistrēto personu skaits ir palicis gandrīz nemainīgs - 445 personas, neskatoties uz to, ka ir notikusi reģistra iekšējā kustība (pieņemti lēmumi par izslēgšanu (21), par personas iekļaušanu (20) un par izmaiņām reģistrā 12 lēmumi). Reģistrā reģistrēto personu skaita izvietojums reģionos ir izlīdzināts.

Reģistrēto personu izvietojums reģionos, %

Rīgas reģionā ir vislielākais reģistrā reģistrēto skaits – 97 personas, Vidzemē – 91, Latgalē – 89, Kurzemē – 83, Zemgalē – 85.

Reģistrā reģistrēto aktīvo personu skaita īpatsvars salīdzinājumā ar reģistrā reģistrēto sēklaudzētāju skaitu

Grafikā redzams, ka katrā reģionā ir liela atšķirība starp personu skaitu, kuri ir reģistrējušies, kā sēklaudzētāji un personu skaitu, kuri aktīvi ir darbojušies sēklaudzēšanas jomā. Rīgas reģionā tikai 41% reģistrēto 2014. gadā ir veikuši lauku apskates; Vidzemes reģionā – 36%; Kurzemē - 32%; Latgalē – 22%; Zemgalē -43%.

KUVIS dārzeņu šķirņu kolekcionāru reģistrs

2014.gadā KUVIS dārzeņu šķirņu kolekcionāru reģistrā tika iekļautas 15 personas. Kopumā, saskaņā ar Sēklu un šķirņu aprites likuma 16.¹ panta pirmo daļu, pārbaudot gandrīz 2000 kolekcionāru kolekcijā esošo šķirņu nosaukumu atbilstību. No 2014.gadā reģistrā iekļautajām personām 11 personas ir ķirbju šķirņu kolekcionāri, 9 personas kolekcionē tomātu šķirnes, paprikas šķirnes – 6, kabačus – 5, arbūzu un meloņu šķirņu kolekcionāri - 4. Reģistrā ir reģistrējušies arī divas gurķu šķirņu kolekcionāri, kā arī pa vienam ziņu, kukurūzas, cigoriņu un galda biešu šķirņu kolekcionāri.

Ģenētiski modificēto kultūraugu audzēšanas uzraudzība

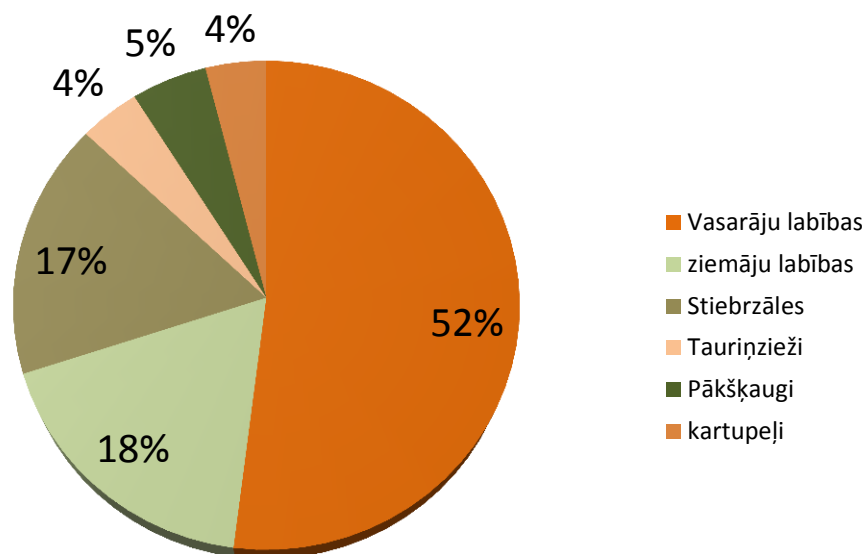
Lielākā daļa pašvaldību bija sniegušas VAAD informāciju par saistošo noteikumu pieņemšanu, kas aizliedz novada teritorijā audzēt ģenētiski modificētos kultūraugus līdz 2014.gadam, tāpēc 2014.gadā tika saņemta informācija tikai no diviem novadiem (Bauskas un Līgatnes), līdz ar to kopumā Latvijas teritorijā ir 102 pašvaldības, kas ir pasludinājušas aizliegumu novada teritorijā ģenētiski modificēto kultūraugu audzēšanu, un sniegušas VAAD par to informāciju.

Sēklaudzēšanas sējumu lauku apskates

2014.gadā reģionālo nodaļu sēklu kontroles inspektori sēklaudzēšanas lauku apskates veikuši 9706.68 ha platībā. Sēklu lauku platības, salīdzinot ar pērnā gadu, samazinājušās nedaudz vairāk kā par vienu procentu. Tas izskaidrojams ar ziemāju labību sējumu slikto pārziemošanu. Atbilstoši normatīvo aktu prasībām ir 99,57% no veikto lauku apskašu platībām.

VAAD lauku apskatēm 2014.gadā kopā pieteikušies 132 sēklaudzētāji, līdz ar to salīdzinājumā ar pagājušo gadu sēklaudzētāju pulks ir palielinājies par sešiem sēklaudzētājiem. Sēklaudzētāju skaits pa novadiem ir aptuveni vienāds – katrā aptuveni 30, vienīgi nedaudz mazāk aktīvo sēklaudzētāju ir Latgales novadā, kur savus sēklu laukus lauku apskatei pieteikuši 16 sēklaudzētāji. Labības izvēlējušies audzēt 71 sēklaudzētājs, lopbarības augus – 72 sēklaudzētāji, bet kartupeļus audzē nedaudz mazāk – 22 sēklaudzētāji.

Lauku apskatēs atzītās platības pa kultūraugu grupām 2014.gadā

Analizējot sēklaudzēšanā visvairāk audzētās sugas, attiecība starp audzētajām platībām lielākajām sugu grupām palikusi tāda pati kā katru gadu – 70% no kopā veiktajām lauku apskatēm ir veiktas labībām, 26% lopbarības augiem un 4% kartupeļiem. Būtiski ir izmainījusies attiecība starp audzētajām vasarāju un ziemāju labībām, kas norāda, ka sēklaudzētāji spējuši ātri reaģēt un paspējuši pārorientēties uz vasarāju labībām. 2014.gadā ceturtdaļa no kopā veiktajām lauku apskatēm platībām labībām, veiktas ziemāju labībām. Katru gadu attiecība starp audzētajām ziemāju un vasarāju labībām ir apmēram uz pusi, kur nedaudz vairāk tomēr tiek audzētas ziemāju labības, taču 2014.gadā šī attiecība ir krietni izmainījusies. Visvairāk audzētā suga ir kvieši - kopā 4232.6 ha, no kuriem 40% ir ziemas kvieši, parasti ziemas kviešu pārsvars ir 70 – 75%.

Lopbarības augu grupā šogad pēc neliela pārtraukuma ir atsākusies sēklaudzēšana pļavas skarenei. Tomēr vislielākās izmaiņas lopbarības augu grupā ir pākšaugiem, kuri 2014.gadā izceļas ar vislielāko pieaugumu – salīdzinājumā ar pērnā gadu pākšaugi tiek audzēti gandrīz pusotru reizi vairāk. Taču īpaši jāizceļ lauka pupas, kuru audzējamās platības pēdējos gados krietni palielinās, tā arī 2014.gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, kad lauka pupas tikai audzētas 66 ha platībā, to sējumi aizņem jau gandrīz 250 ha.

2014.gadā iepriecina arī sēklas kartupeļu stādījumu platību pieaugums. Pieteiktās lauku apskašu platības kartupeļiem salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu palielinājušās vairāk par 40%, no 252.825 ha pērn uz apmēram 529.52 ha šogad.

Lauku pēcpārbaudes pārskats

2014. gadā lauka pēcpārbaude veikta 195 ziemāju labību sēklu partijām, 249 vasarāju labību sēklu partijām, 148 lopbarības augu sēklu partijām.

Sadalījums pa sugām:

- 19 ziemas kviešu šķirne – 179 sēklu partijas;
- rudzu šķirnes – 1 partija;
- 4 ziemas tritikāles šķirnes – 15 partijas;
- 10 vasaras kviešu šķirnes – 110 partijas;
- 21 vasaras miežu šķirne – 94 partijas;
- 7 auzu šķirnes – 36 partijas;
- 1 griķu šķirne – 9 partijas;
- 6 sējas zirņu šķirnes – 17 partijas;
- lauku pupas šķirnes – 4 partijas;
- 7 sarkanā āboliņa šķirnes – 22 partijas;
- 1 baltā āboliņa šķirne – 7 partijas;
- 1 bastarda āboliņa šķirne – 1 partija;
- 1 viengadīgās airenes šķirne – 26 partijas;
- timotiņa šķirnes – 19 partijas;
- 1 pļavas skarenes šķirnes – 5 partijas;
- pļavas auzenes šķirnes – 8 partijas;
- 1 sarkanās auzenes šķirne – 14 partijas;
- 3 ganību airenes šķirnes – 9 partijas;
- 1 hibrīdās airenes šķirne – 15 partijas.
- 1 hibrīdā lucerna – 1 partija

Labībām šķirnes identitāte atbilda visām sēklu partijām, bet šķirnes tīrības prasībām neatbilda septiņas sēklu partijas, kas sastāda 1.58 % no pārbaudītā labību sēklu partiju skaita, t.sk.:

- vasarāji 6 sēklu partijas jeb 2,41% no labības vasarāju sēklu partiju skaita;
- ziemāji 1 sēklu partija jeb 0.51 % no labības ziemāju sēklu partiju skaita.

Sarkanā āboliņa šķirnes identitāte neatbilda vienai sēklu partijai, kas sastāda 0,68% no pārbaudītā lopbarības augu partiju skaita.

Pakalpojumi bioloģiskajai lauksaimniecībai

2014.gadā bioloģiskas izcelsmes sēklas materiāla piedāvājums palielinājies par gandrīz par 800 kg jeb 2% salīdzinot ar iepriekšējo gadu. Informāciju par pieejamo bioloģiskās lauksaimniecības sēklas, sēklas kartupeļu materiālu 2014.gadā KUVIS

bioloģiskās lauksaimniecības šķirņu sēklu uzskaites datu bāzē ir iekļāvuši pieci sēklaudzētāji, piedāvājot 22 bioloģiskas izcelsmes sēklu partijas. Kopumā 2014.gadā datu bāzē piedāvātas gandrīz 34 t ar bioloģiskajām ražošanas metodēm audzēta sēklas materiāla. Taču tā ir tikai neliela daļa no individuālajām atļaujām pieprasītā nepieciešamā bioloģiskas izcelsmes sēklas materiāla daudzuma, kopumā tas ir 2,2% no individuālajām atļaujām pieprasītā nepieciešamā bioloģiskas izcelsmes sēklas materiāla daudzuma.

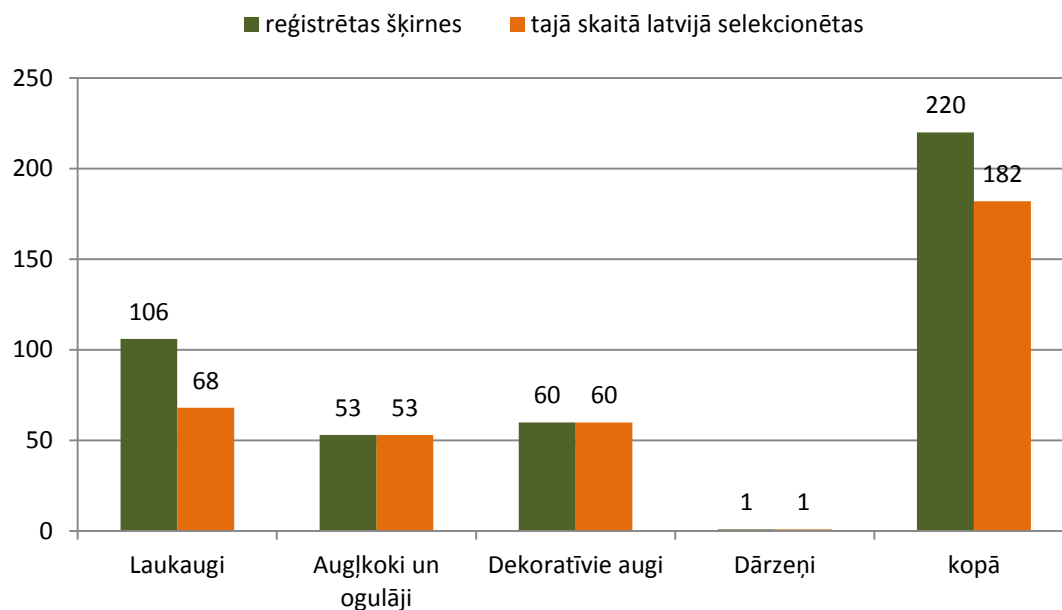
2014.gada izsniegto individuālo atļauju skaits salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu palielinājies par 50% - kopā izsniegtas 1144 individuālās atļaujas izmantot konvencionālas izcelsmes sēklas materiālu bioloģiskajā lauksaimniecībā. Vislielākais pieprasījums ir pēc dažādiem lopbarības augu maisījumiem vai atsevišķām lopbarības augu sugām - puse no 2014.gadā izsniegtajām individuālajām atļaujām ir zālāju sēklu maisījumiem, atsevišķām lopbarības augu sugām - apmēram 28%, labību sugām – 18%, kartupeļiem - nepilni 4%.

Tāpat kā iepriekšējos gados arī 2014.gadā ar VAAD lēmumu noteikts sugu saraksts, kurā minētajām sugām tiek piešķirta vispārējā atļauja izmantot konvencionālas izcelsmes sēklas materiālu bioloģiskajā lauksaimniecībā. Kopumā šajā sarakstā minētas 88 sugas, ka arī vispārējā atļauja piešķirta visām sugām, kuras nav minētas normatīvajos aktos par sēklaudzēšanu un sēklu tirdzniecību. Galvenais kritērijs izvērtēšanā ir rādītājs, vai attiecīgajai sugai Latvijā notiek vai nenotiek sēklaudzēšana.

Selekcionāru tiesības un Latvijas augu šķirņu kataloga veidošana

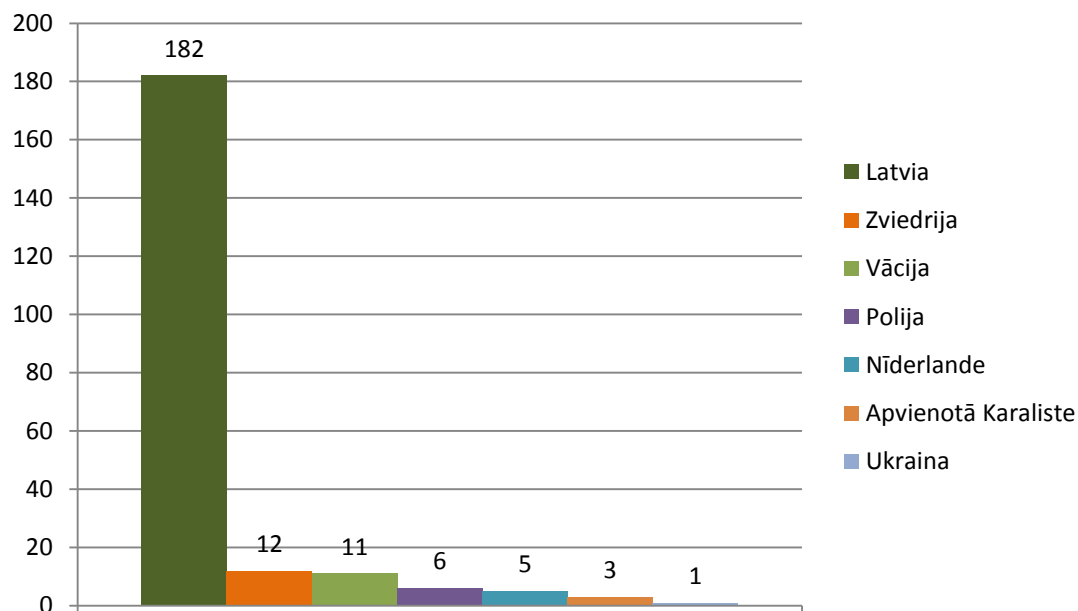
Latvijas aizsargāto augu šķirņu skaits 2014.gada 31.decembrī valsts reģistrā bija 220 šķirnes, tai skaitā laukaugu – 106, augļkoku un ogulāju - 53, dekoratīvo augu - 60, dārzeņi - viens.

Latvijā aizsargāto augu šķirņu skaits

182 šķirnes jeb 82,7% no reģistrā iekļautajām šķirnēm ir selekcionētas Latvijā, 12- Zviedrijā, 11- Vācijā.

Latvijā aizsargāto augu šķirņu sadalījums pēc valstīm, kurās tās selekcionētas

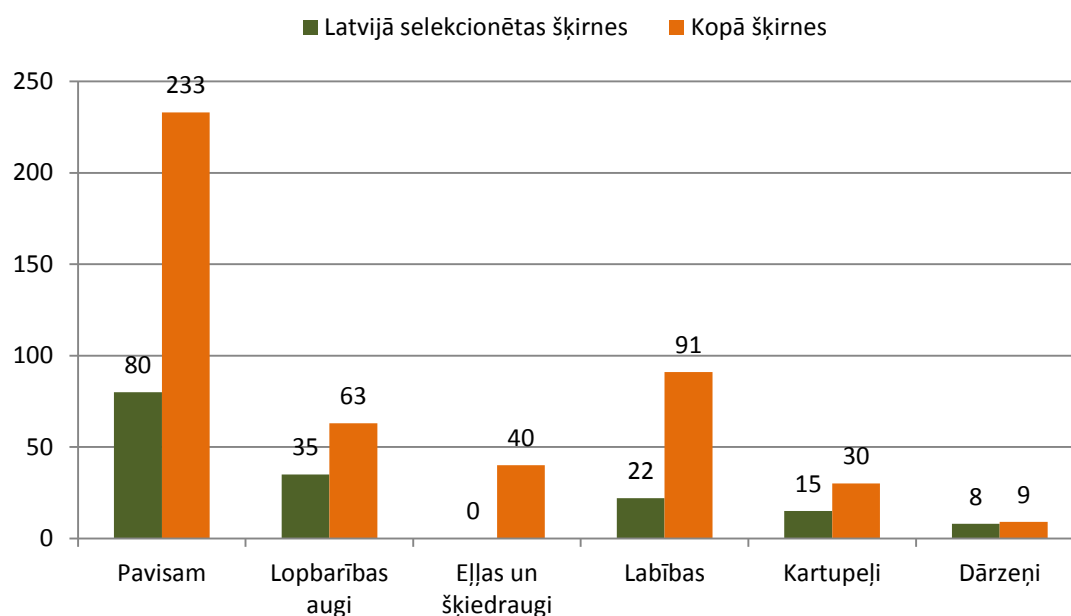
Pārskata periodā selekcionāra tiesības piešķirtas 6 šķirnēm, visas selekcionētas Latvijā. Izsniegtas 6 selekcionāra tiesību piešķiršanas apliecības.

Pieņemti, izvērtēti un reģistrēti seši iesniegumi selekcionāra tiesību piešķiršanai un 22 iesniegumi šķirnes iekļaušanai katalogā.

Oficiālajā laikrakstā „Latvijas Vēstnesis” publicēta informācija par septiņiem reģistrētiem iesniegumiem selekcionāra tiesību piešķiršanai, par selekcionāra tiesību piešķiršanu sešām šķirnēm, par selekcionāra tiesību spēka zaudēšanu 51 augu šķirnei un cita likumā paredzētā informācija selekcionāra tiesību piešķiršanas jomā, kopā 19 publikācijas, kā arī publicēta informācija par augu šķirņu iekļaušanu un svītrošanu Latvijas augu šķirņu katalogā, par grozījumiem Latvijas augu šķirņu katalogā, kopā 12 publikācijas.

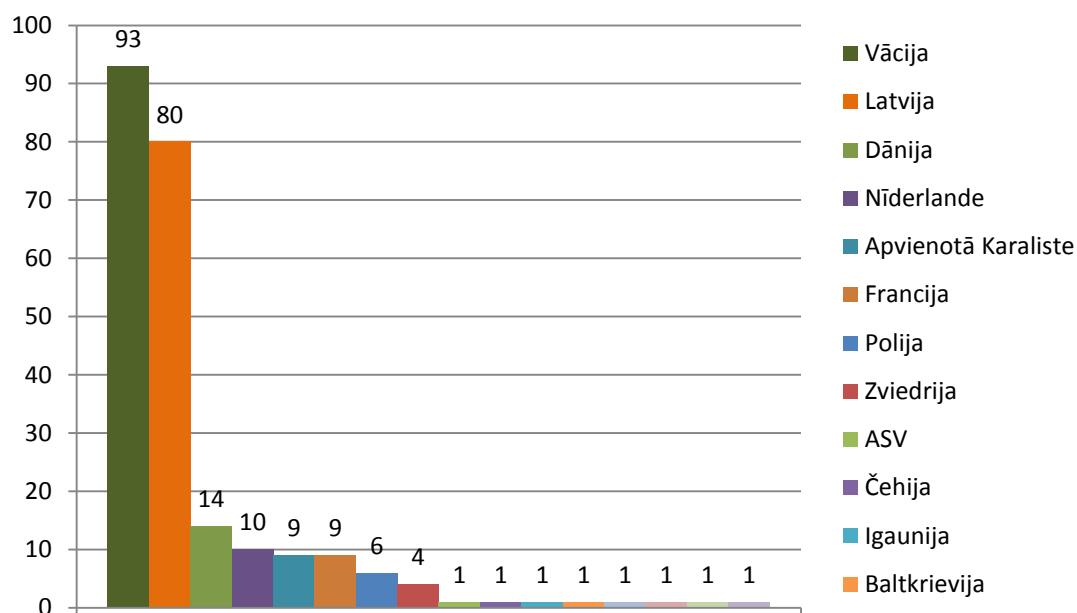
Gada beigās Latvijas augu šķirņu katalogā pavisam bija 233 šķirnes, tajā skaitā Latvijā selekcionētas 80 šķirnes.

Latvijas augu šķirņu katalogā iekļauto augu šķirņu skaits 2014. gada 31.decembrī

Latvijas augu šķirņu katalogā visvairāk šķirņu ir no Vācijas – 93, Latvijas –80, Dānijas – 14, Nīderlandes –10, Lielbritānijas – 9, Francijas –9, Polijas – 6 un Zviedrijas – 4. Pavisam Latvijas augu šķirņu katalogā ir pārstāvētas 16 valstis.

Šķirņu skaita sadalījums pa valstīm

Saskaņā ar līgumu ar Polijas Augu šķirņu salīdzināšanas centru, par augu šķirņu AVS pārbaudi veikšanu pēc mūsu pieteikuma Polijā 2014. gadā, ir veiktas AVS pārbaudes septiņām augu šķirnēm, no tām pārbaude ir pabeigta divām augu šķirnēm. Vienai šķirnei AVS pieteikts Igaunijas Lauksaimniecības Zinātnes Centrā.

Atšķirīguma, viendabīguma un stabilitātes (AVS) pārbaude Latvijā tika veikta vienai vīnogu šķirnei, kura 2014. gadā ir pabeigta.

2014.gadā noslēgts viens vienošanās protokols par AVS pārbaudi Latvijā.

2014.gadā tika veikta AVS pārbaudes atskaišu izvērtēšana un pārbaudes rezultātu apstiprināšana vienai šķirnei.

2014. gadā reģistrēti 219 licenču līgumi selekcionāra tiesību nodošanai.

Sagatavoti 14 lēmumi par iekļaušanu Latvijas augu šķirņu katalogā un 16 lēmumi par svītrotu no tā, četri lēmumi par neiekļaušanu Latvijas augu šķirņu katalogā, septiņi lēmumi par šķirņu uzturēšanas termiņa pagarināšanu Latvijas augu šķirņu katalogā, 10 lēmumi par šķirņu uzturēšanas termiņa nepagarināšanu Latvijas augu šķirņu katalogā, viens lēmums par izmaiņām katalogā un 16 lēmumi par šķirnes nosaukuma reģistrāciju, kopā – 68 lēmumi.

Veikta lauku izmēģinājumos un kvalitātes analīžu rezultātu iegūto datu apkopošana, un sagatavota informācija par šķirnes iekļaušanu katalogā, svītrotu no tā un tās atrašanās termiņa pagarināšanu – trīs ekspertu grupām un NAŠP, nodrošināts ekspertu grupu darbs.

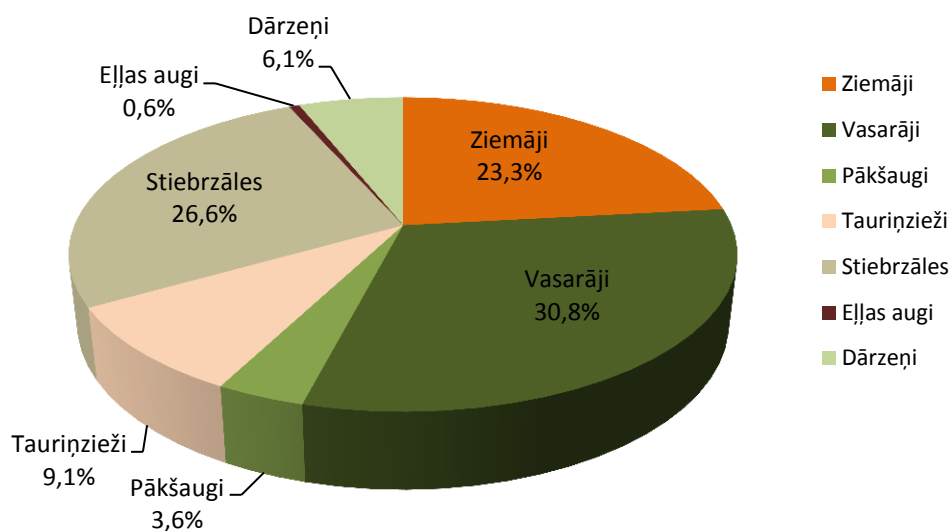
Sagatavota un nosūtīta informācija EK un ES institūcijām par iesniegumiem šķirņu iekļaušanai Latvijas augu šķirņu katalogā un izmaiņām augu šķirņu katalogā – astoņi, OECD – viens.

Sagatavota un nosūtīta informācija par augu šķirņu saimniecisko īpašību novērtēšanas rezultātiem, par izmaiņām un papildinājumiem katalogā VAAD mājaslapā.

2014.gadā sēklu kvalitāti bija plānots pārbaudīt 4900 sēklu paraugiem, tai skaitā 2100 paraugiem NSKL. Pārbaudīti 6380 paraugi, no tiem NSKL pārbaudīti ir 3047 paraugi, kas par 45% pārsniedz plānoto apjomu. Kopā 1517 jeb 24% paraugu iesniegti sēklu sertifikācijai, bet lielākā daļa – 72% paraugi ir klientu iesūtītie paraugi kvalitātes pārbaudei. Reģionos visvairāk pārbaudīti paraugi ir Valmieras laboratorijā – 1283 paraugi jeb 20% no kopējā paraugu skaita. Bauskas laboratorijās saņemti 17%, bet Saldus laboratorijās – 15% paraugu no kopējā paraugu skaita. Salīdzinot ar 2013.gadu, kopējais paraugu skaits ir nedaudz palielinājies.

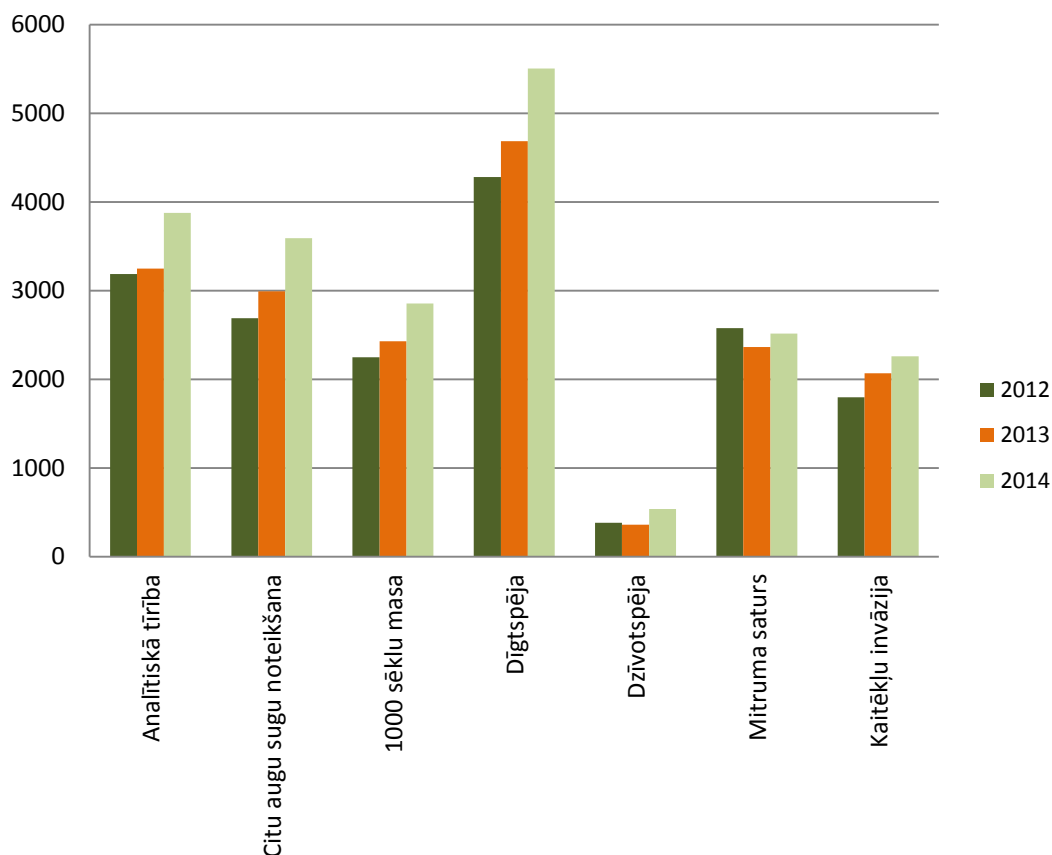
Sēklu sertifikācijai iesniegto paraugu skaits 2014.gadā ir 1517 paraugi. Visvairāk uz sertifikāciju ir iesniegti labību un stiebrzāļu sēklu paraugi.

Sertifikācijai iesniegto paraugu sadalījums pa sugu grupām

Pārskata gadā sēklu kontroles laboratorijās kopā veiktas vairāk kā 21 tūkstošs dažādas sēklu kvalitātes noteikšanas analīzes:

Sēklu kvalitātes noteikšanas analīzes

Sēklu kontroles laboratorijās visvairāk tiek veiktas dīgspējas analīzes – 26%. Pārējās analīzes attiecīgi ir: tīrības procentuālā satura noteikšana – 18%, citu augu sugu sēklu noteikšana – 17%, 1000 sēklu masas noteikšana – 13%, mitruma satura noteikšana – 12%, kaitēkļu invāzijas noteikšana – 11% un dzīvotspējas noteikšana – 3%.

2014.gadā 53% no NSKL pārbaudītajiem paraugiem ir iesūtījušas divas sēklu kompānijas no Dānijas – A/S DLF Trifolium un A/S Vikima Seed. Pārskata gadā no Vikima Seed ir saņemti 50 dažādu dārzeņu sugu 328 paraugi galvenokārt uz dīgspējas analīzēm, kā arī izsniegts 101 Starptautiskās sēklu kontroles asociācijas (ISTA) Oranžiais sertifikāts. DLF Trifolium iesūtītie paraugi pārsvarā ir stiebrzāles uz pilnas tīrības un dīgspējas analīzēm. No šiem paraugiem lielāko daļu sastāda ganību airesnes (*Lolium perenne*) – 58% un sarkanās auzenes (*Festuca rubra*) – 47% sēklu paraugi.

Konstatētie normatīvo aktu pārkāpumi

2014.gadā Sēklu kontroles jomā tika konstatēti 12 maznozīmīgie pārkāpumi.

Par Sēklu aprites prasību pārkāpšanu 2014.gadā Vidzemes reģionālajā nodaļā tika

konstatēts viens administratīvais pārkāpums - tirgota sēkla bez oficiālās VAAD izsniegtās etiķetes un etiķeti, kuras informācija nesakrīt ar sēklas sertifikātā norādīto informāciju. Par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 103.5 panta pirmās daļas - sēklaudzēšanas, sēklu tirdzniecības, sagatavošanas un glabāšanas prasību pārkāpšanu, tika piemērots naudas sods 185€ vērtībā.

4.2. Agroķīmijas joma

4.2.1. Mēslošanas līdzekļu aprites uzraudzība

Lai nodrošinātu ML aprites kvalitatīvu uzraudzību, tika izstrādāti šādi VAAD iekšējie normatīvie akti:

- 30.01.2014 rīkojums Nr.1.1-6/9 „Par Mēslošanas līdzekļu jomā veikto pārbažu reģistrācijas žurnālu”;
- 30.01.2014 instrukcija nr.1.4-11/3 „Grozījumi Valsts augu aizsardzības dienesta 2012.gada 1.jūnija instrukcijā Nr.21 „Mēslošanas līdzekļu atbilstības normatīvajiem aktiem novērtēšanas kārtība mēslošanas līdzekļu aprites vietā”;
- 07.10.2014 rīkojums Nr.1.1-6/93 „Par apliecinājumu par mēslošanas līdzekļa efektivitātes pārbaudes izmēģinājumu rezultātiem”.

Lai nodrošinātu mēslošanas līdzekļu aprites normatīvo aktu ieviešanu, metodiski tika vadīts reģionālo nodaļu inspektoru darbs. Viena no metodiskās vadības formām bija inspektoru apmācības (3 dienas):

- 18.03.2014. „ML aprites vietas pārbaude un kontroles paraugu ņemšana”;
- 26.03.2014. „Aktualitātes mēslošanas līdzekļu jomā (vadlīnijas mēslošanas līdzekļu aprites un lietošanas uzraudzībai 2014.gadā). Mēslošanas līdzekļu lietošanas aprēķini”;
- 10.09.2014. „ML aprites vietas pārbaude un kontroles paraugu ņemšana”;
- kā arī tika veikta reģionālo nodaļu inspektoru darba virsuzraudzība.

2014.gadā notika aktīva sadarbība ar ZM mēslošanas līdzekļu aprites normatīvo aktu izstrādē:

- Grozījumi Mēslošanas līdzekļu aprites likumā (23.10.2014/ stājas spēkā 06.11.2014);
- Ministru kabineta 28.10.2014 noteikumi nr.669 „Mēslošanas līdzekļu un augu augšanas substrātu kontroles paraugu ņemšanas un sagatavošanas kārtība”.
- darbs ar Eiropas Komisijas normatīvo aktu projektiem mēslošanas līdzekļu jomā

– grozījumi regulā nr.2003/2003.

Visu gadu sadarbībā ar Zemkopības ministriju tika strādāts pie jauna Ministru kabineta noteikumu projekta par mēslošanas līdzekļu un substrātu identifikācijas, kvalitātes atbilstības novērtēšanas un tirdzniecības prasībām, kā arī grozījumu projektiem

Pārskata gadā tika turpināta 2013.gadā uzsāktā mēslošanas līdzekļu, kuri atbilstoši normatīvajiem aktiem par mēslošanas līdzekļiem un substrātiem ražoti vai laisti brīvā apgrozībā kādā no Eiropas Savienības dalībvalstīm vai Turcijā vai kuri atbilstoši normatīvajiem aktiem par mēslošanas līdzekļiem un substrātiem ražoti kādā no Eiropas Ekonomikas zonas valstīm, atzīšana bez to reģistrācijas KUVIS Mēslošanas līdzekļu valsts reģistrā. Atzīti 29 mēslošanas līdzekļi (2013.gadā – 13).

reģistrā. Atzīti 29 mēslošanas līdzekļi (2013.gadā – 13).

Pārskata gada galvenās prioritātes (saskaņā ar stratēģiju, plānu u.c.) un informācija par to īstenošanu

Mēslošanas līdzekļu jomā 2014.gadam bija šādas prioritātes:

- sadarbībā ar ZM turpināt 2013.gadā uzsākto darbu pie grozījumiem MK 2006.gada 27.jūnija noteikumos Nr.530 „Mēslošanas līdzekļu identifikācijas, kvalitātes atbilstības novērtēšanas un tirdzniecības noteikumi”, iekļaujot noteikumos prasības substrātu aprītei (identifikācijai, kvalitātei un marķējumam), kā arī pie noteikumiem ML paraugu ņemšanai;
- turpināt sadarbību ar mēslošanas līdzekļu ekspertu darba grupu, lai novērtētu netipisku mēslošanas līdzekļu, augu augšanas veicinātāju un mikrobioloģisku preparātu atbilstību mēslošanas līdzekļu normatīvo aktu prasībām, kā arī lai saņemtu ekspertu atzinumus par reģistrācijai pieteiktiem nestandarta mēslošanas līdzekļiem;
- nodrošināt reģionālo inspektoru metodisku vadību un darba uzraudzību mēslošanas līdzekļu aprītes jomā;
- sniegt priekšlikumus KUVIS mēslošanas līdzekļu sadaļas pilnveidošanai;
- līdzdarboties Tirgus uzraudzības iestāžu padomē (turpmāk – TUP), kuras darbību koordinē Ekonomikas ministrija (turpmāk – EM) un sniegt atzinumus par saskaņošanai atsūtītajiem normatīvo aktu projektiem.

Pārskata gadā īstenotās jaunās politikas iniciatīvas, norādot piešķirto valsts budžeta līdzekļu apmēru to īstenošanai un informācija par to īstenošanu

Pārskata periodā mēslošanas līdzekļu aprītes uzraudzības jomā nebija paredzētas jaunas politikas iniciatīvas un līdz ar to papildus netika piešķirti valsts budžeta

līdzekļi

Sniegtie pakalpojumi

Saskaņā ar normatīvajiem aktiem personām, kas ražo, ievēd vai iepako ML (izņemot ML ar EK marķējumu, kas tiek ražoti un marķēti saskaņā ar regulu nr.2003/2003), tie jāreģistrē KUVIS Mēslošanas līdzekļu valsts reģistrā vai jāsaņem attiecīga atļauja to ievēšanai un/vai tirdzniecībai.

Mēslošanas līdzekļu reģistrācija un atļauju izsniegšana 2014.gadā

Darbības rezultatīvie rādītāji	Plāns, skaits	Izpilde,	
		skaits	%
Mēslošanas līdzekļu reģistrācija (<i>apliecību skaits</i>)	60	79	132
Atļaujas mēslošanas līdzekļu ievēšanai un tirdzniecībai (<i>atļauju skaits</i>)	20	25	125
Kopā:	80	104	130

2014.gadā reģistrēti 79 ML jeb par 32% vairāk nekā plānots un izsniegtas 25 atļaujas jeb par 25% vairāk nekā plānots. Kopumā plānotais izpildīts 130% apjomā. Salīdzinot 2013.gadā reģistrēti 106 ML un izsniegtas 32 atļaujas, kas ir nedaudz vairāk nekā pārskata gadā. Šāda situācija skaidrojama ar to, ka 2014.gadā, ja ML bija atļauts tirgot kādā no Eiropas Kopienas dalībvalstīm, ievēdēji pieteica ML savstarpējai atzīšanai saskaņā ar regulu nr.764/2008.

ML sadalījums pa reģistrētāju grupām pēdējos piecos gados ir bijis mainīgs.

ML sadalījums pa reģistrētāju grupām

Reģistrētāju grupa	2012.gads		2013.gads		2014.gads	
	skaits	%	skaits	%	skaits	%
Ražotie	69	60	51	48	26	35
Ievēstie	37	32	43	40	45	61
Mehāniskie maisījumi	3	3	2	2	0	0
Iepakotie	5	5	10	10	3	4

Lielākais ražotāju reģistrēto ML īpatsvars bijis 2012. un 2013.gadā, attiecīgi – 60 un 48 %. Pārskata gadā tas samazinājies līdz 35 %, kas skaidrojams ar to, ka iepriekšējos gados būtisku reģistrēto ML īpatsvaru veidoja Latvijā ražotais biohumuss jeb sliekkomposts un lielākā daļa tā ražotāju savu produkciju bija reģistrējuši līdz 2014.gadam. Pretēja situācija ir ar ievēdēju reģistrētajiem ML, kuru īpatsvars pēdējo trīs gadu laikā pakāpeniski pieaug, pārskata gadā sasniedzot 61% no visiem reģistrētajiem ML. Tas skaidrojams ar to, ka ML izplatītāji ir ieinteresēti patērētājiem piedāvāt arvien jaunus ML veidus, kuru ražošana notiek galvenokārt ārvalstīs, kur ir lielāki izejvielu resursi. Pārskata gadā netika reģistrēts neviens jauns Latvijā ražots ML mehāniskais maisījums un, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, ir samazinājies iepakotāju reģistrēto ML skaits.

Saskaņā ar Mēslošanas līdzekļu aprites likumu ML ievēdēji un ražotāji katru gadu līdz 31.janvārim VAAD iesniedz pārskatus par iepriekšējā gadā saražotajiem un ievestajiem ML vai sagatavotajiem to maisījumiem.

Ražoto un ievesto mēslošanas līdzekļu apjoms 2014.gadā, t

(saskaņā ar ražotāju un ievēdēju iesniegto informāciju līdz 2015.gada 31.janvārim)

Mēslošanas līdzekļa veids	Reģistrētie ML*	EK ML*	Ar atļauju ievestie ML*	Individuālie maisījumi*	Atzītie ML*	Kopā*
A Vienkāršie minerālmēsli						
Slāpekļa	90792	77061	32	-	-	167885
t.sk. amonija nitrāts (AN)	55626	27278	-	-	-	82904
amonija sulfāts	615	38257	-	-	-	38872
kalcija– amonija nitrāts (CAN)	1179	8622	-	-	-	9801
urīnviela (karbamīds)	7863	2044	-	-	-	9907
Fosfora	-	115	264	-	-	379
t.sk. superfosfāts	-	115	-	-	-	115
Kālija	9850	251	-	-	-	10101
t.sk. kālija hlorīds	9850	-	-	-	-	9850
kālija magnēzijs	-	5	-	-	-	5
Vienkāršie minerālmēsli KOPĀ	100642	77427	296	-	-	178365
B Kompleksie (cietie) minerālmēsli						
NPK	116475	10489	105	720	-	127789
t.sk. NPK 15-15-15	37359	1599	-	-	-	38958
t.sk. NPK 16-16-16	5528	-	-	-	-	5528
t.sk. NPK 6-26-30	22084	-	-	-	-	22084
<i>t.sk. Latvijā sagatavoti mehāniski maisījumi</i>	<i>3101</i>	-	-	-	-	<i>3101</i>
NP	11215	95	63719	-	-	75029
t.sk. NPK 33-3-0	-	-	62642	-	-	62642
NK	-	219	-	-	-	219
PK	-	31	-	-	-	31
Kompleksie minerālmēsli KOPĀ	127690	10834	63824	720	-	203068
C Šķidrie minerālmēsli						
Šķidrie slāpekļa minerālmēsli	6201	7404	19	-	-	13624
t.sk. KAS-32	461	7261	-	-	-	7722
Šķidrie kompleksie minerālmēsli	0	1065	2	-	-	1067
Šķidrie minerālmēsli KOPĀ	6201	8469	21	-	-	14691
D Sekundāros augu barības elementus saturošie minerālmēsli						
Sekundāros augu barības elementus saturošie minerālmēsli	1	645	933	-	-	1579

KOPĀ						
E Tikai mikroelementus saturošie minerālmēsli						
Tikai mikroelementus saturošie minerālmēsli KOPĀ	43	237	-	-	-	280
F Kaļķošanas materiāli						
Ievestie	18405	-	-	-	-	18405
<i>Latvijā ražotie</i>	52380	-	-	-	-	52380
Kaļķošanas materiāli KOPĀ	70785	-	-	-	-	70785
G Organiskie un organominerālie mēslošanas līdzekļi						
Ievestie	37	-	-	-	-	37
<i>Latvijā ražoti</i>	3149	-	-	-	-	3149
<i>t.sk. Slietu biohumuss</i>	1478	-	-	-	-	1478
Organiskie un organominerālie mēslošanas līdzekļi KOPĀ	3186	-	-	-	-	3186
H Mēslošanas līdzekļi speciālai izmantošanai						
Ievestie	609	-	-	-	-	609
<i>Latvijā ražoti</i>	392	-	-	-	-	392
Mēslošanas līdzekļi speciālai izmantošanai KOPĀ	1001	-	-	-	-	1001
I Mikrobioloģiskie preparāti						
Ievestie	27	-	-	-	-	27
<i>Latvijā ražoti</i>	38	-	-	-	-	38
Mikrobioloģiskie preparāti KOPĀ	65	-	-	-	-	65
J Netipiski mēslošanas līdzekļi un augu augšanas veicinātāji						
Ievestie	-	-	-	-	-	-
<i>Latvijā ražoti</i>	138	-	-	-	-	138
Netipiski mēslošanas līdzekļi un augu augšanas veicinātāji KOPĀ	138	-	-	-	-	138
Citi mēslošanas līdzekļi un īpašie produkti						
Ievestie	-	-	-	-	115	115
Citi mēslošanas līdzekļi un īpašie produkti KOPĀ	-	-	-	-	115	115
2014.gadā KOPĀ	309752	97612	65074	720	115	473273
<i>t.sk. Latvijā ražoti un sagatavoti</i>	59198	-	-	-	-	59198

*Rezultāti noapaļoti uz veseliem skaitļiem.

Saskaņā ar ražotāju un ievadēju iesniegto ikgadējo informāciju 2014.gadā aprītē esošo ML daudzums, salīdzinot ar 2013.gadu, ir bijis par 72,4 tūkstošiem t lielāks nekā 2013.gadā, attiecīgi 473,2 tūkstoši t 2014.gadā un 400,8 tūkstoši 2013.gadā. Latvijā ražoto ML īpatsvars pārskata gadā ir 13% (2013.gadā - 14%). No aprītē esošā ML kopējā apjoma lielāko īpatsvaru veido kompleksie (cietie) minerālmēsli – 203,1 tūkstoši t un slāpekļa minerālmēsli 167,8 tūkstoši t, kas attiecīgi ir 43 un 35 % no kopējā ML apjoma. Arī 2013.gadā lielāko īpatsvaru veidoja cietie kompleksie un slāpekļa minerālmēsli, tikai to proporcija bija samērā vienāda, attiecīgi cietie kompleksie minerālmēsli bija 38% no kopējā apjoma, bet slāpekļa minerālmēsli – 36%. Pārskata gadā konstatēta līdz šim populārākā minerālmēsļu veida – ievestā amonija nitrāta apjoma samazināšanās gan absolūtos skaitļos, gan proporcionāli no aprītē esošā slāpekļa minerālmēsļu apjoma. Tā 2014.gadā aprītē bija 82,9 tūkstoši t amonija nitrāta, bet 2013.gadā – 96 tūkstoši t, t.i., samazinājums par 13,1 tūkstošiem t jeb attiecīgi 2014.gadā amonija nitrāts bija 49% no aprītē esošajiem slāpekļa minerālmēsliem, bet iepriekšējā gadā - 66 % no slāpekļa minerālmēsliem.

Normatīvo aktu ievērošanas uzraudzība un kontrole

Veicot mēslošanas līdzekļu aprites uzraudzību VAAD:

- lai pārbaudītu ML kvalitātes atbilstību normatīvo aktu prasībām, ņem ML kontroles paraugus, nosūta testēšanai akreditētai laboratorijai un, pamatojoties uz testēšanas rezultātiem, novērtē ML atbilstību kvalitātes prasībām;
- pārbauda ML aprites (ražošanas, uzglabāšanas un tirdzniecības) vietas, lai pārliecinātos, vai aprītē atrodas reģistrēti ML, atzīti ML, ar atļaujām vai ML ar EK marķējumu.

Mēslošanas līdzekļu aprites pārbaūžu rezultāti 2014.gadā

Darbības rezultatīvie rādītāji	Plāns, skaits	Izpilde,	
		skaits	%
Mēslošanas līdzekļu aprites vietu kontrole (<i>pārbaūžu skaits</i>)	150	149	99
Mēslošanas līdzekļu kvalitātes laboratoriskā testēšana (<i>paraugu skaits</i>)	80	80	100
Slēdzieni par mēslošanas līdzekļu kvalitātes atbilstību	80	105+6	139

Tirdzniecības vietu pārbaudes izpildītas 99 % apjomā, ML kontroles paraugi ņemti plānotajā apjomā, bet kvalitātes atbilstības slēdzieni sagatavoti 139 % no plānotā. Sagatavoto slēdzienu skaits tik liels ir tāpēc, ka saskaņā ar MK noteikumiem, ja pirmajā kontroles paraugā kāds no rādītājiem neatbilst normatīvā akta prasībām, testēšanai uz akreditētu laboratoriju jāšūta otrs paraugs, kurā pārbauda neatbilstošo rādītāju.

Izvērtējot ML kvalitātes atbilstību normatīvo aktu prasībām, konstatēts, ka no pārbaudītajiem ML kvalitātes vai identifikācijas prasībām neatbilst 38% ML ar EK marķējumu un 11% reģistrēto vai ar atļaujām ML. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu no

16 līdz 38% palielinājies kvalitātei neatbilstošo EK ML īpatsvars, bet nekvalitatīvo reģistrēto un ML ar atļaujām īpatsvars samazinājies no 19 līdz 11%. Lielais nekvalitatīvo vai identifikācijas prasībām neatbilstošo EK ML īpatsvars skaidrojams ar to, ka saskaņā ar regulu nr.2003/2003 par ML atbilstību regulas prasībām atbildīgs ir pats ražotājs, bet ražotāji dažkārt nepareizi interpretē regulas prasības.

Mēslošanas līdzekļu kvalitātes atbilstība 2014.gadā

Mēslošanas līdzekļu grupa	2013.gads		2014.gads	
	skaits	%	skaits	%
EK ML	43	100	71	100
t.sk., atbilst	36	84	44	62
t.sk., neatbilst	7	16	27	38
Reģistrētie un ar atļaujām ML	37	100	9	100
t.sk., atbilst	30	81	8	89
t.sk., neatbilst	7	19	1	11

2013.gada 20.novembrī zaudēja spēku MK 2006.gada 3.oktobra noteikumi Nr.820 „Mēslošanas līdzekļu kontroles paraugu ņemšanas un sagatavošanas kārtība”, bet jauni netika pieņemti, līdz ar to 2014.gadā kontroles paraugi galvenokārt tika ņemti ML ar marķējumu „EK mēslošanas līdzeklis” un tikai gada beigās, kad tika pieņemti jauni MK 2014.gada 28.oktobra noteikumi Nr.669 „Mēslošanas līdzekļu un augu augšanas substrātu kontroles paraugu ņemšanas un sagatavošanas kārtība”, kontroles paraugi tika ņemti arī reģistrētajiem un ar atļaujām ML.

Plānotais pārbaužu skaits reģionālajās nodaļās ir proporcionāls ML jomā kvalificēto inspektoru skaitam, līdz ar to Zemgales reģionālajā nodaļā (četri inspektori) bija plānots lielākais pārbaužu skaits - 39, bet Rīgas un vispārējās uzraudzības reģionālajā nodaļā (divi inspektori) – mazākais – 20.

2014.gadā APK lietas ierosinātas 3 % no veiktajām pārbaudēm, 2013.gadā - 6 %, 2012.gadā - 7 % un 2011.gadā - 9%, līdz ar to var secināt, ka situācija tirdzniecības vietās ar katru gadu uzlabojas.

Reģionālo nodaļu mēslošanas līdzekļu aprites vietu pārbaudes

Reģionālā nodaļa	Pārbaudes		Ierosinātās APK lietas	
	skaits	%	skaits	%
Rīgas un vispārējās uzraudzības	20	14	0	0
Zemgale	39	26	1	3
Kurzeme	30	20	0	0
Vidzeme	30	20	2	7
Latgale	30	20	1	3
KOPĀ	149	100	4	3

Lielākais ierosināto administratīvo lietu skaits bijis Vidzemes reģionālajā nodaļā – divas jeb 7% no veiktajām pārbaudēm. Zemgales un Latgales reģionālajās nodaļās katrā ierosināts pa vienai lietai jeb 3% no veiktajām pārbaudēm. Administratīvie sodi par konstatētajiem pārkāpumiem bija apmērā no 30 līdz 210 eiro, soda apmēru

ietekmēja pārkāpuma būtība un tirdzniecības vietā esošais ML apjoms. Kopējais ML jomas soda naudas apmērs 2014.gadā bija 537 eiro (2013.gadā – 740 latī), vidējais soda naudas apmērs – 134,25 eiro.

Konstatētie normatīvo aktu pārkāpumi

Kā jau iepriekš minēts, ML jomā 2014.gadā konstatēti 4 būtiski pārkāpumi, kas arī tika novērsti. 2 pārkāpumi bija neregistrētu ML tirdzniecība, 1 pārkāpums - ML tirdzniecību no atvērta iepakojuma un 1 pārkāpums - amonija nitrāta tirgošana bez grāmatvedības darījuma dokumenta ar pircēja parakstu un personas datiem.

Sabiedrības informēšana un sadarbība ar nevalstiskajām organizācijām

2014.gadā sabiedrības informēšana notika ievieojot aktuālo informāciju VAAD mājaslapā, atbildot uz personu zvaniem un e-pastiem, kā arī sniedzot atbildes uz mājaslapā uzdotajiem jautājumiem.

Pārskata periodā netika veikti pasākumi sabiedrības viedokļa izzināšanai par VAAD darbu mēslošanas līdzekļu aprites uzraudzības jomā.

Pārskata periodā turpinājās iesāktā sadarbība ar VSIA Latvijas Sertifikācijas centrs (turpmāk – LATCERT) laboratoriju ML kontroles paraugu testēšanā, kā arī ar Latvijas Lauksaimniecības universitātes un Latvijas Universitātes zinātniekiem un LATCERT speciālistiem, kuri bija iesaistīti Mēslošanas līdzekļu ekspertu darba grupā.

Plāni nākamajam gadam (nākamā gada prioritātes)

Sadarbībā ar ZM 2014.gadā VAAD strādāja pie MK noteikumu projekta par ML un substrātu identifikācijas, kvalitātes atbilstības novērtēšanas un tirdzniecības prasībām, kurus paredzēts pieņemt 2015.gada otrajā pusē. Līdz ar to būs jāizstrādā jaunas instrukcijas, jānodrošina inspektoru apmācība par jauno noteikumu prasībām un uzraudzības metodiku un jāveic attiecīgi papildinājumi KUVIS.

EK strādā pie priekšlikumiem regulas Nr.2003/2003 paplašināšanai ar organiskajiem ML un augu augšanas substrātiem, līdz ar to kopīgi ar ZM būs jāgatavo priekšlikumi un atzinumi par regulas grozījumu projektiem.

Nākamā gada galvenie uzdevumi un pasākumi

- Nodrošināt jauno noteikumu (plānots pieņemt 2015.gada otrajā pusē) ieviešanu:
 - substrātu reģistrāciju;
 - jaunu instrukciju izstrādi un reģionālo nodaļu inspektoru apmācību;
 - KUVIS papildināšanu ar jaunām sadaļām par substrātiem;
- Nodrošināt reģionālo nodaļu inspektoru darba metodisku vadību un virsuzraudzību ML aprites jomā.
- Līdzdarboties ZM ML darba grupā, sagatavot atzinumus par ZM izstrādātajiem

normatīvo aktu projektiem.

- Izstrādāt jaunu VAAD instrukciju par ML kontroles paraugu ņemšanu.
- Nodrošināt zinātnisko iestāžu atzinumu par netipisku ML, augu augšanas veicinātāju un mikrobioloģisko preparātu efektivitātes izmēģinājumu rezultātu pieņemšanu un tiem atbilstošu lēmumu pieņemšanu.
- Līdzdalība Tirgus uzraudzības iestāžu padomē. Darbs ar ICSM sistēmu.
- Sadarbībā ar ZM sagatavot priekšlikumus un atzinumus EK par normatīvo aktu projektiem ML jomā (regula Nr.2003/2003 un regula 1069/2009).

Plānots turpināt sadarbību ar ML ekspertiem no Latvijas Lauksaimniecības universitātes, Latvijas Universitātes un Latvijas sertifikācijas centra par ML identifikācijas jautājumiem un kvalitātes atbilstības novērtēšanu.

Sadarbība ar Pārtikas un veterināro dienestu nodrošinot ML un substrātu uzraudzību, kas satur dzīvnieku izcelsmes blakusproduktus.

4.2.2. Augšņu agroķīmiskā izpēte

Izmaiņas VAAD darbībā pārskata gada laikā

Augšņu agroķīmiskā izpēte (AAI) tiek veikta saskaņā ar MK 2004.gada 8.oktobra noteikumiem Nr.833 "Kārtība, kādā iegūstama un apkopojama informācija par lauksaimniecībā izmantojamās zemes auglības līmeni un tā pārmaiņām" un ZM 2014.gada 29.augusta kārtību Nr.21 „Augšņu agroķīmiskās izpētes un izpētes rezultātu novērtēšana kārtība” (turpmāk – metodika). Jaunā metodika izdota pēc VAAD ierosinājuma, ņemot vērā, ka iepriekšējā metodika izdota 2007.gadā, kad izpēti veica VSIA „Agroķīmisko Pētījumu Centrs”, un laika gaitā ir mainījusies gan AAI datu bāze, gan izpētes tehnoloģijas, piemēram, pēc klientu pieprasījuma izpēti var veikt izmantojot GPS.

Pārskata gadā AAI veikta saskaņā ar klientu iesniegumiem, kā arī par tehniskās palīdzības finansējumu reprezentatīvā saimniecību izlases kopā.

Visi 2014.gada AAI rezultāti ievadīti KUVIS AAI sistēmas datu bāzē.

Pārskata gada galvenās prioritātes un informācija par to īstenošanu

Pārskata gada prioritātes bija:

- veikt augšņu agroķīmisko izpēti 30 000 ha LIZ;
- nodrošināt LAD elektroniskās pieteikšanās sistēmas (EPS) E- pakalpojuma „Augšņu agroķīmiskā izpēte” izstrādi, testēšanu un ieviešanu;
- strādāt pie AAI pakalpojuma pilnveidošanas, ņemot vērā klientu intereses;
- nodrošināt sekmīgu Agroķīmijas laboratorijas akreditācijas uzturēšanu;

- atjaunot laboratorijas aprīkojumu, lai nodrošinātu kvalitatīvas augsnes agroķīmiskās analīzes;
- nodrošināt analīzes individuālo klientu iesniegtajiem augsnes un mēslošanas līdzekļu paraugiem.

2014. gadā VAAD kopumā AAI veica 31125 ha platībā:

- 26117 ha saskaņā ar klientu iesniegumiem, pielietojot klasisko AAI metodiku;
- 5008 ha par tehniskās palīdzības līdzekļiem.

Strādāts pie EPS AAI izveides.

Pārskata gadā sekmīgi uzturēta Agroķīmijas laboratorijas akreditācija.

Pārskata gadā īstenotās jaunās politikas iniciatīvas, norādot piešķirto valsts budžeta līdzekļu apmēru to īstenošanai un informācija par to īstenošanu

Lai iegūtu informāciju par LIZ agroķīmiskajiem rādītājiem, kā arī par saimniecību ar dažādu specializāciju un saimniekošanas sistēmu augšņu agroķīmiskajām īpašībām, saskaņā ar ZM 2011.gada 17.maija rīkojumu Nr.85 „Par atbalsts pasākuma/prioritārā virziena „Tehniskā palīdzība” līdzekļu piešķiršanas komisijas izveidošanu” izveidotās komisijas 2014.gada 24.aprīļa sēdē apstiprināto jaunas VAAD darbības īstenošanu 2014.gadā „Augsnes auglības līmeņa novērtējums reprezentatīvas lauksaimniecībā izmantojamās zemes kopas daļā dažādu lauksaimniecības sistēmu un specializācijas saimniecībās”, veikta AAI 5008 ha platībā.

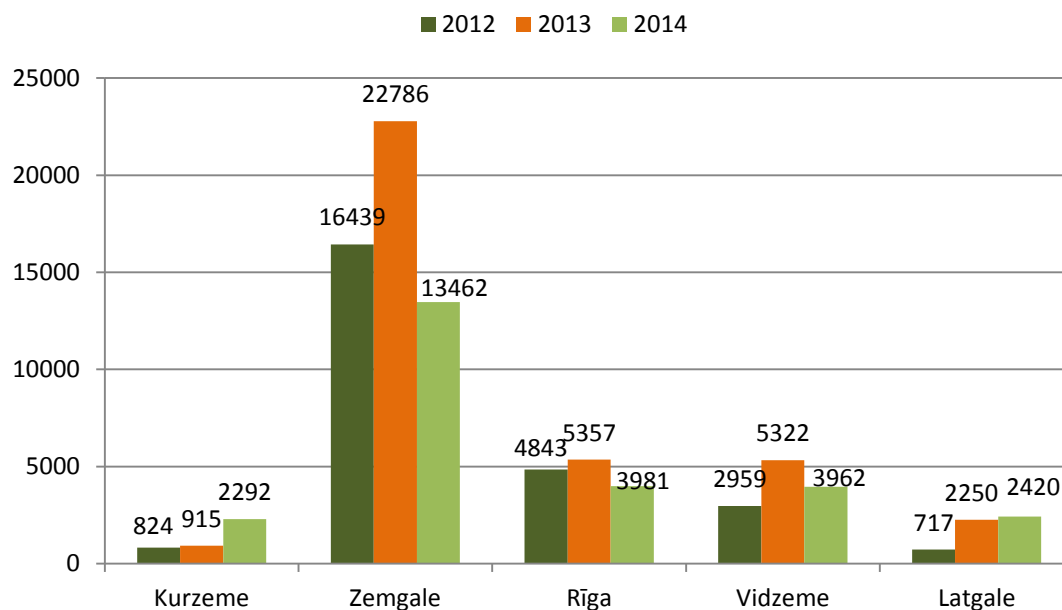
Sniegtie pakalpojumi, piemēram, zemnieku apmācības, augu aizsardzības līdzekļu reģistrācija u.c.

AAI mērķis ir ne tikai sniegt pakalpojumu konkrētai personai, nosakot tās apsaimniekoto augšņu auglības agroķīmiskos rādītājus, bet arī iegūto informāciju ievadīt un uzkrāt KUVIS Augšņu agroķīmiskās izpētes datu bāzē, lai valstiskā līmenī varētu vērtēt un analizēt situāciju ar augšņu auglību un plānot ilgtspējīgas LIZ izmantošanas nodrošināšanas pasākumus.

Situācijā, kad AAI tiek veikta tikai pamatojoties uz personu individuālu iniciatīvu, informācijas apjoms par augšņu agroķīmiskajām īpašībām dažādos VPR ir ļoti atšķirīgs.

AAI apjomi Valsts plānošanas reģionos

(neiekļaujot platības, kurās AAI veikta par tehniskās palīdzības līdzekļiem)

Būtiskāko daudzumu, kas ir vairāk kā puse no AAI apjoma, veido Zemgales VPR LIZ, attiecīgi 13462 ha jeb 51,5% no 2014.gada izpētes, bet mazākais pētīto platību apjoms bijis Kurzemes un Latgales VPR, attiecīgi 2292 ha jeb 8,8% un 2420 jeb 9,3% no kopējā izpētes apjoma.

Pārskata gadā, salīdzinot ar iepriekšējiem diviem gadiem, Zemgales, Rīgas un Vidzemes VPR bija AAI pieteikto patību samazinājums, savukārt Kurzemes un Latgales VPR – palielinājums.

Lai gan 2014.gadā lauksaimnieki joprojām nesaņēma finansiālu valsts atbalstu AAI veikšanai, tomēr salīdzinot ar 2010.gadu, kad zemniekiem bija pārtraukta AAI subsidēšana, būtiski ir palielinājies gan AAI pieteikto LIZ apjoms, gan saimniecību skaits.

Augšņu agroķīmiskās izpētes apjomi

Rādītājs	2010. gads	2014. gads	%, salīdzinot ar 2010. gadu
AAI apjoms, ha	8 394	26 117	311
Saimniecību skaits	131	277	212
Vidēji 1 personas pieteiktā platība, ha	64,1	92,3	144

Pārskata gadā lauksaimnieki AAI pieteikuši trīs reizes vairāk platību nekā 2010.gadā un saimniecību skaits ir divkārtšojies, kā arī saimniecības vai to AAI pieteiktās platības bijušas lielākas – ja 2010.gadā viena saimniecība AAI pieteica vidēji 64,1 ha, tad 2013.gadā – jau 92,3 ha.

Agroķīmijas laboratorijas analizēto paraugu skaits, salīdzinājumā ar iepriekšējiem diviem gadiem, ir samazinājies, attiecīgi tas ir 99% salīdzinājumā ar 2012.gadu un 77% salīdzinājumā ar 2013.gadu. Samazinājumam ir vairāki skaidrojumi: 1) iepriekšējos gados AAI pieteicās personas, kas bija reģistrējušās Integrēto audzētāju un Bioloģisko audzētāju reģistrā un pārskata gadā viņu rīcībā bija vēl derīgi augšņu izpētes materiāli, 2) saskaņā ar izmaiņām normatīvajos aktos lauksaimnieki mēslošanas plānu sastādīšanai var izmantot ne tikai AAI materiālus, bet arī citu pakalpojumu sniedzēju datus, kā arī analīžu rezultātus pašu iesniegtajiem paraugiem.

No laboratorijas analizētajiem paraugiem ML visus pēdējos trīs gadus ir nenozīmīgs īpatsvars 0,1 – 0,2 %.

No analizētajiem augsnes paraugiem 2014.gadā ievērojami ir palielinājies individuālo klientu iesniegto paraugu īpatsvars sasniedzot 16,9% (iepriekšējos divus gadus – 10%).

Agroķīmijas laboratorijas analizētie paraugi

Paraugu veids	2012.gads		2013.gads		2014.gads	
	skaits	%	skaits	%	skaits	%
Augsne	9434	99,8	12225	99,9	9379	99,8
AAI	5930	62,7	9665	79,0	6375	67,9
TP	2562	27,1	1331	10,9	1414	15,0
Individuālo klientu	942	10,0	1229	10,0	1590	16,9
Mēslošanas līdzekļi	22	0,2	13	0,1	16	0,2
KOPĀ	9456	100	12238	100	9395	100

Ņemot vērā, ka laboratorijas pakalpojumu lielāko īpatsvaru veido tieši augsnes analīzes, turpmāk jāpievērš lielāka uzmanība tieši šo analīžu metožu pilnveidošanai, nodrošinājumam ar laboratorijas iekārtām un sadarbībai ar citu valstu laboratorijām.

Agroķīmijas laboratorija pārskata gadā sadarbojusies ar astoņām zinātniskajām institūcijām, no kurām ar trīs institūcijām bija noslēgts sadarbības līgumus (kopā tika noslēgti seši līgumi). Ar vienu zinātnisku institūciju noslēgts ilgtermiņa sadarbības līgums, kas turpināsies arī 2015.gadā. Līdztekus zinātniskajām institūcijām Agroķīmijas laboratorijas pakalpojumus izmantoja arī 25 zemnieku saimniecības, 86 SIA, 90 dažādas privātpersonas.

Pārskata periodā iegādātas un pielāgotas laboratorijas vajadzībām divas jaunas iekārtas (spektrofotometrs organisko vielu satura noteikšanai) un liesmas fotometrs

kustīgā kālija noteikšanai augsnes paraugos), kas nodrošina ātru un precīzu rezultātu iegūšanu.

Plāni nākamajam gadam (nākamā gada prioritātes)

2015.gadā papildus kārtējiem darbiem plānots turpināt:

- AAI e-pakalpojuma popularizēšana;
- lauksaimnieku un sabiedrības informēšana par AAI nozīmi un tās datu izmantošanas iespējām;
- Agroķīmijas laboratorijas iekārtu atjaunošana un sekmīga akreditācijas uzturēšana.

2015.gada galvenie uzdevumi un pasākumi:

Nodrošināt kvalitatīvu un iespējami savlaicīgu AAI pakalpojuma izpildi klientu pieteiktajā apjomā.

Piedalīties semināros par integrēto audzēšanu un informēt to apmeklētājus par AAI materiālu izmantošanas iespējām piemērotas augu maiņas ieviešanai un sabalansēta mēslošanas plānošanai.

Sagatavot brošūru par AAI materiālu izmantošanas iespējām.

Uzsākt pilotprojektu ar Kurzemes VPR par AAI pakalpojuma sadaļas (iesniegumu pieņemšana, paraugu ņemšana, rezultātu izsniegšana) nodrošināšanu reģionālās nodaļas teritorijā.

2015.gadā nav plānoti sadarbības projekti AAI jomā izņemot to, ka laboratorija kā katru gadu piedalīsies augsnes paraugu un mēslošanas līdzekļu starplaboratoriju testēšanā.

4.2.3. Mēslošanas līdzekļu lietošanas uzraudzība

Izmaiņas VAAD darbībā pārskata gada laikā

Pārskata gadā ML lietošanas un tās dokumentācijas uzraudzība notika saskaņā ar MK 2011.gada 11.janvāra noteikumiem Nr.33 „Noteikumi par ūdens un augsnes aizsardzību no lauksaimnieciskās darbības izraisīta piesārņojuma ar nitrātiem” (turpmāk – noteikumi Nr.33), kas nosaka VAAD kompetenci attiecībā uz ML lietošanas uzraudzību visā Latvijas teritorijā un to uzskaites dokumentācijas uzraudzību ĪJT. Saskaņā ar noteikumiem Nr.33 KUVIS ievadīta informācija un uzturētas šādas datu bāzes:

- datu bāze par īpaši jutīgo teritoriju saimniecībām;
- augsnes minerālā slāpekļa monitoringa datu bāze.

Lai nodrošinātu mēslošanas līdzekļu lietošanas un uzskaites uzraudzību:

- veikta reģionālo nodaļu inspektoru apmācība (4 dienas):
 - 18.03.2014. „ML aprites vietas pārbaude un kontroles paraugu ņemšana”;
 - 26.03.2014. „Aktualitātes mēslošanas līdzekļu jomā (vadlīnijas mēslošanas līdzekļu aprites un lietošanas uzraudzībai 2014.gadā). Mēslošanas līdzekļu lietošanas aprēķini”;
 - 20.05.2014. “ML lietošanas atbilstības normatīvo aktu prasībām uzraudzība”;
 - 10.09.2014. „ML aprites vietas pārbaude un kontroles paraugu ņemšana”.
- izdota viena VAAD instrukcija:
 - 2014.gada 15.janvāra instrukcija nr.1.4-11/1 „Kvalifikācijas ieguves un uzturēšanas kārtība mēslošanas līdzekļu aprites un lietošanas uzraudzības jomā”;
- veikta ML jomas SA inspektoru darba kvalitātes uzraudzība: 7 pārbaudes saimniecībās uz vietas un 112 administratīvās – pārbaudīti inspektoru sagatavotie pārbaudes akti un KUVIS ievadītā informācija;
- veikta sarakste ar juridiskām un fiziskām personām:
 - 09.05.2014. vēstule Nr.1.4-7/385 SIA „Dūņēni” „Par uzņēmuma reģistrāciju”;
 - 22.07.2014. vēstule Nr.218 SIA „Biodegviela” „Par atzinuma sniegšanu”;

Pārskata gada galvenās prioritātes (saskaņā ar stratēģiju, plānu un varbūt kaut kas neplānots, bet būtisks) un informācija par to īstenošanu

2014.gada prioritāte bija nodrošināt noteikumu prasību par ML lietošanu un tās uzskaites dokumentācijas izpildes uzraudzību un kontroli. Lai īstenotu šo prioritāti, pilnveidoti un precizēti VAAD iekšējie normatīvie akti, izstrādājot metodiku, pārbaudes aktus un vadlīnijas konstatēto pārkāpumu izvērtēšanai un informācijas ievadīšanai KUVIS, kā arī veicot VAAD reģionālo nodaļu inspektoru apmācību.

Saskaņā ar VAAD 2014.gada 15.janvāra instrukciju Nr.1.4-11/1 „Kvalifikācijas ieguves un uzturēšanas kārtība mēslošanas līdzekļu aprites un lietošanas uzraudzības jomā” 15 reģionālo nodaļu inspektori kārtoja kvalifikācijas vai kvalifikācijas uzturēšanas testu.

Sadarbībā ar e-pakalpojumu vides izstrādāts jauns e-pakalpojums un sākot ar 12.05.2014 varēja iesniegt kultūraugu MP kopsavilkumu elektroniski, izmantojot LAD EPS.

Pārskata gadā īstenotās jaunās politikas iniciatīvas, norādot piešķirto valsts budžeta līdzekļu apmēru to īstenošanai un informācija par to īstenošanu

Pārskata periodā VAAD saskaņā ar MK 2013.gada 17.decembra noteikumu Nr.1524 "Noteikumi par valsts atbalstu lauksaimniecībai un tā piešķiršanas kārtību" 3.nodaļas „Atbalsts augkopības attīstībai” 3.3.sadaļu „Atbalsts augsnes minerālā slāpekļa monitoringa īstenošanai” piešķirti līdzekļi augsnes minerālā slāpekļa monitoringa realizācijai.

Monitoringa ietvaros 2014.gadā paveikts:

- ĪJT 48 vietās divreiz gadā (pavasārī atjaunojoties kultūraugu veģetācijai un rudenī) trīs slāņos: 0-30 cm, 30-60 cm un 60-90 cm dziļumā ņemti augsnes paraugi minerālā slāpekļa satura noteikšanai;
- SIA „Vides audits” laboratorijā noteikts minerālā slāpekļa saturs 288 augsnes paraugos (144 paraugos pavasarī un 144 paraugos rudenī): nitrātu slāpekļlis (mg/kg N-NO₃) un amonija slāpekļlis (mg/kg N-NH₄) saskaņā ar LVS ISO 14256-2 metodi un mitrums (%) saskaņā ar LVS ISO 11456+TC1 metodi;
- augsnes minerālā slāpekļa datu bāze papildināta ar informāciju par minerālā slāpekļa saturu augsnē pavasarī atjaunojoties kultūraugu veģetācijai un rudenī, lauku vēstures datiem (audzētie kultūraugi, plānotā un iegūtā raža, izmantotais mēslojums, t.sk., organiskie un minerālmēsli, to devas un iestrādātie augu barības elementi) un VSIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” informāciju par nokrišņiem piecās meteoroloģiskajās stacijās, gaisa vidējo temperatūru četrās meteoroloģiskajās stacijās un augsnes temperatūru 20 cm dziļumā vienā meteoroloģiskajā stacijā.

Izpildīts monitoringā plānotais: monitoringa objektu skaits un analizēto paraugu skaits. Monitoringa rezultātā sniegtas rekomendācijas slāpekļa normu korekcijai 2014.gada pavasara papildmēslojumam. Rekomendācijas ievietotas VAAD mājaslapā un publicētas žurnālos lauksaimniekiem “Saimnieks” un „Agro Tops”. Rekomendācijām bija vispārējs ieteikumu raksturs, jo, lai precīzi koriģētu slāpekļa normas, vajadzīgi dati par konkrētu lauku, jo minerālā slāpekļa daudzumu augsnē ietekmē ne tikai augsnes un meteoroloģiskie apstākļi, bet arī priekšaugi, iepriekšējā gada mēslojums u.c. faktori.

Normatīvo aktu ievērošanas uzraudzība un kontrole

2014.gadā SA ietvaros ĪJT bija plānots veikt 120 ML lietošanas un uzskaites pārbaudes, faktiski veiktas 112 pārbaudes jeb 93 % no plānotā. No kopējā veiktā pārbažu skaita 32 jeb 29% bija atkārtotās pārbaudes saimniecībās, kurām iepriekšējā gadā ticis izteikts brīdinājums.

Mēslošanas līdzekļu lietošanas un uzskaites SA pārbažu rezultāti 2014.gadā

Rādītājs	Pārbažu skaits				
	ZRN	VURRN	VRN	KRN	Kopā
1. Plānotais pārbažu skaits	83	27	10	0	120
2. Faktiskais pārbažu skaits	95	13	2	2	112
<i>t.sk. atkārtotās pārbaudes</i>	26	3	1	2	32
3. NA prasība nav izpildīta (brīdinājums)	25	5	0	0	30
4. NA prasība nav izpildīta (samazinājums)	7	0	0	0	7
<i>4.1. pirmreizējās pārbaudes</i>	6	-	-	-	6
<i>4.2. atkārtotās pārbaudes</i>	1	-	-	-	1
5. NA prasība ir izpildīta	63	8	2	2	75
<i>5.1. pirmreizējās pārbaudes</i>	38	5	1	-	44
<i>5.2. atkārtotās pārbaudes</i>	25	3	1	2	31
6. NA prasība nav pārbaudāma vai neattiecas	0	0	0	0	0
<i>6.1. pirmreizējās pārbaudes</i>	-	-	-	-	-
<i>6.2. atkārtotās pārbaudes</i>	-	-	-	-	-

SA pārbažu laikā konstatētie pārkāpumi izvērtēti, ņemot vērā to iespējamo kaitējumu videi, un attiecīgi par pārkāpumiem LAD klientiem piešķirti maksājumu samazinājuma punkti vai izteikts brīdinājums. Papildus katrs pārkāpums izvērtēts arī saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksu un būtisku pārkāpumu gadījumā piemērotas administratīvais sods.

SA ietvaros veiktajās 112 pārbaudēs prasības ievērotas 75 saimniecībās jeb 67 % saimniecību (2013.gadā – 61 %), maznozīmīgi pārkāpumi konstatēti 30 saimniecībās jeb 27 % (2013.gadā – 28 %) un samazinājuma punkti piešķirti septiņos gadījumos jeb 6 % (2013.gadā – 8 %). Visos gadījumos, kad personām konstatēti būtiski pārkāpumi, to nozīmīgums, apmērs un pastāvība novērtēta ar 1-1-1.

Jāsecina, ka salīdzinājumā ar 2013.gadu novērojama pozitīva tendence, konstatētie normatīvo aktu prasību pārkāpumi ir samazinājušies, palielinoties normatīvo aktu prasību izpildei. Ievērojamie samazināties būtisko pārkāpumu skaits līdz ar to situācija ĪJT ar ML lietošanas un uzskaites normu ievērošanu uzlabojusies, to apstiprina arī atkārtoto pārbažu rezultātu statistika – 32 saimniecībās (31 saimniecībā prasības bija izpildītas, bet vienai saimniecībai normatīvo aktu prasību pārkāpums netika novērst) jeb 97 % maznozīmīgie pārkāpumi bija novērsti (2013.gadā – 87 %).

Pamatojoties uz SA pārbažu rezultātiem 2014.gadā ierosinātas septiņas administratīvo pārkāpumu lietas (turpmāk – APL) par LAPK 88.10 pantā minēto prasību pārkāpumiem. Piecas APL ierosinātas VAAD Zemgales reģionālajā nodaļā. Visos septiņos gadījumos APL piemēroti naudas sodi kopsummā par 1180 eiro. Neviena APL netika pārsūdzēta.

2014.gadā papildus ML lietošanas un uzskaites pārbaudēm savstarpējās atbilstības ietvaros, visā Latvijā turpinātas arī pārbaudes pamatojoties uz personu iesniegumiem

(sūdzībām). Kopumā 2014.gadā saņemtas 18 sūdzības par iespējamu normatīvo aktu prasībām neatbilstošu ML lietošanu: divas – VAAD Vidzemes reģionālajā nodaļā pa četrām VAAD Kurzemes reģionālajā nodaļā un VAAD Zemgales reģionālajā nodaļā, astoņas – VAAD Latgales reģionālajā nodaļā. Sešos gadījumos konstatēts normatīvo aktu pārkāpumus un ierosinātas administratīvo pārkāpumu lietās, divos gadījumos par konstatēto pārkāpumu izteikts brīdinājums un APK lieta netika ierosināta, savukārt 10 gadījumos pārkāpums netika konstatēts.

VAAD inspektoru veiktajās pārbaudēs sešos gadījumos par konstatētajiem pārkāpumiem (pa diviem Kurzemes, Vidzemes un Zemgales reģionālajās nodaļā) ierosinātas APL par LAPK 88.6 pantā minēto prasību pārkāpumiem, piemērojot naudas sodus kopsummā par 780 eiro.

VAAD darbības rezultātā novērsto aktu pārkāpumu skaits un to veidi

Veicot operatīvās ML lietošanas un uzskaites pārbaudes visā Latvijas teritorijā, sešos gadījumos VAAD inspektori konstatējuši ML izkliedi pa augsni, kas klāta ar sniegu (Noteikumu 3.1.1.apakšpunkts), vienā gadījumā – šķidrie kūtsmēsli pēc izkļiedēšanas nav iestrādāti augsnē 12 stundu laikā (Noteikumu 3.3.6.apakšpunkts).

Visbiežāk konstatēti pirmreizējie maznozīmīgie pārkāpumi, savstarpējās atbilstības pārvaldības pārbaudēs:

- 19 gadījumos mēslošanas plānu kopsavilkums nav iesniegts termiņā,
- 11 gadījumos AAI dati nav veikti 1.gada nomas laukiem,

Biežāk konstatētie būtiskie pārkāpumi – sešos gadījumos nav veikta AAI.

Mēslošanas līdzekļu lietošanas un uzskaites savstarpējās atbilstības pārvaldības pārbaudēs konstatēto pārkāpumu skaits un to veidi 2014.gadā

Pārkāpums	Konstatējumu skaits
<i><u>Maznozīmīgie pārkāpumi (30 personām)</u></i>	
MP kopsavilkums nav iesniegts termiņā	19
AAI nav veikta 1.gada nomas laukiem	11
AAI dati ir vecāki par 6 gadiem	9
Lauku vēsture netiek glabāta 3 gadus	4
MP nav saskaņā ar Noteikumu 3.pielikuma I nodaļu	3
MP nav saskaņā ar Noteikumu 3.pielikuma II nodaļu	1
Uzskaita un dokumentē visus iegādātos minerālmēslus (norādot nosaukumu, pamatsastāvu un daudzumu)	1
<i><u>Būtiskie pārkāpumi (7 personām)</u></i>	
Nav veikta AAI vai nav izmantoti agroķīmisko pakalpojumu sniedzēju dati (papildus MP kopsavilkums netika iesniegts termiņā 5 personām)	6

MP kopsavilkums nav iesniegt termiņā (<i>atkārtotai pārbaudei</i>)	1
--	---

2014.gadā konstatēto pārkāpumu klasifikācija

Noteikumu punkts	Normatīva akta prasība	Pārkāpumu skaits
6.5.	Rudens un ziemas periodā vismaz 50 % saimniecības LIZ aizņem zaļās platības	0
6.4.1.	Saimniecībā ir katra lauka kultūraugu mēslošanas plāns kārtējā gada ražai	0
	Kultūraugu mēslošanas plāns ir saskaņā ar 3.pielikuma I nodaļu	3
6.4.2. un 21.	Kultūraugu mēslošanas plāna sagatavošanā pamatojas uz augšņu agroķīmiskās izpētes datiem, kas nav vecāki par sešiem gadiem, vai izmanto agroķīmisko pakalpojumu sniedzēju datus, kas balstīti uz augšņu analīžu rezultātiem, un augšņu agroķīmiskās kartēšanas lietu glabā vismaz 6 gadus	26
6.4.3.	Uzskaita un dokumentē visus saimniecībā iegādātos minerālmēslus, norādot minerālmēslu nosaukumu, pamatsastāvu un daudzumu	1
6.4.4.	Kultūraugu mēslošanas plāna kopsavilkums kārtējā gada ražai iesniegts VAAD līdz 15.maijam	25
	Kultūraugu mēslošanas plāna kopsavilkums ir saskaņā ar 3.pielikuma II nodaļu	1
6.4.5.	Lauku vēstures dokumentāciju glabā vismaz 3 gadus	4

Plāni nākamajam gadam (nākamā gada prioritātes)

2015.gadā tiks turpināts augsnes minerālā slāpekļa monitorings, lai ĪJT lauksaimniekus nodrošinātu ar informāciju par slāpekļa saturu augsnē, atjaunojoties kultūraugu veģetācijai, kā arī lai papildinātu KUVIS minerālā slāpekļa datu bāzi ar informāciju, kas nepieciešama slāpekļa devu rekomendāciju izstrādei.

Ņemot vērā, ka iespēja izmantot e-pakalpojumu „Mēslošanas plānu kopsavilkumu iesniegšana” radās tikai 2014.gada maija sākumā, bet lauksaimniekiem kopsavilkumi bija jāiesniedz līdz 15.maijam, elektroniski tika iesniegti tikai 18 mēslošanas plānu kopsavilkumi. 2015.gadā plānota šī pakalpojuma testēšana un, nepieciešamības gadījumā, priekšlikumu sniegšana pakalpojuma pilnveidošanai.

Trešais pasākums, ko plānots turpināt, ir Īpaši jutīgo teritoriju saimniecību datu bāzes uzturēšana un pilnveidošana.

2015.gadā VAAD reģionālās nodaļas turpinās veikt gan ML lietošanas uzraudzību visā Latvijas teritorijā (pamatojoties uz iedzīvotāju sūdzībām), gan ML lietošanas un tās uzskaites dokumentācijas pārbaudes ĪJT saimniecībās savstarpējās atbilstības pārvaldības prasību ietvaros.

Ņemot vērā, ka 2014.gada nogalē pieņemti jauni MK noteikumi par ūdens un augsnes aizsardzību no lauksaimnieciskās darbības izraisīta piesārņojuma ar nitrātiem, 2015.gadā plānots izstrādāt jaunas instrukcijas un nodrošināt inspektoru apmācību, kā arī informēt lauksaimniekus par jaunajām noteikumu prasībām.

4.3. Augu karantīnas joma

2014.gadā turpinājās 2010.gadā iesāktais darbs pie ES augu veselības režīma pārskatīšanas, lai pilnveidotu esošo sistēmu, ņemot vērā jaunās tendences ražošanā un tirdzniecībā. Tā kā arī citās lauksaimniecības jomās, kā, piemēram, sēklas un pavairojamais materiāls, pārtika, dzīvnieku veselība un barība, tiek pārskatīta ES esošā likumdošana, tad Eiropas Komisijas Veselības un patērētāju tiesību Ģenerāldirektorāts (DG SANCO) ir nolēmis paplašināt ES Padomes Regulas 882/2004/EK par oficiālajām kontrolēm piemērošanas jomu, attiecinot to arī uz augu veselību. Šīs regulas par oficiālajām kontrolēm ietvaros ir plānots TRACES sistēmu - datorizētu, integrētu veterināro jeb Kopienas tirdzniecības kontroles un ekspertu sistēmu - piemērot arī augu veselībā. TRACES sistēma 2014.gadā veiksmīgi ir paplašināta un piemērota tā, ka TRACES sistēmā visas fitosanitārajai kontrolei pakļautās kravas robežkontroles punktos tiek reģistrētas vienotā elektroniskā datu bāzē testa režīmā, kas ļaus izveidot kopējo ES datu bāzi. Līdz ar to varēs iegūt pilnīgu informāciju par no trešajām valstīm ievestajām fitosanitārajai kontrolei pakļautajām kravām, neatkarīgi no ES dalībvalsts, caur kuru krava ir ievesta.

2014.gadā DG SANCO izstrādātajām sākotnējām versijām gan jaunā Augu veselības likuma, gan Regulas par oficiālajām kontrolēm, gan arī Regulas par maksu piemērošanu projektiem tika vērtēti un gatavoti komentāri un pozīcijas par konkrētiem regulu punktiem.

2014.gadā turpinājās arī darbs pie izmaiņām ES normatīvajos aktos par pavairojamo materiālu. VAAD izskatīja sertifikācijas shēmu prasību ieviešanu jaunajos normatīvo aktu projektos – par etiķetes pievienošanas, pavairojamā materiāla aizsīmogošanas un iesaiņošanas prasībām, kā arī par augļu koku un ogulāju pavairojamā materiāla piegādātāju un šķirņu reģistrāciju, sagatavoja un nosūtīja savus komentārus un priekšlikumus.

2014.gadā netika pieņemti jauni normatīvie akti, taču veikti grozījumi jau spēkā esošajos normatīvajos aktos:

- MK 26.05.2014. noteikumi Nr.270 "Grozījumi 2004.gada 30.marta MK noteikumos Nr.218 „Augu karantīnas noteikumi”;
- MK 14.10.2014. noteikumi Nr.629 "Grozījumi 2004.gada 30.marta MK noteikumos Nr.218 „Augu karantīnas noteikumi”.
- MK 04.09.2014. noteikumi Nr. „Grozījumi 2008.gada 14.jūlija Ministru Kabineta noteikumos „Invazīvo augu sugas – Sosnovska latvāņa – izplatības ierobežošanas noteikumi”,

2014.gadā sagatavoti un MK apstiprināti informatīvie ziņojumi – „Informatīvais ziņojums par finanšu līdzekļu piešķiršanu bakteriālo iedegu izplatības uzraudzībai un apkarošanai 2014.gadā” un „Informatīvais ziņojums par Eiropas Komisijas

līdzfinansētās Kaitīgo organismu un augiem bīstamo organismu klātbūtnes apsekojumu programmas īstenošanu 2015.gadā”.

2014.gadā sagatavotas un apstiprinātas instrukcijas:

- VAAD 2014.gada 17.marta instrukcija Nr.1.1-3/8 „Kvalifikācijas ieguves un uzturēšanas kārtība augu karantīnas jomā”. Instrukcijā noteikta kārtība kādā augu karantīnas jomas inspektori iegūst un uztur kvalifikāciju.
- VAAD 2014.gada 11.novembra instrukcija Nr.1.1-3/34 „Koksnes iepakojamā materiāla marķētāju reģistra kārtošana un uzturēšana un reģistrā iekļauto personu uzraudzība”. Instrukcija nosaka kārtību kādā VAAD kārto un uztur Koksnes iepakojamā materiāla marķētāju reģistru un veic reģistrā iekļauto personu uzraudzību.
- VAAD 2014.gada 3.decembra instrukcija Nr.1.1-3/41 „Kārtība, kādā Valsts augu aizsardzības dienesta veic kaitīgo organismu riska analīzi”. Instrukcija nosaka kārtību, kādā VAAD veic karantīnas un augiem sevišķi bīstamo organismu riska analīzi.

Starptautiskie semināri, sanāksmes

VAAD darbinieki 2014.gadā ir piedalījušies vairākās starptautiskās sanāksmēs, darba grupās un semināros. Sanāksmēs snieguši komentārus tajās izskatāmajiem dokumentiem, strādājuši pie regulējošu dokumentu izstrādes. Darba grupās strādājuši ar aktuāliem jautājumiem, sniedzot ierosinājumus. Semināros noritējusi praktiska un teorētiska pieredzes apmaiņa. Starptautiskos dokumentos iestrādāti Latvijai labvēlīgi nosacījumi un veicināta sadarbība ar citām valstīm, kā arī esam informēti par aktuālāko augu aizsardzībā un attiecīgi nepieciešamo ieviešam praksē.

2014.gadaa VAAD speciālisti piedalījušies:

- Eiropas un Vidusjūras augu aizsardzības organizācijas (EPPO) ekspertu darba grupas sanāksmēs par:
 - fitosanitārajiem pasākumiem,
 - invazīvajām augu sugām,
 - diagnostikas protokolu izstrādi bakterioloģijā;
- EPPO Virusoloģijas darba grupā;
- ES Padomes darba grupas, EK darba grupas un EPPO ekspertu darba grupas sanāksmēs par fitosanitārajiem pasākumiem, krieviski runājošo valstu reģionālajā sanāksmē, kur sniedza priekšlikumus ISPM un nepieciešamajiem grozījumiem jau esošajos standartos, kā arī par citiem dokumentiem, kas apstiprināti Fitosanitāro pasākumu komitejas ikgadējā sanāksmē Romā;
- Eiropas mikologu darba grupas (EMN - European Mycological Network) ikgadējā sanāksmē;

- Ikgadējā Baltijas – Ziemeļvalstu augu aizsardzības organizāciju vadītāju un ekspertu sanāsmē Kopenhāgenā par aktuāliem augu veselības jautājumiem reģionā, jauno augu veselības regulas projektu, apsekojumu programmu 2015.gadam, invazīvām sugām u.c. aktuālajiem jautājumiem. Notikusi informācijas apmaiņa par valstīs konstatētajiem augu karantīnas organismiem;
- Sniegti komentāri starptautiskajiem standartprojektiem, kas apstiprināti 2014.gadā:
 - Elektroniskā sertifikācija, informācija par standarta XML shēmām un apmaiņas mehānismiem kā neoficiālais informatīvais pielikums ISPM 12 - Fitosanitārie sertifikāti; saistībā ar šo standartprojektu apstiprināta arī konceptuāla dažādu kodu izmantošana fitosanitārajos sertifikātos – IPPC kodi, - Pielikums 26.standartam par no kaitīgajiem organismiem brīvo apgabalu nostabilizēšanu augļu mušām (*Tephritidae*) un par kontroles pasākumiem augļu mušu uzliesmojuma gadījumos šajos brīvajos apgabalos;
 - Pielikums ISPM 28: Tvaika apstrāde *Bactrocera cucurbitae* uz *Cucumis melo*, var. *Reticulatus*.

Izmaiņas vadības un darbības uzlabošanas sistēmās efektīvas darbības nodrošināšanai

Lai pārbaudītu, kā darbojas augu karantīnas sistēma un vai ir nepieciešami kādi uzlabojumi un pilnveidojumi tās darbībā, VAAD Augu karantīnas departaments 2014.gadā veica trīs sistēmu darbības pārbaudes. 2014.gadā pārbaudes veiktas trīs VAAD reģionālajās nodaļās, pārbaudot kā tiek veiktas pārbaudes eksportam paredzētajām kravām un fitosanitāro sertifikātu izsniegšana un monitoringa veikšanu tumšās gredzenpuves noteikšanai (ūdenī un saimniekaugos). Pārbaūžu laikā konstatēts, ka inspektori veic pārbaudes saskaņā ar izstrādātajām instrukcijām un vadlīnijām, noņem paraugus un nosūta laboratoriskai testēšanai saskaņā ar VAAD instrukcijās noteikto.

2014.gadā inspektoriem, kuri darbojas augu karantīnas jomā, bija jākārt praktiskais eksāmens kartupeļu bumbuļu paraugu ņemšanā kartupeļu gredzenpuvju noteikšanai. Katram inspektoram bija jānoņem kartupeļu bumbuļu paraugs vismaz no vienas partijas. Inspektors praktiski demonstrēja savas iemaņas kartupeļu bumbuļu paraugu ņemšanā, un viņam asistēja Augu karantīnas departamenta pārstāvis, kurš vērtēja kartupeļu bumbuļu parauga ņemšanas atbilstību VAAD instrukcijā noteiktajai kārtībai. Inspektoram bija jānoformē noņemtie kartupeļu bumbuļu paraugi, nosūtīšanai laboratoriskai testēšanai. Tāpat daļa inspektoru kārtoja praktisko eksāmenu „zaļo” paraugu, t.i. paraugi, lai noteiktu baktērijas, slimības un vīrusus, noņemšanā, kā arī *Bursaphelenchus xylophilus* paraugu noņemšanā.

2014.gadā reģionālo nodaļu inspektoriem augu karantīnas jomā mācības notika pavasarī pirms intensīvas pārbaūžu uzsākšanas, lai pievērstu uzmanību svarīgākajiem aspektiem pārbaūžu veikšanā, un rudenī, lai pārrunātu problēmas, kuras radušās darba

procesā. Mācībās arī sniegta informācija par izmaiņām normatīvajos aktos un to praktisko izpildi.

Pavasara mācību tēma bija - informācijas ievadīšana KUVIS, pārrunājot iepriekš pieļautās kļūdas un neprecizitātes, kuras traucē kvalitatīvi sagatavot pārskatus. Lai pārliecinātos, kā inspektori teorētiski izskatītos jautājumus prot pielietot praksē, organizēts grupu darbs, kad inspektoriem, strādājot kolektīvi vairākās grupās, vajadzēja izanalizēt un izstāstīt savu rīcību jau pavisam reālās situācijās. Uzdevumos bija jāanalizē pārbaudes veikšana stādu tirdzniecības vietā, pārbaude stādaudzētavā un pārbaude koksnes iepakojamā materiāla marķēšanas uzņēmumā. Šāda veida uzdevumi palīdz inspektoriem izanalizēt un izvērtēt situāciju, ņemot vērā praktisko pieredzi un reālo situāciju, dalīties pieredzē savā starpā, kā arī izvērtēt kolēģu rīcību konkrētajā situācijā.

Savukārt rudens mācībās pārrunāti jautājumi par inspektoru uzraudzības pārbaudēs konstatētajām nepilnībām, sniegta informācija par re-eksportu un informatīvo materiālu par prasībām kūdras eksportam. Inspektori iepazīstināti ar jaunajām instrukcijām par pārbaužu veikšanu eksporta un reeksporta kravām un eksporta, reeksporta fitosanitāro sertifikātu izsniegšanas kārtību. Šajās mācībās inspektori strādāja grupās, šoreiz par rudens periodā aktuālo tēmu - kartupeļu karantīnas organismu pazīmēm, izplatīšanās veidiem.

2013./2014.gada rudens/ ziemas periodā darbu augu karantīnas jomā uzsākuši vairāki jauni inspektori, kuri pavasarī papildus apmeklēja vienas dienas mācības „Pamatjautājumi augu karantīnā”. Mācībās inspektoriem sniegta vispārīga informācija par pamatprincipiem augu karantīnā, ārējiem un iekšējiem normatīvajiem aktiem, pārbaudes aktu noformēšanu un lēmumu pieņemšanu, informācijas par veiktajām pārbaudēm ievadīšanu KUVIS, fitosanitāro sertifikātu izsniegšanu, pavairojamā materiāla pārbaudēm un augu pasēm.

No trešajām valstīm ievestā augu un augu produktu fitosanitārā kontrole ir deleģēta PVD. Departamenta pārstāvji piedalās PVD Robežkontroles departamenta organizētajās sanāksmēs, informējot par aktuālajiem jautājumiem augu karantīnas jomā, kā arī pārrunājot problēmsituācijas importējot augus un augu produktus Latvijā. 2014.gadā departamenta pārstāvji piedalījās PVD Robežkontroles departamenta fitosanitāro inspektoru apmācībās, ar prezentācijām par grozījumiem MK 2004.gada 30.marta noteikumos Nr.218 „Augu karantīnas noteikumi” un pareiza augu, kaitēkļu, augu daļu paraugu noņemšana, noformēšana un nosūtīšana uz laboratoriju testēšanai.

4.3.1. Aizsargājamās zonas statusa uzturēšana un saglabāšana bakteriālajai iedegai

Bakteriālās iedegas pirmo reizi Latvijā VAAD konstatēja 2007.gadā. Apsekojumi organisma konstatēšanai veikti jau kopš 1965.gada, bet oficiāls monitorings uzsākts no 1998.gada.

Lai izskaustu šo baktēriju ierosināto slimību, VAAD piemēroja stingrus fitosanitāros pasākumus. Pateicoties ātrajai rīcībai slimības konstatēšanas gadā, intensīvām pārbaudēm un piemērotajiem stingrajiem fitosanitārajiem pasākumiem nākamajos gados, tagad konstatēto jauno perēkļu skaits ir krietni samazinājies. Var uzskatīt, ka pieņemtie fitosanitārie lēmumi ir efektīvi un bakteriālo iedegu izplatība Latvijas teritorijā ir ierobežota.

VAAD 2014.gadā līdz 15.septembrim veica 1729 pārbaudes dažādās bakteriālās iedegas saimniekaugu audzēšanas un augšanas vietās, kuru laikā tika noņemti 1066 paraugi, kas tika testēti Nacionālajā fitosanitārajā laboratorijā. No paraugiem, kas testēti uz bakteriālo iedegu pozitīvus rezultātus uzrādīja 27 paraugi.

2014.gadā bakteriālā iedega konstatēta astoņās vietās (noteikti 8 perēkļi).

Pārbaudes tirdzniecības vietās

Tirdzniecības vietas tiek pārbaudītas veģetācijas periodā, kad var redzēt *E. amylovora* raksturīgos simptomus. Šajās pārbaudēs veic ne tikai vizuālo pazīmju pārbaudi saimniekaugu stādāmajam materiālam, bet arī augu pasu pārbaudi. Pārbaudīta gan vietējā, gan no citām ES dalībvalstīm ievestā produkcija. Slimības pazīmes netika konstatētas.

Izcelsme	Pārbaudīto skaits	Pārbaudītās vietas	Pārbaudīto <i>E. amylovora</i> saimniekaugu sugas
vietējā	16	14	<i>Malus</i> spp., <i>Sorbus</i> spp., <i>Pyrus</i> spp., <i>Amelanchier</i> spp., <i>Crataegus</i> spp.
ES	7	8	<i>Malus</i> spp., <i>Pyrus</i> spp.

Pārbaudes stādaudzētavās un to tuvākajā apkārtnē

Ja nepieciešamas augu pasas atbilstības novērtēšanas pārbaudes veic divas reizes sezonā – veģetācijas periodā un pirms stādu izplatīšanas. Paraugi tiek ņemti arī no nesimptomātiskiem bakteriālo iedegu saimniekaugiem, lai noteiktu slimības latento jeb slēpto formu.

Ja augu pasas nav nepieciešamas, pārbaudi veic tikai vienu reizi veģetācijas periodā - vispārējā fitosanitārā stāvokļa noteikšanai.

Stādaudzētavās veiktas 254 pārbaudes, pārbaudītas 136 stādu audzēšanas vietas un noņemti 353 paraugi, slimība netika konstatēta.

Reģions	Pārbaudīto skaits	Pārbaudīto vietu skaits	Noņemto paraugu skaits	<i>E. amylovora</i> pozitīvie paraugi
Kurzeme	31	19	33	0
Latgale	34	21	38	0
Rīga	65	41	136	0
Vidzeme	51	20	56	0
Zemgale	73	35	90	0
Kopā:	254	136	353	0

Veicot pārbaudes stādaudzētavās, tiek apskatīti arī tuvākajā apkārtnē augošie organisma saimniekaugi.

Stādaudzētavu tuvējā apkārtnē veiktas 48 pārbaudes. Noņemti divi paraugi, pazīmes ir bijušas līdzīgas bakteriālo iedegu pazīmēm, bet slimība nav konstatēta.

Reģions	Pārbaudīto skaits	Pārbaudīto vietu skaits	Noņemto paraugu skaits	<i>E. amylovora</i> pozitīvie paraugi
Kurzeme	6	6	0	0
Latgale	10	10	1	0
Rīga	6	6	0	0
Vidzeme	7	7	0	0
Zemgale	19	19	1	0
Kopā:	48	48	2	0

Pārbaudes komercdārzos

Saskaņā ar MK 2008.gada 21.jūlija noteikumiem Nr.578 „Bakteriālās iedegas apkarošanas un izplatības ierobežošanas kārtība” par komercdārziem noteikti:

- ābeļu stādījumi ne mazāki par vienu hektāru;
- bumbieru un krūmcidoniju stādījumi ne mazāki par 0,5 hektāriem.

Komercdārzos pārbaudes bakteriālajām iedegu konstatēšanai veic vismaz vienu reizi veģetācijas periodā – vai nu ziedēšanas laikā vai nu jūlija/augusta mēnešos. Paraugus noņem tikai tad, ja redzamas slimības pazīmes. Kopā komercdārzos veiktas 245 pārbaudes un pārbaudītas 218 saimniecības. Laboratoriskai analizēšanai noņemts 31 paraugs, pozitīvi paraugi netika konstatēti.

Reģions	Pārbažu skaits	Pārbaudīto vietu skaits	Noņemto paraugu skaits	<i>E. amylovora</i> pozitīvie paraugi
Kurzeme	36	34	7	0
Latgale	81	79	3	0
Rīga	29	29	3	0
Vidzeme	60	39	9	0
Zemgale	39	37	9	0
Kopā:	245	218	31	0

Pārbaudes parkos, savvaļā augošiem saimniekaugiem

Daudzi bakteriālo iedegu saimniekaugi izmantoti publisku vietu apzaļumošanā, tāpat nereti redzami veci, pamesti ābeļdārzi vai atsevišķi augoši augļkoki ceļmalās. Arī tie rada risku būt inficētiem ar šo karantīnas organismu un izplatīt to tālāk. Tādēļ būtiski veikt arī šādās vietās esošu saimniekaugu pārbaudi.

Pārbaudes veic aptverot visu reģionu, pēc iespējas dažādākām saimniekaugu sugām, uzmanību pievēršot Lietuvas robežas un buferzonu tuvumam. Vairāk pievērš uzmanību savvaļā augošiem saimniekaugiem un vietām, kuras līdz šim nav pārbaudītas. Pārbaudes veic no jūnija līdz augustam. Paraugi noņemti tikai simptomātiskiem saimniekaugiem. Veiktas 209 pārbaudes 209 vietās, un noņemti 13 paraugi, no kuriem seši bija pozitīvi (Rīgas reģionā).

Reģions	Pārbažu skaits	Pārbaudīto vietu skaits	Noņemto paraugu skaits	<i>E. amylovora</i> pozitīvie paraugi
Kurzeme	35	35	1	0
Latgale	30	30	3	0
Rīga	51	51	6	6
Vidzeme	31	31	2	0
Zemgale	62	62	1	0
Kopā:	209	209	13	6

Pārbaudes piemājas un pamestajos dārzos augošajiem saimniekaugiem

Bakteriālās iedegas saimniekaugus pārbauda arī privātajos un pamestajos dārzos. Pārbaudes veiktas no jūnija līdz augustam. Paraugi ņemti tikai tādos gadījumos, ja konstatētas vizuālās pazīmes.

390 pārbaudēs pārbaudīti 390 piemājas un pamestie dārzi, ņemti 65 paraugi, no kuriem pieci bija pozitīvi (viens Kurzemē un četri Rīgā).

Reģions	Pārbažu skaits	Pārbaudīto vietu skaits	Noņemto paraugu skaits	<i>E. amylovora</i> pozitīvie paraugi
Kurzeme	79	79	7	1
Latgale	55	55	4	0
Rīga	113	113	41	4
Vidzeme	53	53	4	0
Zemgale	90	90	9	0
Kopā:	390	390	65	5

Pārbaudes ģenētisko resursu kolekcijās

Katrā no *Erwinia amylovora* saimniekaugu genofonda kolekcijām (Latvijas Valsts Augļkopības institūtā un Pūres dārzkopības izmēģinājumu stacijā) veģetācijas periodā veiktas 38 pārbaudes (no maija līdz augustam) un ņemti 518 paraugi. Pārbaudes veic, lai precīzi novērtētu genofonda fitosanitāro stāvokli, jo kolekcijas tiek izmantotas zinātniskajam un selekcijas darbam, tādejādi ļoti svarīgi ir nodrošināt veselu materiālu. Bakteriālās iedegas ģenētisko resursu kolekcijās nav konstatētas.

Ģenētisko resursu uzturētājs	Pārbažu skaits	Noņemto paraugu skaits	<i>Erwinia amylovora</i> pozitīvie paraugi
SIA Pūres Dārzkopības pētījumu centrs	18	202	0
Latvijas Valsts Augļkopības institūts	20	316	0
Kopā:	38	518	0

Pārbaudes 2013.gada perēkļos

Vietās, kur bakteriālās iedegas tika konstatētas 2013.gadā (perēkļos) pārbaudes veica arī 2014.gadā, lai noteiktu vai 2013.gadā piemērotie fitosanitārie pasākumi bijuši pietiekami efektīvi un vai organisms nav izplatījies tālāk, t. i. vai nav inficējušies citi šajā vietā augošie bakteriālo iedegu saimniekaugi.

Kopā veiktas 25 pārbaudes 13 vietās, ņemti 12 paraugi.

Trijos no šiem paraugiem konstatēta bakteriālā iedega (Zemgales reģionā).

Perēkļos vizuālo pārbaudi veic reizi mēnesī trīs mēnešu periodā – jūnijā, jūlijā, augustā. Pārbaudes veiktas vienā perēklī. Pārbaudēs paraugi netika ņemti, jo netika konstatētas vizuālās pazīmes.

Reģions	Perēkļa gads	Pārbaužu skaits	Pārbaudīto vietu skaits	Noņemtie paraugi	<i>Erwinia amylovora</i> pozitīvie paraugi
Kurzeme	2013	3	1	1	0
Rīga	2013	9	8	0	0
Zemgale	2013	13	4	11	3
Kopā:		25	13	12	3

Pārbaudes botāniskajos dārzos

Kopā veiktas divas pārbaudes divās vietās (Latvijas Universitātes un Nacionālajā botāniskajā dārzā) un noņemts viens paraugs ar pazīmēm. Bakteriālā iedega netika konstatēta.

Pārbaudes perēkļu buferzonās

Nosakot inficēto saimniekaugu vietu par perēkli, nosaka arī buferzonu trīs kilometru rādiusā ap to. Buferzonā veic apsekojums, kuru laikā pārbauda bakteriālo iedegu saimniekaugus. Pārbaudes tiek veiktas no jūnija līdz augustam. Pārbaudē obligāti ietver viena kilometra rādiusā no perēkļa esošos ražojošos dārzus, stādaudzētavas un komercdārzus. Izvēloties pārbaudes vietas, ņem vērā valdošo vēju virzienu.

Kopumā, buferzonās veiktas 563 pārbaudes, kuru laikā pārbaudītas 563 saimniekaugu augšanas vietas. Noņemti 72 paraugi, no kuriem 13 paraugi bija pozitīvi Rīgas, Zemgales un Kurzemes reģionā.

Reģions	Pārbaužu skaits	Pārbaudīto vietu skaits	Noņemtie paraugi	<i>Erwinia amylovora</i> pozitīvie paraugi
Zemgale	189	189	32	8
Rīga	226	226	30	3
Kurzeme	148	148	10	2
Kopā:	563	563	72	13

Pārbaudes pēc personu pieteikuma

2014.gadā, ņemot vērā aktīvu iedzīvotāju informēšanas kampaņu par bakteriālo iedegu, saņemti ļoti daudz personu pieteikumu ar aizdomām par bakteriālo iedegu. Kopā saņemti 65 personu pieteikumi par aizdomām par bakteriālo iedegu. Veiktas 65 pārbaudes (piemājas dārzi, apstādījumi), noņemti 48 paraugi, no kuriem pieci bija pozitīvi.

***Erwinia amylovora* noņemto paraugu statistika**

2014.gada veģetācijas periodā (no maija līdz septembrim) bakteriālo iedegu diagnosticēšanai kopā noņemti 1066 paraugi, kas testēti Nacionālajā fitosanitārajā laboratorijā. 27 paraugos konstatēta bakteriālā iedega.

Pārbaudītie saimniekaugi (sugas)	Noņemtie un testētie paraugi	Erwinia amylovora pozitīvie paraugi
<i>Malus Mill.</i>	555	6
<i>Pyrus L.</i>	262	2
<i>Crataegus L.</i>	82	19
<i>Sorbus L.</i>	58	0
<i>Cotoneaster Ehrh.</i>	32	0
<i>Cydonia Mill.</i>	1	0
<i>Chaenomeles Lindl.</i>	60	0
<i>Amelanchier Medik.</i>	14	0
<i>Pyracantha M.Roem.</i>	1	0
<i>Mespilus L.</i>	1	0
Kopā:	1066	27

Kopējais iznīcināto saimniekaugu daudzums 2014.gadā

Saimniekaugi	Daudzums
<i>Malus Mill.</i>	121
<i>Pyrus L</i>	52
<i>Crataegus L.</i>	52 (88 seedlings)
	580 m
<i>Sorbus L.</i>	1
<i>Amelanchier Medik.</i>	27,3m
<i>Chaenomeles spp.</i>	15
Kopā:	329/607,3m

4.3.2. Pasākumi priežu koksnes nematodes ieviešanās novēršanai

ES priežu koksnes nematode ierobežošanas pasākumi izplatības vietās nav devuši vēlamos rezultātus. Portugālē par invadētu var uzskatīt visu valsts teritoriju un iespējas karantīnas organismu izskaust nav reālas. Priežu koksnes nematode konstatēta arī Spānijā – Portugāles pierobežā, tomēr ātru un kvalitatīvu fitosanitāro pasākumu izpilde pagaidām ir novērsusi tālāku nematodes izplatību.

Lai novērstu priežu koksnes nematodes ieviešanos Latvijā, VAAD jau kopš 2001.gada regulāri veic skujkoku pārbaudes mežaudzēs, pārbauda vietējās izcelsmes zāgmateriālus, kā arī no trešajām valstīm ievesto koksni un koksnes iepakojamo materiālu. Turpinājās no Portugāles ievestā koksnes un koksnes iepakojamā materiāla pārbaudes un paraugu noņemšana. Grūtības sagādā brīvais tirgus starp dalībvalstīm, tādējādi liedzot iespēju pārbaudīt kravas uz dalībvalstu robežām. Taču sadarbojoties ar Centrālo statistikas pārvaldi un uzņēmumiem, kas iaved produkciju no attiecīgām

valstīm, pārbaudes varēja notikt.

Bez jau iepriekš minētajām pārbaudēm, 2014.gadā pārbaudes veiktas arī riska zonās – mežaudzēs vai atsevišķi augošos saimniekaugos robežkontroles punktu tuvumā, teritorijās ap vietām, kur ievad Latvijas prasībām neatbilstošo koka iepakojamo materiālu iznīcināšanai, teritorijās ap lielām vairumtirdzniecības bāzēm, Rīgas lidostu, ostām, teritorijās ap kokzāģētavām, kur ievad pārstrādei koksni no Krievijas, t.i. vietās ar paaugstinātu risku ievest invadētu materiālu un tādējādi, kur vispirms būtu iespējams konstatēt priežu koksnes nemetodi.

Kopā priežu koksnes nemetodes konstatēšanai veiktas pārbaudes:

- 93 mežaudzēs un cīsmās, noņemti 102 paraugi;
- 213 zāģmateriāliem un koksnes iepakojamajam materiālam, noņemti 113 paraugi;
- 5 trešo valstu zāģmateriāliem, noņemti 5 paraugi;
- 26 Portugāles un Spānijas izcelsmes koksnes iepakojamam materiālam, noņemti 26 paraugi;
- 47 riska zonās, noņemti 10 paraugi;
- 25 stādaudzētavās, noņemts viens paraugs;

Ņemtajos paraugos priežu koksnes nemetode netika konstatēta.

Pārbaudes priežu koksnes nematodes *Bursaphelenchus xylophilus* noteikšanai 2014.gadā

	Mežaudzes	Latvijas izcelsmes zāģmateriāli, KJeM ražošana	Trešo valstu izcelsmes zāģmateriāli	Portugāles un Spānijas izcelsmes KJeM	Riska zonas	Stādaudzētavas
Pārbaužu skaits	93	213	6	26	47	27
Pārbaudīto vietu skaits	93	134	6	24	4	25
Noņemto paraugu skaits	102	113	5	26	10	1
Pārbaudītā platība, ha	300,8	-	-	-	-	-

4.3.3. Veiktās pārbaudes

Darbu augu karantīnas jomā un šīs darbības rezultātus raksturo divi politikas rezultatīvie rādītāji:

- 1) Nodrošināt, lai Latvijas teritorijā neieviestos jauni augu karantīnas organismi.

Lai nodrošinātu, ka Latvijā neieviešas un neizplatās jauni augu karantīnas organismi, VAAD veic regulāras pārbaudes Latvijas teritorijā, kā arī pārbauda ievestos augu un augu produktus.

2014.gada pārbaudēs Latvijā konstatēti septiņi augu karantīnas organismi: *Ditylenchus destructor*, *Clavibacter michiganensis ssp.sepedonicus*, *Clavibacter michiganensis ssp. michiganensis*, *Globodera rostochiensis*, *Erwinia amylovora*, *Pepino mosaic virus*, *Mycosphaerella pini*. 2014.gadā Nīderlandes izcelsmes stādāmajā materiālā tika konstatēta arī *Phytophthora ramorum*.

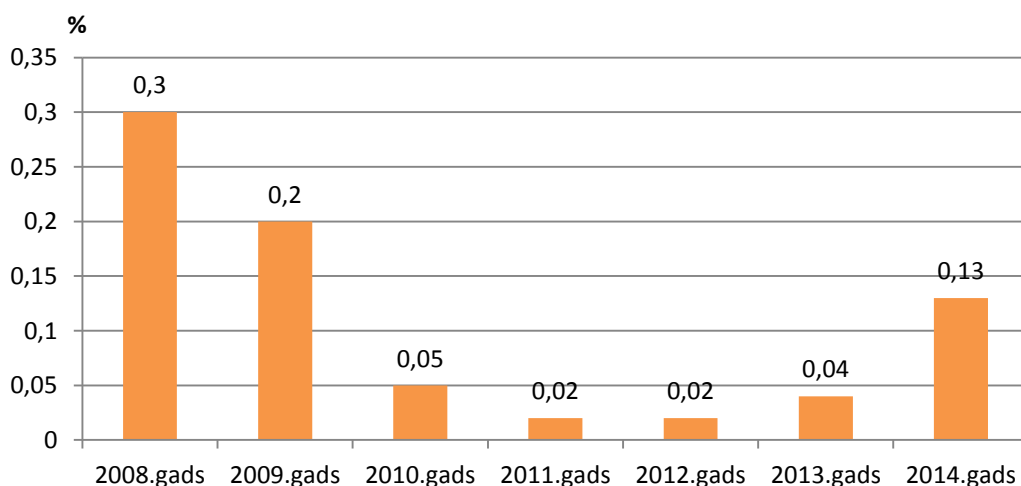
Pēc 2014.gada pārbažu datiem Latvijā kopējais augu karantīnas organismu un augiem sevišķi bīstamo organismu skaits, kas jebkad identificēti VAAD Nacionālajā fitosanitārajā laboratorijā, ir 14.

2) Nodrošināt eksportējamo augu valsts izcelsmes produkcijas kravu atbilstību ieviešanas valsts fitosanitārajām prasībām tā, lai nepalielinātos saņemto notifikāciju skaits par fitosanitāro prasību pārkāpumiem.

Lai nodrošinātu augu un augu produktu kravu eksportu uz trešajām valstīm (valstīm, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstis), tiek veikta eksportējamo kravu fitosanitārā kontrole, lai noteiktu to atbilstību importētājvalsts fitosanitārajām prasībām un atbilstības gadījumā izsniegtu fitosanitāro sertifikātu.

2014.gada laikā eksportētas 29689 kravas, kurām izsniegti fitosanitārie sertifikāti. No eksportētajām kravām 38 neatbilda importētājvalsts fitosanitārajām prasībām un par tām tika saņemtas notifikācijas. Saņemto notifikāciju skaits sastāda 0,13% no eksportēto kravu skaita.

Saņemto notifikāciju skaits no eksportēto kravu skaita 2008.-2014.gadam (%)

Laika posmā no 2008.gada līdz 2011.gadam procentuāli bija vērojama saņemto notifikāciju skaita no kopējo eksportēto kravu skaita samazināšanās. Šajā laika periodā notifikāciju skaits samazinājās par 0,28%. 2011.gadā un 2012.gadā saņemto notifikāciju skaits palika nemainīgs. No 2013.gada atkal jau bija vērojams notifikāciju

skaitis pieaugums. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu 2014.gadā notifikāciju skaits pieauga par 0,09%, ko galvenokārt izraisīja fitosanitārajām prasībām neatbilstošu kravu eksports uz Krievijas Federāciju.

Normatīvo aktu ievērošanas uzraudzība un kontrole

Aizsargājamās zonas statusa uzturēšanai un saglabāšanai veiktās pārbaudes

Bālā kartupeļu cistu nematode *Globodera pallida*

Latvija ir ieguvusi aizsargājamās zonas statusu bālajai kartupeļu cistu nematodei *Globodera pallida*, tas nozīmē, ka katru gadu tiek veiktas mērķtiecīgas pārbaudes, lai atklātu šo augu karantīnas organismu.

Pārbaudes laikā tika ņemti augsnes paraugi, nosūtīti uz Nacionālo Fitosanitāro laboratoriju, kur notikusi paraugu testēšana uz *Globodera pallida* klātbūtni.

Paraugi ņemti sēklas un pārtikas kartupeļu audzēšanas saimniecībās un stādaudzētavās. Pavisam 2014.gadā tika ņemti 1019 paraugi, kas par 153 paraugu mazāk nekā iepriekšējā gadā. Kopā inspektori pārbaudīja 74 saimniecības, ar kopplatību 914,98 ha.

Kartupeļu sēklaudzēšanas saimniecībās augsnes paraugi ņemti gan no sēklas kartupeļu audzēšanas laukiem, gan no pārtikas kartupeļu audzēšanas laukiem. 2014.gadā pārbaudīta kartupeļu audzēšanas platība 22 kartupeļu sēklaudzēšanas saimniecībās, ņemot 777 augsnes paraugu no 730,96 ha lielas platības.

Jau piekto gadu pēc kārtas turpinās uzsākts 2010.gadā monitorings kartupeļu cistu nematožu izplatības noteikšanai pārtikas kartupeļu audzēšanas saimniecībās. 2014.gadā pārbaudīja 33 saimniecībās kartupeļu audzēšanas laukus 154,14 ha platībā, ņemot 171 augsnes paraugus un 17 augsnes saslauku paraugus no kartupeļu glabāšanas vietām.

Kartupeļu cistu nematožu atklāšanai pārbaudes veiktas arī stādaudzētavās. 2014.gadā stādaudzētavās ņēma 54 paraugus no 29,88 ha lielas platības. Kopā pārbaudītas 19 stādaudzētavas.

Eksportam paredzētajās kravās – kūdrā, mulčā, kā arī augu produktos, kuri satur augsni arī ņem paraugus *Globodera pallida* testēšanai. 2014.gadā ņemti 99 šādi paraugi, kartupeļu cistu nematodes tajos netika konstatētas.

Bālā kartupeļu cistu nematode *Globodera pallida* atšķirībā no zeltītās kartupeļu cistu nematodes *Globodera rostochiensis*, kas Latvijā ir sastopama, visos gadījumos netika konstatēta.

Zeltītā kartupeļu cistu nematode *Globodera rostochiensis*

No pārbaudītās 74 saimniecības, zeltītā kartupeļu cistu nematode tika konstatēta vienā stādaudzētavā 4,18 ha platībā laukos un 11 pārtikas kartupeļu audzēšanas saimniecībās 11,43 ha platībā.

Veiktas pārbaudes kartupeļu cistu nematožu *Globodera pallida* un *Globodera rostochiensis* izplatības noteikšanai 2014.gadā

	Sēklas kartupeļi	Pārtikas kartupeļi	Stādāmais materiāls	Kopā
Pārbaudīto saimniecību skaits, gab.	22	33	19	74
Pārbaudītā platība, ha	730,96	154,15	29,88	914,99
Noņemto paraugu skaits, gab.	777	171	54	1002
Invadēto saimniecību skaits, gab.	-	11	1	12
Invadēta platība, ha	-	11,43	4,18	15,61

Veģetācijas periodā veiktas pārbaudes 71 saimniecībā, kurās iepriekšējos gados konstatēta zeltītā kartupeļu cistu nematode, 277,6045 ha platībā, lai pārbaudītu, vai tiek ievēroti noteiktie fitosanitārie pasākumi. Septiņu saimniecību septiņos laukos 5,93 ha platībā zeltītā kartupeļu cistu nematode konstatēta atkārtoti, līdz ar to iepriekš noteikti fitosanitārie pasākumi šīm saimniecībām jāievēro vismaz vēl trīs nākamajos gadus, kad atkal varēs noņemt augsnes paraugus un veikt laboratorisko testēšanu. Turpmāka fitosanitāro pasākumu piemērošana atcelta 11 saimniecības 12 laukiem 40,775 ha liela platībā, jo noņemtajos augsnes paraugos dzīvas nematožu cistas netika konstatētas.

Valsts uzraudzība pār fitosanitāro stāvokli Latvijā. Augu karantīnas organismu un sevišķi bīstamo kaitīgo organismu uzraudzība

Pārbaudes vispārējā fitosanitārā stāvokļa noteikšanai veiktas gan stādāmā un pavairojamā materiāla audzēšanas vietās, gan ražojošajos stādījumos, kā arī citās vietās, kur būtu iespējams izplatīties augu karantīnas vai citiem sevišķi bīstamajiem augu kaitīgajiem organismiem. Veiktas pārbaudes konkrētu augu kaitīgo organismu izplatības noteikšanai, pievēršot īpašu uzmanību šo organismu saimniekaugiem.

Botāniskie dārzi

Botāniskajos dārzos ir plašas kolekcijas, kas pastāvīgi tiek papildinātas. Svarīgi pārbaudīt, lai šajās kolekcijās augošie augi ir veseli un tajos nav augu karantīnas organismu. 2014. gadā veiktas trīs pārbaudes abos Latvijas Botāniskajos dārzos – viena pārbaude Latvijas Universitātes Botāniskajā dārzā un divas pārbaudes Nacionālajā Botāniskajā dārzā Salaspilī. Kopā apsekota 200,6 ha platība ar dažādiem stādījumiem – rododendriem, rozēm, skuju kokiem, dažādiem bakteriālās iedegas saimniekaugiem, noņemti 10 paraugi uz dažādiem kaitīgiem organismiem.

Kartupeļu vēzis *Synchytrium endobioticum*

Kartupeļu vēža ierosinātājs augsnē var saglabāties pat 20 un vairāk gadus. Latvijā šī sēne pirmo reizi konstatēta 1948.gadā. 2014.gadā tika atcelti fitosanitārie pasākumi trim perēkļiem un pašlaik mūsu valsts teritorijā ir četri kartupeļu vēža perēkļi 1,37 ha platībā. Tajos katru gadu tiek veiktas pārbaudes, lai pārlicinātos, vai tiek ievēroti fitosanitārie pasākumi – netiek audzēti kartupeļi un stādīšanai paredzētais materiāls.

Kartupeļu gaišā gredzenpuve

Pārbaudes kartupeļu gaišās gredzenpuves izplatības noteikšanai VAAD uzsāka 1998.gadā, kad pirmo reizi šo augu karantīnas organismu atklāja septiņās Latvijas saimniecībās, un turpināja nākamajos gados, pārbaudot kartupeļu sēklaudzēšanas saimniecības.

VAAD turpina regulāri pārbaudīt VAAD reģistrētos (Fitosanitārajai kontrolei pakļauto augu un augu produktu aprītē iesaistīto personu reģistrā) sēklas un pārtikas kartupeļu audzētājus.

Fitosanitārajai kontrolei pakļauto augu un augu produktu aprītē iesaistīto personu reģistrā jāreģistrējas tiem kartupeļu audzētājiem, kuri audzē kartupeļus platībās, kas ir lielākas par vienu hektāru, vai ja tie paredzēti tirdzniecībai.

ES tiek uzskatīts, ka jau viens atklāts kartupeļu gaišās gredzenpuves gadījums var radīt nopietni ekonomiskos zaudējumus konkrētas valsts kartupeļu audzētājiem.

Latvijai 2009.gada ražā bija 3.vietā pēc atklāta kartupeļu gaišās gredzenpuves gadījuma skaita, bet 2013.gada ražā mūsu valstij jau bija 4.vieta, ievērojam labu tendenci.

Pārbaudes kartupeļu gaišās gredzenpuves *Clavibacter michiganensis* subsp. *sepedonicus* izplatības noteikšanai

	2009.gada kartupeļu raža	2010.gada kartupeļu raža	2011.gada kartupeļu raža	2012.gada kartupeļu raža	2013.gada kartupeļu raža	2014.gada kartupeļu raža
Pārbaudīto saimniecību skaits	373	306	320	320	325	281
Noņemto paraugu skaits, gab.	908	1129	811	821	765	765
Inficēto saimniecību skaits (konstatēts pirmo reizi)	25	24	18	17	13	15
Inficētās platības, ha	55,5	99,6	35,15	25,39	51,38	32,66

Kopā 2014.gadā VAAD pārbaudīja 281 kartupeļu audzēšanas saimniecību, kurās noņēma kartupeļu bumbuļu paraugus – tai skaitā 23 kartupeļu sēklaudzēšanas saimniecības, 226 pārtikas un pārstrādes kartupeļu audzēšanas saimniecības un 32 neregistrētās kartupeļu audzēšanas saimniecības. Noņemti 172 sēklas kartupeļu paraugi, 485 pārtikas kartupeļu un 49 pārstrādei paredzēto kartupeļu paraugi. Veicot pārbaudi konstatēts, ka 22 saimniecības ar kartupeļu audzēšanu vairs nenodarbojas.

Kartupeļu gaišā gredzenpuve pirmo reizi konstatēta 15 saimniecībās, kas ir 5,33 % no pārbaudītajām saimniecībām, bet kopā karantīnas organisms 2014.gadā tika atklāts 16 saimniecībās.

VAAD veica 22 pārbaudes pārtikas kartupeļu tirdzniecības vietās, kurās noņēma paraugu no tirdzniecībā esošajiem Latvijas kartupeļiem un 23 paraugus no citu ES dalībvalstu (Dānijas, Polijas, Lietuvas, Itālijas, Zviedrijas, Francijas, Nīderlandes, Grieķijas, Igaunijas, un Rumānijas) izaudzētajiem kartupeļiem, kā arī 11 paraugus no trešajām valstīm (Marokas, Ēģiptes un Kipras ziemeļu daļas ievestajiem kartupeļiem). Kartupeļu gaišā gredzenpuve un kartupeļu tumšā gredzenpuve šajos paraugos netika konstatēta.

VAAD turpināja no ES valstīm ievestā kartupeļu sēklas materiāla pārbaudes. Noņemti un laboratoriski testēti 56 paraugi - 40 Vācijas, 10 Nīderlandes, viens Austrijas un viens Lietuvas izcelsmes sēklas kartupeļu paraugi. Ne kartupeļu gaišā gredzenpuve, ne kartupeļu tumšā gredzenpuve šajos paraugos netika konstatēta.

Kartupeļu gaišā gredzenpuve var samazināt kartupeļu ražu pat līdz 50% un būtiski samazina tās kvalitāti, tādējādi radot zaudējumus ne tikai zemniekiem, bet kartupeļu ražošanas nozarei kopumā. Runājot par kartupeļu gaišo gredzenpuvi, jāatzīst, ka joprojām daļa no zemniekiem neapzinās tās radītos draudus. Viens no iemesliem ir tas, ka Latvijas klimatiskajos apstākļos kartupeļu gaišajai gredzenpuvei raksturīga latentā jeb slēptā infekcijas attīstības stadija, kad simptomi nav novērojami. Patogens augsnē nepārziemo, bet tas var pārziemot uz lauka palikušajos kartupeļu bumbuļos vai citos saimniekaugos un vēlāk inficēt jaunus stādījumus. Slimība galvenokārt izplatītās ar inficētiem kartupeļu bumbuļiem, gadu no gada stādot neatjaunotu kartupeļu sēklas materiālu. Tāpēc, lai ierobežotu kartupeļu gaišo gredzenpuvi, kartupeļu audzētājiem katru gadu jāatjauno sēklas materiāls ar sertificētiem sēklas kartupeļiem. MK noteikumos Nr. 365 „Kartupeļu gaišās gredzenpuves apkarošanas un izplatības ierobežošanas kārtība” 5.punktā, ir teikts, ka personai, kas audzē kartupeļus, katru gadu ir jāatjauno sēklas kartupeļi ar sertificētiem sēklas kartupeļiem vismaz 10% apmērā no apstādāmās platības.

Kartupeļu tumšā gredzenpuve *Ralstonia solanacearum*

Kartupeļu tumšā gredzenpuve, ko ierosina baktērija *Ralstonia solanacearum*, līdz šim Latvijā nav konstatēta. Tās atklāšanai tiek analizēti visi kartupeļu bumbuļu paraugi, kas noņemti kartupeļu audzēšanas saimniecībās un kartupeļu tirdzniecības vietās

kartupeļu gaišās gredzenpuves atklāšanai. Šajos paraugos kartupeļu tumšā gredzenpuve netika konstatēta.

Vairākas ES dalībvalstis (Polija, Čehija, Spānija) konstatējušas kartupeļu tumšās gredzenpuves ierosinātāju ņemtajos ūdens paraugos. Ja šādu ūdeni izmanto kartupeļu laistīšanai, tad tie inficējas ar šo slimību. Tādēļ VAAD inspektori kartupeļu tumšās gredzenpuves atklāšanai pārbauda ne tikai kartupeļu bumbuļu paraugus, bet papildus ņem arī ūdens un kartupeļu tumšās gredzenpuves savvaļas saimniekaugu - melnās naktenes *Solanum nigrum* un bebrukārkliņa *Solanum dulcamarum* - paraugus. Ūdens paraugi ņemti vietās, kur tuvumā aug kartupeļi, kā arī no kartupeļu pārstrādes uzņēmumu notekūdeņiem. 2014.gadā laboratoriskas analīzes veiktas 27 ūdens paraugiem un 27 savvaļas saimniekaugu paraugiem: 19 bebrukārkliņa un astoņiem melnās naktenes paraugiem. Arī šajos paraugos kartupeļu tumšā gredzenpuve netika konstatēta.

Kartupeļu bumbuļu nematode *Ditylenchus destructor*

Kartupeļos izplatīta ir arī kartupeļu bumbuļu nematode *Ditylenchus destructor*, kas ir augu karantīnas organisms stādīšanai paredzētiem kartupeļu bumbuļiem. Kartupeļu bumbuļu nematodes atklāšanai pārbaudīti visi kartupeļu bumbuļu paraugi, kas ņemti kartupeļu gaišās un tumšās gredzenpuves noteikšanai. Salīdzinājumā ar 2012.gadu, kad kartupeļu ražā *Ditylenchus destructor* konstatēta tikai vienā saimniecībā, 2014.gadā situācija izmainījies uz sliktu pusi, jo 24 saimniecībās tika atklāta šī nematode. Kopā ir inficēti 61,67 ha.

Pārbaudes augu karantīnas organismu un sevišķi bīstamo kaitīgo organismu klātbūtnes noteikšanai Latvijas teritorijā

VAAD, pamatojoties uz ES lēmumiem, katru gadu veic pārbaudes ES aktuāliem augu karantīnas vai citiem sevišķi bīstamiem kaitīgiem organismiem, kuri rada nopietnus ekonomiskos zaudējumus, lai savlaicīgi atklātu tos, noteiktu to izplatību Latvijā un novērstu tālāku to izplatīšanos un ieviešanos.

Pepino mozaīkas vīruss

Pepino mozaīkas vīrusa saimniekaugu loks ir ļoti šaurs. Tas inficē nakteņu Solonaceae dzimtas augus un vienīgie nozīmīgie saimniekaugi Eiropā ir tomāti *Lycopersicon esculentum*. Lielāko kaitējumu vīruss var nodarīt, ja tiek izplatīts ar inficētu stādāmo materiālu, tas spēj ļoti ātri izplatīties un tas var izraisīt ievērojamus tomātu ražas zudumus. Pastāv arī risks vīrusa infekciju pārnest uz citiem nakteņu dzimtas augiem. Pepino mozaīkas vīruss ir izplatījies daudzās Eiropas valstīs - Nīderlande, Lielbritānija, Vācija, Francija, Spānija, Itālija u.c.

Apsekojumos pārbaudītas stādaudzētavas, ražojošie stādījumi, tomātu un sēklaudzēšanas vietas.

34 pārbaudes veiktas stādaudzētavās, noņemti 23 paraugi. Pepino mozaīkas vīruss netika konstatēts.

26 pārbaudes veiktas 19 ražojošo stādījumu vietās, kur noņemti 14 paraugi. Tika konstatēts viens pozitīvs paraugs.

Tomātu sēklu sertifikācijai veiktas trīs pārbaudes trīs vietās, un katrā vietā noņemti paraugi. Šajos paraugos Pepino mozaīkas vīruss netika konstatēts.

2014.gadā netika veiktas pārbaudes un netika paņemti paraugi augļu tirdzniecības vietās.

Phytophthora ramorum

Sēnei *Phytophthora ramorum* Werres et al. ir plašs saimniekaugu loks un tā ir bīstams slimības ierosinātājs dekoratīvo koku un krūmu kokaudzētavās, apstādījumos un dārzos, kas labi attīstās vēsos un mitros apstākļos. Labvēlīgākā temperatūra sēnes attīstībai ir no +10°C līdz +19°C.

2014.gadā *Phytophthora ramorum* izplatīšanas noteikšanai veiktas 155 pārbaudes veģetācijas periodā un pārbaudīti šādi saimniekaugi – *Acer spp.*, *Aesculus hippocastanum*, *Camellia spp.*, *Corylus spp.*, *Fagus sylvatica*, *Pieris spp.*, *Quercus rubra*, *Quercus spp.*, *Rhododendron spp.*, *Salix spp.*, *Syringa spp.*, *Taxus spp.*, *Viburnum spp.* Augi pārbaudīti dekoratīvo augu stādaudzētavās, vietējās izcelsmes materiālam (pārbaudes dārzkopības centros, apstādījumos), kā arī tirdzniecības vietās un stādaudzētavās ES dalībvalstu izcelsmes materiālam. Šo pārbažu laikā tika noņemti 36 paraugi.

Sēne *Phytophthora ramorum* Latvijas teritorijā vietējās izcelsmes materiālam 2014.gadā netika konstatēta, taču tika konstatēta ES izcelsmes materiālam tirdzniecības vietās – pieci pozitīvi paraugi. Sēne tika konstatēta uz Nīderlandes izcelsmes rododendriem.

Kivi mizas vēzis *Pseudomonas syringae* pv. *actinidae*

Pseudomonas syringae pv. *actinidae* (Takikawae et.al., 1989) jeb kivi mizas vēzis ir baktērijas izraisīta slimība, kuras galvenie saimniekaugi ir aktinīdiju *Actinidia spp.* sugas augi – kivi, aktinīdijas, un kura jau ir sastopama daudzās Eiropas valstīs – Francijā, Itālijā, Portugālē, Spānijā u.c. Šī bīstamā slimība var izraisīt milzīgus kivi augļu ražas zudumus.

Latvijā no šīs slimības saimniekaugiem aug tikai aktinīdijas (asās aktinīdijas *Actinidia arguta*, parastās aktinīdijas *Actinidia kolomikta*), kas salīdzinoši nav pārāk plaši izplatītas teritorijā un tiek audzētas tikai dekoratīviem nolūkiem.

Tā kā slimības attīstībai labvēlīgie apstākļi pie temperatūras 12-21°C un viens no tās galvenajiem izplatīšanās ceļiem ir ar stādāmo materiālu, laika periodā no jūnija līdz

augustam VAAD inspektori veica pārbaudes astoņās stādaudzētavās, kur pārbaudīts aktinīdiju stādāmais materiāls un noņemts viens paraugs laboratoriskai testēšanai. Kivi mizas vēzis netika konstatēts.

Citrusu ūsainis *Anoplophora chinensis* un Āzijas ūsainis *Anoplophora glabripennis*

Citrusu ūsainis *Anoplophora chinensis* un Āzijas ūsainis *Anoplophora glabripennis* ir lapu koku kaitēkļi, kas apdraud izplatītākās lapu koku sugas – bērzus, alkšņus, kļavas, apses, vītolus un citas sugas. Šie kaitēkļi ar tirdzniecībā izmantotu koksnes iepakojamo materiālu un stādāmo materiālu no Āzijas valstīm ir ievesti vairākās ES valstīs, kur tie rada būtiskus ekonomisko zaudējumus, jo invadētie koki ļoti strauji aiziet bojā. Pēdējo gadu pieredze rāda, ka tie var pārziemot Viduseiropas klimatiskajos apstākļos – Vācijā, Nīderlandē, Austrijā, tādējādi pastāv risks, ka šie ūsaiņi varētu pārziemot un ieviesties arī Latvijas teritorijā.

2014.gadā veikta 31 pārbaude 29 dekoratīvo koku un meža kultūru stādaudzētavās, 34 pārbaudes 21 tirdzniecības vietā. Veiktas 32 pārbaudes 13 uzņēmumu teritorijās, kur no Āzijas valstīm (Ķīnas) ieved akmens kravas, izmantojot koksnes iepakojamo materiālu. Pārbaudīts gan koksnes iepakojamais materiāls (noņemti četri paraugi), kas atrodas šī uzņēmuma teritorijā, gan uzņēmuma teritorijā un tā tuvākajā apkārtnē augošos ūsaiņu saimniekaugus.

Kaitēkļu konstatēšanai noņemti 16 paraugi (kukaiņi vai augi ar raksturīgiem bojājumiem), kuri nosūtīti testēšanai uz laboratoriju.

Citrusu un Āzijas ūsainis šajās pārbaudēs netika konstatēts.

Kartupeļu spradži *Epitrix spp.*

Saskaņā ar 2014.gada 25.septembra ES lēmumu Nr.2014/679/ES par ārkārtas pasākumiem, lai novērstu kartupeļu spradžu ieviešanu un izplatīšanos ES, Latvija veic apsekojumus, lai pārbaudītu, vai šis kaitīgais organisms nav ieviesies valstī. Kartupeļu spradži konstatēti Spānijā un Portugālē. VAAD 2014.gadā pārbaudes kartupeļu spradžu atklāšanai veica vienlaicīgi ar monitoringu kartupeļu gaišās un tumšās gredzenpuves izplatības noteikšanai. Sēklas un pārtikas kartupeļu audzēšanas saimniecībās kopā noņemti un pārbaudīti 831 kartupeļu bumbuļu paraugs. Pārbaudīti arī no citām ES dalībvalstīm (Vācijas, Nīderlandes, Austrijas un Lietuvas) ievestie sēklas kartupeļi. Ne Latvijas, ne ievestajos kartupeļos kartupeļu spradži netika konstatēti.

Gibberella circinata

Šo sēņu izraisītā slimība ir konstatēta ES dienvidu valstīs – Spānijā un Portugālē. No 2007.gada VAAD veic pārbaudes meža reproduktīvā materiāla kokaudzētavās, pārbaudot priežu stādāmo materiālu, lai pārliecinātos, ka Latvijā nav ievests šis

kaitīgais organisms. Slimība ir bīstama tieši stādāmajam materiālam, jo augi var aiziet bojā. 2014.gadā pārbaudītas 24 kokaudzētavas, kurās audzē priežu stādus un noņemts 34 paraugs. Trīs no tiem noņemti uz sēklām. Ne stādu, sēklu paraugos slimība netika konstatēta.

Pārbaudes stādāmajam un pavairojamam materiālam

Veicot pārbaudes stādāmajam un pavairojamam materiālam, nodrošināta veselīga un kvalitatīva Latvijas izcelsmes stādāmā materiāla aprite. Inficēts stādāmais un pavairojamais materiāls ir galvenais slimību un kaitēkļu pārnēsātājs un var apdraudēt valsts fitosanitāro stāvokli, radīt lielus ekonomiskus zaudējumus, t.sk. ierobežot tirdzniecību ar citām valstīm.

Lai nepieļautu augu karantīnas organismu izplatīšanos, VAAD veic mērķtiecīgas pārbaudes augu karantīnas organismu atklāšanai (fitosanitārās pārbaudes). Papildus VAAD veic atbilstības pārbaudes, vai izaudzētais materiāls ir kvalitatīvs, t.i. vai tam nav kaitīgie organismi, kas ietekmē stādu kvalitāti un vai tas ir labi attīstīts.

Stādaudzētavās obligātā pārbaude veikta veģetācijas periodā (vasarā), kad kaitēkļu un slimību pazīmes vislabāk pamanāmas. Šajā laikā apskatīti gan stādi, gan mātesaugi, no kuriem tie iegūti. Ja stādaudzētavā audzē bakteriālās iedegas saimniekaugus, veģetācijas periodā tiek pārbaudīta arī stādaudzētavas tuvākā apkārtnē. Veģetācijas periodā VAAD pārbauda gan tās audzētavas, kas materiālu ražo savu komercdārzu paplašināšanai, gan tās, kuras audzē stādus tirgošanai. Tirdzniecībai paredzēto materiālu vēlreiz pārbauda pirms izplatīšanas – rudenī vai pavasarī.

2014.gadā veiktas 1110 stādāmā un pavairojamā materiāla pārbaudes 648 dažādās saimniecībās. Liela daļa saimniecību audzē dažāda veida pavairojamo materiālu – gan augļu kokus, gan ogulājus, gan dekoratīvos augus, daudzviet audzē dekoratīvos kokaugus un krūmus, un meža stādāmo materiālu.

Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, 2014.gadā ir palielinājies stādaudzētavu skaits, kas audzē augļu koku stādus. Pārbaudītas 78 ābeļu un bumbieru stādaudzētavas, veiktas 164 pārbaudes 96 ha platībā, 59 plūmju, ķiršu un persiku audzēšanas vietās veiktas 130 pārbaudes.

Dekoratīvo koku un krūmu stādu audzētavu skaits, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, samazinājies par 7%, bet platības par 39% (attiecīgi pārbaudītas 77 audzētavas 43 ha platībā). Šajās audzētavās ir daudzveidīgs stādu sortiments, īpaša uzmanība tiek pievērsta bakteriālo iedegu *Erwinia amylovora* saimniekaugiem (klintenēs, korintes, pīlādži u.c.), *Phytophthora ramorum* saimniekaugiem (rododendri un irbenes).

Kaut gan smiltsērķšķu saimniecību skaits nav būtiski palielinājies, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, audzēšanas platība palielinājās par 46%, kas norāda uz audzētāju aktivitāti un atbalsta maksājumiem par dārza ierīkošanu.

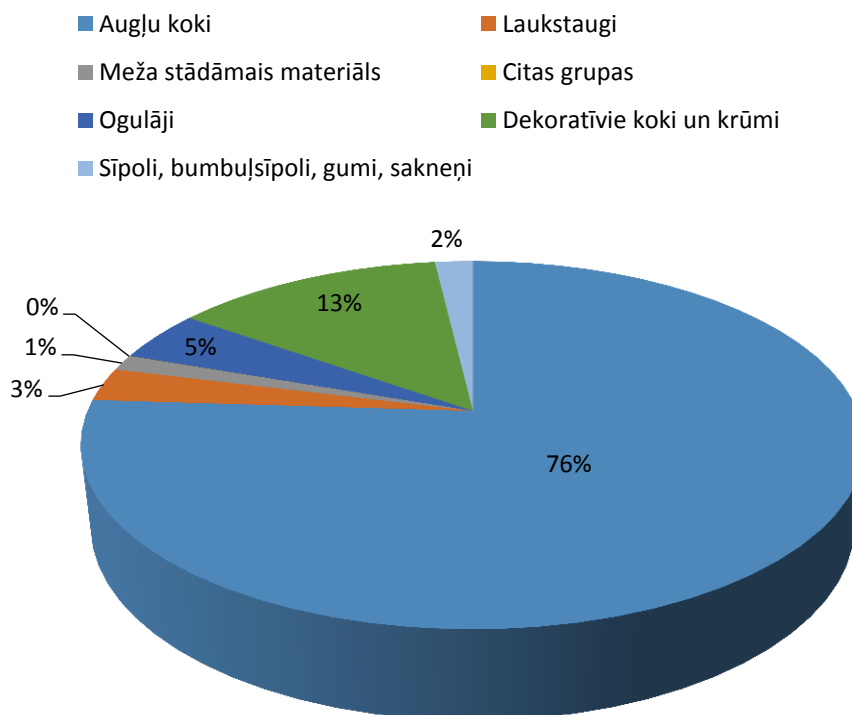
Pārējo augu grupu stādu audzēšanas vietas pārbaudītas mazāk, jo tām nav vajadzīgas augu passes un etiķetes, ja stādus audzē un tirgo tikai gala lietotājam personiskām vajadzībām (tirgū, gadatirgū). Pārbaudīto stādaudzētavu skaitu pa augu grupām var apskatīties attēlā.

4.3.4. Augu passes un etiķetes

Augu passes un etiķetes ir dokumenti, ko pievieno pavairojamam materiālam to tirgojot kā apliecinājumu, ka stādaudzētavā ir veiktas visas obligātās pārbaudes, nav konstatēti augu karantīnas organismi un gan audzēšanas vieta, gan materiāls atbilst normatīvajos aktos noteiktajiem kvalitātes kritērijiem.

Augu passes un etiķetes var sagatavot VAAD vai paši audzētāji, kuriem VAAD devis šādu atļauju. 2014.gadā VAAD šādu atļauju izsniedzis tikai vienai reģistrētai personai. 2013.gadā VAAD šādu atļauju bija izsniedzis 11 reģistrētām personām.

Sagatavotās augu passes un etiķetes 2014.gadā

2014.gadā VAAD Augu karantīnas departaments kopā izsniedza 21 393 augu passes un etiķetes, kas salīdzinoši ar 2013.gadā izsniegto augu pasu un etiķešu skaitu - 18 661, ir nedaudz palielinājies, taču 2012.gadā šis skaits bija krietni augstāks - 31 592. Viens no galvenajiem iemesliem šādam skaita samazinājumam 2013.gadā ir pašiem audzētājiem izsniegtās atļaujas augu pasu izgatavošanai, līdz ar to VAAD izsniedzis mazāku skaitu augu pasu un etiķešu.

Pirmajā vietā pēc sagatavoto augu pasu un etiķešu skaita ir augļu koki, kas ir nemainīgi salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem un sastāda 86% no kopējā izsniegto augu pasu un etiķešu skaita. Lielākoties starp tiem ir bakteriālās iedegas *Erwinia amylovora* saimniekaugiem – ābeļu un bumbieru stādāmajam materiālām izsniegtās augu pases, kā arī plūmju, ķiršu un citu augļu koku stādāmajam materiālam.

Otrajā vietā pēc sagatavoto augu pasu un etiķešu skaita ir dekoratīvie koki un krūmi, sastādot 13 % no kopējā izsniegto augu pasu un etiķešu skaita un tas ir nemainīgi ar iepriekšējiem gadiem, taču augu skaits, kādam ir izsniegtas augu pases un etiķetes, ir krietni samazinājies. Starp dekoratīvajiem kokiem un krūmiem, kam izsniegtas augu pases lielākoties ir rododendri, irbenes, klintenes, un vilkābeles.

Trešajā vietā pēc izsniegto augu pasu un etiķešu skaita 2014.gadā, ir ogulāji, no kopējā skaita sastādot aptuveni 5 %. Iepriekšējā – 2013.gadā tie bija lakstaugi. Starp ogulājiem lielākoties etiķetes tiek izsniegtas smiltsērķšķiem un Ribes ģints augiem – upenēm un jānogām.

Ceturtajā vietā izsniegto augu pasu un etiķešu skaita ir lakstaugi. Šis skaits ir mazliet pieaudzis, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, taču ne būtiski. Lakstaugiem izsniegto augu pasu skaits sastāda aptuveni 3 %.

Piektajā vietā pēc izsniegto augu pasu un etiķešu skaita ierindojas sīpoli un sakneņi, sastādot aptuveni 2 % no kopējā skaita. Augu pases tika izsniegtas gladiolām.

Sestajā vietā ierindojas meža stādāmais. Meža stādāmajam materiālam izsniegto augu pasu ir krietni pieaudzis, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem.

2014.gadā augu pases un tika izsniegtas arī priežu mizai.

Ssagatavotās augu pases un etiķetes 2014.gadā

Augu grupa	Izsniegto augu pasu vai etiķešu skaits			Augu skaits kādam izsniegtas augu pases (gab.)		
	2012.g.	2013.g.	2014.g.	2012.g.	2013.g.	2014.g.
Augļu koki	28 086	15 026	16 237	61 219	55 712	131 217
Dekoratīvie koki un krūmi	2 574	23 76	2 840	279 456	16 672	12 214
Ogulāji	164	354	967	164 078	120 077	180 310
Meža stādāmais materiāls	230	162	294	1 721 000	384 500	387 100
Lakstaugi	525	611	652	1 373 832	1651962	1 593 135
Sīpoli, bumbuļsīpoli, gumi, sakneņi	-	130	400	-	5900	18 000
Sēklas kartupeļi	12	-	-	12 000	-	-
Citas grupas (miza, mulčs)	1	-	3	84,15 m3 (iepakojums)	-	81,83 m3 (iepakojums);

						176450 l (iepakojums)
Sēklas	-	2	-	-	14,48 kg	-

4.3.5. Latvāņu izplatības ierobežošana

2014.gadā papildus uzmērītas nedaudz jaunās invazīvās sugas Sosnovska latvāņa invadētās vai iepriekš VAAD nezināmās teritorijas, bet monitorings ar atkārtotu uzmērīšanu netiek veikts.

4.3.6. Importa un eksporta kravu kontrole

Importa kravu kontrole

No trešajām valstīm ievestās produkcijas pārbaudi robežkontroles punktos veic PVD Robežkontroles departamenta Robežkontroles punkti. Ja ieviešanas punktā nav iespējams veikt augu un augu produktu pārbaudi un kravām ir zems fitosanitārais risks, importēto kravu kontroli veic VAAD kravu saņemšanas vai glabāšanas vietās.

2014.gadā kravu saņemšanas vietās veiktas 312 pārbaudes, no tām 301 bija koksnes iepakojamā materiāla pārbaude, piecas no tām bija augļu pārbaudes (citrusi), divas dārzeņu pārbaudes (baziliks), divas dekoratīvo augu stādāmā materiāla pārbaude (lilijas, viengadīgie spraudēņi), viena kokmateriālu pārbaude (priedes) un viena augļu koku stādāmā materiāla pārbaude. Salīdzinot veikto pārbaudu rādītājus ar 2013.gadu, pārbaudu skaits samazinājies par vienu pārbaudi.

Veicot koksnes iepakojamā materiāla pārbaudes kravu saņemšanas vietās 301 gadījumā veiktas pārbaudes pēc PVD Robežkontroles departamenta Robežkontroles punkta saņemtā paziņojuma par fitosanitāro noteikumu pārkāpumiem. No tām 253 gadījumos veikta neatbilstoša koksnes iepakojamā materiāla iznīcināšanu VAAD uzraudzībā, 11 gadījumos – lai noteiktu koksnes iepakojamā materiāla atbilstību fitosanitārajām prasībām, jo ieviešanas punktā krava nebija redzama un 37 gadījumos veikta atkārtotā pārbaude, kad tika uzraudzīti uzliktie fitosanitārie pasākumi fitosanitārajām prasībām neatbilstošajam koksnes iepakojamajam materiālam – koksnes iepakojamā materiāla iznīcināšana, kad produkciju nav bijis iespējams uzreiz atbrīvot no neatbilstošā koksnes iepakojamā materiāla u.c.

Šajās pārbaudēs noņemti četri paraugi laboratoriskai testēšanai priežu koksnes nematodes *Bursaphelenchus xylophilus* noteikšanai. Laboratoriskajā testēšanā šī nematode netika konstatēta, bet vienā gadījumā konstatēts nekarantīns organisms – nematode *Bursaphelenchus mucronatus*.

PVD Robežkontroles departamenta robežkontroles punktiem veicot kravu kontroli no trešajām valstīm importētajām augu un augu produktu kravām, 2014.gadā konstatēti 492 pārkāpumi. Salīdzinot ar 2013.gadu pārkāpumu skaits samazinājies par 3,3 %.

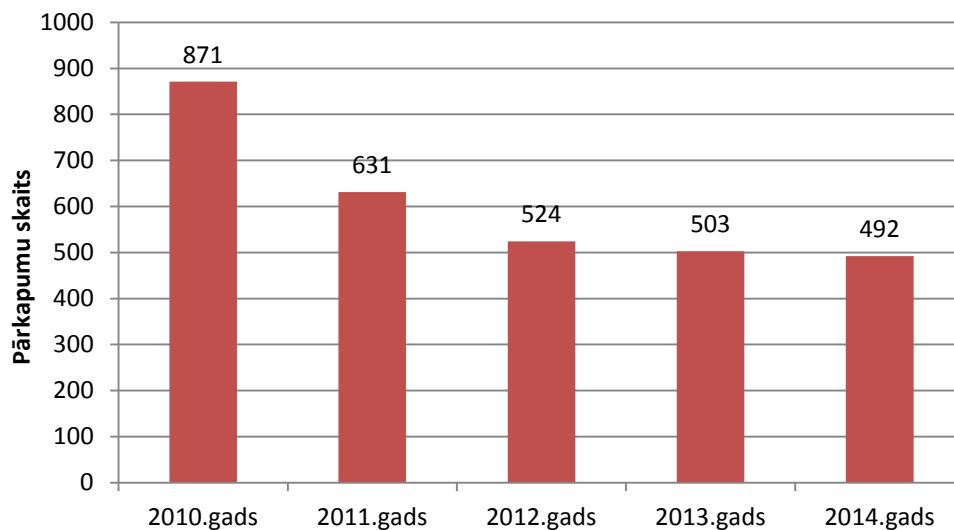
Par šiem pārkāpumiem VAAD sagatavoja notifikācijas (paziņojumus) un nosūtīja tās eksportētājvalstīm, kā arī informēja Eiropas Komisiju un ES dalībvalstis.

Konstatēto pārkāpumu skaits augu un augu valsts produktu kravās

Eksportētājvalsts	Koksnes iepakojamais materiāls	Stādāmais materiāls	Zāgmateriāli	Apaļkoki	Augļi, dārzeni	Kopā
Amerikas Savienotās Valstis	3	1				4
Baltkrievija	13					13
Gruzija	2					2
Indija	9					9
Izraēla	0				1	1
Kenija	1					1
Krievijas Federācija	397	1	1	2		401
Ķīna	7					7
Malaizija	2					2
Moldovas Republika	1					1
Norvēģija	11					11
Pakistāna	8					8
Turcija	21					21
Ukraina	9					9
Uzbekistāna	2					2
Kopā	486	2	1	2	1	492

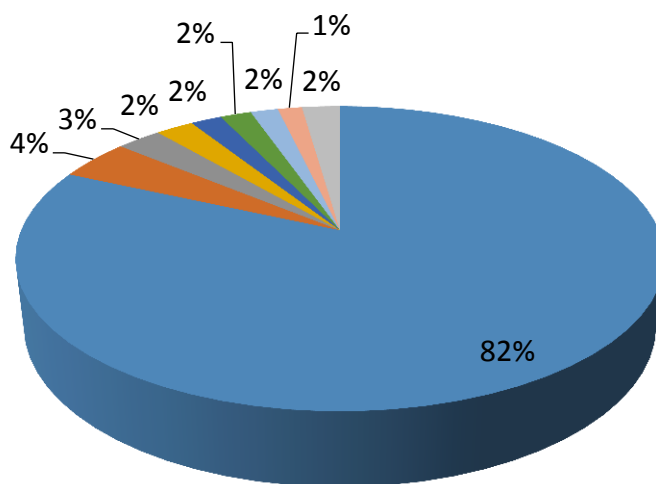
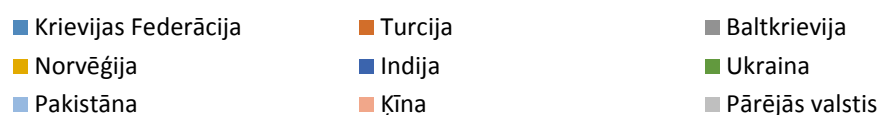
486 pārkāpumi konstatēti koksnes iepakojamā materiāla kravās, kurām nav ievērotas prasības, kas noteiktas Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas Starptautiskās augu aizsardzības konvencijas Fitosanitāro pasākumu starptautiskajā standartā Nr.15 „Starptautiskajā tirdzniecībā izmantotā koksnes iepakojamā materiāla reglamentācija” (ISPM 15) (nav marķējums, marķējumā nav iekļauta visa noteiktā informācija, marķējums ir izplūdis, nesalasāms vai marķētā koksnes iepakojamā materiālā konstatēti dzīvi augiem kaitīgie organismi). 2014.gadā pārkāpumu skaits koksnes iepakojamā materiāla kravās sastāda 98,8 % no kopējā konstatēto pārkāpumu skaita.

Konstatēto pārkāpumu skaits kravās, kurās izmantots koksnes iepakojamais materiāls 2010.-2014.gadam

Pēdējos sešos gados vērojama tendence samazināties konstatēto pārkāpumu skaitam kravās, kurās izmantots koksnes iepakojamais materiāls. Laika periodā 2010.-2014.gadam pārkāpumu skaits samazinājies par 43,5%. Salīdzinot 2014.gada rādītājus ar iepriekšējo gadu, konstatēto pārkāpumu skaits samazinājies par 2,2%.

Konstatēto pārkāpumu skaits trešo valstu kravās, kurās izmantots koksnes iepakojamais materiāls 2014.gadā

2014.gadā vislielākais pārkāpumu skaits, kurās izmantots koksnes iepakojamais materiāls konstatēts Krievijas Federācijai, tas sastāda 82%. Salīdzinoši liels pārkāpumu skaits konstatēts arī Turcijai (4%) un Baltkrievijai (3%).

2014.gadā 464 gadījumos neatbilstošais koksnes iepakojamais materiāls tika iznīcināts, 20 gadījumos tas tika nosūtīts atpakaļ uz eksportētājvalsti, septiņos gadījumos reeksportēts uz citām trešajām valstīm, kur nav ieviesta prasība par obligātu apstrādi un marķējumu atbilstoši ISPM Nr.15 standarta prasībām un tikai vienā gadījumā nosūtīts atpakaļ uz izcelsmes valsti.

Konstatētie pārkāpumi trešo valstu kravās, importējot augus un augu valsts produktus (izņemot koksnes iepakojamo materiālu)

Eksportētājvalsts	Kravu skaits	Produkcijas nosaukums	Neatbilstības iemesls	Daudzums	Veiktie pasākumi
Amerikas Savienotās Valstis	1	Ābeļu stādi (<i>Malus spp.</i>)	Ievešanai aizliegti augi	5 gb.	Nosūtīt atpakaļ uz eksportētājvalsti
Krievijas Federācija	1	Zāģmateriāli (<i>Larix spp.</i>)	Fitosanitārais sertifikāts neatbilst prasībām	74,78 m ³	Nosūtīt atpakaļ uz eksportētājvalsti
	2	Apalkoki (<i>Pinus spp.</i>)	Ievedējs nav reģistrējies VAAD	140,8 m ³	Nosūtīt atpakaļ uz eksportētājvalsti
	1	Stādi, krūmi, koki	Nav fitosanitāra sertifikāta	5376 gb.	Atgriezt uz izcelsmes valsti
Izraēla	1	Baziliks (<i>Ocimum basilicum</i>)	Konstatēts augu karantīnas organisms <i>Liriomyza sativae</i>	99 kg	Nosūtīt atpakaļ uz eksportētājvalsti

Augu un augu produktu valsts importa kravās, izņemot koksnes iepakojamo materiālu, 2014.gada laika konstatēti seši pārkāpumi no trešajām trešajām valstīm.

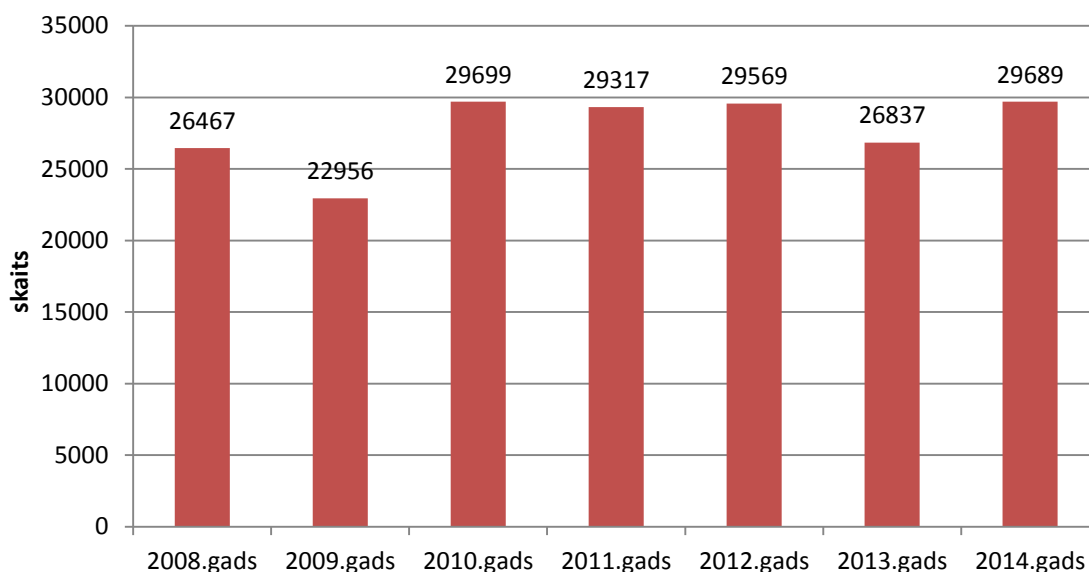
Četri pārkāpumi konstatēti Krievijas Federācijas izcelsmes kravās, kur divās kravās ievesti 140,8m³ priedes apalkoku. Šajās kravās ievedējs nebija reģistrējies VAAD Fitosanitārajai kontrolei pakļauto augu un augu produktu aprītē iesaistīto personu reģistra. Vienā kravā ievesti 74,78m³ lapegles zāģmateriālu, kur fitosanitārais sertifikāts neatbilda Latvijas prasībām. Iepriekš minētās trīs kravas nosūtītas atpakaļ uz eksportētājvalsti. Viens pārkāpums konstatēts kravai ar stādāmo materiālu (5376 gb.), kurai nebija pievienots fitosanitārais sertifikāts. Krava atgriezta atpakaļ uz izcelsmes valsti Serbiju.

Viens pārkāpums konstatēts Amerikas Savienoto Valstu izcelsmes kravā, kurā atradās Latvijas teritorijā ievešanai aizliegtie augi – ābeļu stādi (5 gab.). Viens pārkāpums konstatēts arī Izraēlas izcelsmes kravā, ar kuru ievests baziliks (99 kg). Kravā esošajā bazilikā konstatēts karantīnas organisms *Liriomyza sativae*. Abas kravas nosūtītas atpakaļ uz eksportētājvalsti.

Eksporta kravu kontrole un fitosanitāro sertifikātu izsniegšana

2014.gada laikā ir veiktas 4827 pārbaudes, lai pārbaudītu nosūtamo kravu atbilstību importētājvalsts fitosanitārajām prasībām, un izsniegti 29689 fitosanitārie sertifikāti. No izsniegtajiem fitosanitārajiem sertifikātiem 28250 ir izsniegti eskortam un 1439 – reeksportam.

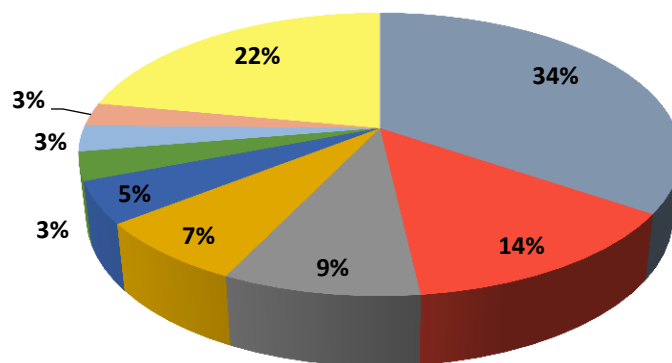
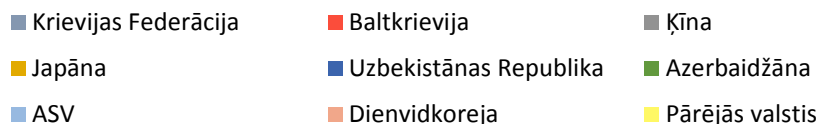
Izsniegto fitosanitāro sertifikātu skaits 2008.-2014.gadam

Kopumā laika posmā 2008.-2014.gadam vērojama izsniegto fitosanitāro sertifikātu skaita pieaugums. Salīdzinot 2014.gada rādītājus ar 2013.gadu, fitosanitāro sertifikātu skaits palielinājies par 9,6%. Reeksporta sertifikātu skaits palielinājies par 50,1%, kas saistīts ar Krievijas Federācijas izvirzītajiem noteikumiem attiecībā uz kravu importu.

2014.gadā augu un augu produktu kravām fitosanitārie sertifikāti izsniegti uz 127 valstīm, kas ir par 17 valstīm vairāk nekā 2013.gadā. Fitosanitārie sertifikāti izsniegti 10 jaunām eksportētājvalstīm – Burkinafaso, Čada, Eritreja, Franču Gvineja, Kambodža, Komoras, Paragvaja, Salvadora, Somālija, Togo.

Trešās valstis, uz kurām izsniegti fitosanitārie sertifikāti augu produkcijas eksportam (%)

2014.gadā vislielākais izsniegto fitosanitāro sertifikātu īpatsvars ir eksportētajai produkcijai uz Krievijas Federāciju. Uz Krievijas Federāciju izsniegti 34% (10195 FS) fitosanitārie sertifikāti no kopējā izsniegto fitosanitāro sertifikātu skaita. Samēra liels fitosanitāro sertifikātu īpatsvars izsniegts arī Baltkrievijai – 14% (4038 FS), Ķīnai – 9% (2634 FS), Japānai – 7% (2132 FS) un Uzbekistānai – 5% (1406 FS).

Veikto pārbaūžu skaits, to veidi un rezultāti

Lai nodrošinātu zāģmateriālu un mulčas tirdzniecību uz ES aizsargājamajām zonām Lielbritānijā, Īrijā, Grieķijā, VAAD veic pārbaudes, lai noteiktu to atbilstību fitosanitārajām prasībām. 2014.gadā veiktas 10 skujkoku zāģmateriālu un mulčas pārbaudes, pārbaudītais apjoms ir 400 m³ priežu mizu mulčas, 6010 m³ skujkoku koksnes.

Laboratoriskā testēšana karantīnas organismu atklāšanai

2014. gadā laboratorijā reģistrēti 4892 paraugi, tas ir par 171 paraugiem vairāk nekā 2013.gadā (2. tabula, 3. tabula). 112 paraugos konstatēti augu karantīnas organismi (4. tabula). 97 % paraugu ir noņēmuši VAAD inspektori.

PVD RD iesūtītie paraugi sastāda 69,3 % no importa paraugu skaita, jeb 1,4 % no kopējā laboratorijā testēto paraugu skaita. Izrakstītas 4007 Identifikācijas kartiņas (par 337 vairāk nekā 2013.g.) un izsniegti 3762 Testēšanas pārskati (par 78 vairāk nekā 2013. gadā).

2014. gadā laboratorijā testēto paraugu skaits

Kopā iesūtītie paraugi	Imports	ES	PVD RD	Privātpersonas un firmu pārstāvji	Proгноžu speciālisti	Vietējie
4892	31	146	70	69	280	4296

Veikta paraugu testēšana pa jomām

Laboratorijas joma	Paraugu skaits 2014
Virusoloģija	745
Bakterioloģija	3028
Mikoloģija	626
Nematoloģija	1744 / 7802
Entomoloģija	633
Herbaloģija	96
Molekulārbioloģija PCR	2361
Kopā	15291

2014. gadā konstatētie karantīnas organismi

Nr. p/k.	Organisma nosaukums	Paraugu skaits
1.	<i>Globodera rostochiensis</i>	18
2.	<i>Clavibacter michiganensis subsp. sepedonicus</i>	27
3.	<i>Clavibacter michiganensis ssp. michiganensis</i>	1
4.	<i>Erwinia amylovora</i>	27
5.	<i>Ditylenchus destructor</i>	28
6.	<i>Bemisia tabaci</i>	1 (Izraēla)
7.	<i>Liriomyza sativae</i>	1 (Izraēla)
8.	<i>Phytophthora ramorum</i>	5
9.	<i>Mycosphaerella pini</i>	4
	KOPĀ	112

Starplaboratoriju salīdzinošās testēšanas notika šādās jomās:

- entomoloģijā;
- molekulārajā bioloģijā;
- bakterioloģijā.

Nordic – Baltic Starplaboratoriju salīdzinošā testēšana *Clavibacter michiganensis subsp.sepedonicus* IF tests (proficiency test of potato ring rot). Organizētājs Evira, Somija.

Clavibacter michiganensis subsp. michiganensis noteikšana tomātu sēklās (ILC “Detection of *Clavibacter michiganensis subsp. michiganensis* in tomato seeds”) Organizētājs Plant Health Laboratory (Anses) un French laboratory GEVES – Francija.

Dalība starplaboratoriju salīdzinošajā testēšanā “Detection of *Clavibacter michiganensis subsp. michiganensis* in tomato seeds”.

Dalība starplaboratoriju salīdzinošajā testēšanā *Liriomyza huidobrensis*, *Liriomyza bryoniae* EVIRA, Somija.

Informācija par normatīvo aktu ievērošanas uzraudzību un kontroli. Veikto pārbaūžu skaits, to veidi un rezultāti

Latvijā augu pasu sistēma darbojas kopš 2002.gada, ar mērķi nodrošināt, ka aprītē nonāk stādāmais materiāls, kuru pārbaudīja audzēšanas vietā un atzina par veselīgu un kvalitatīvu.

2014.gadā notikušas pārbaudes tirdzniecības vietās (tirgos, gadatirgos un citās pastāvīgajās tirdzniecības vietās), lai kontrolētu, kā tiek ievērotas normatīvajos aktos par augu karantīnu noteiktās prasības. Kopā 2014.gadā 173 tirdzniecības vietās pārbaudītas 107 personas par augu pasu lietošanu un 66 personas par kartupeļu atbilstību tirdzniecības prasībām. Iznīcināti četri cidoniju stādi, kas bija izplatīti dārzkopības centrā ar augu pasēm, kurās nebija norādes par augšanu aizsargājumā zonā. 2014.gadā veiktas 73 pārbaudes dārzkopības centros, lai pārbaudītu normatīvo aktu ievērošanu augu karantīnas jomā un vispārējā fitosanitārā stāvokļa noteikšanai augiem. Rododendru stādiem atklāts īpaši bīstams karantīnas organisms *Phytophthora ramorum*, iznīcināti 99 stādi. Par augu karantīnas noteikumu pārkāpumiem 17 personām uzlikto sodu apmērs ir 1710 eiro.

15 gadījumos konstatēts, ka persona, kas audzē vai tirgo kartupeļus, nav iekļauta Fitosanitārajai kontrolei pakļauto augu un augu produktu aprītē iesaistīto personu reģistrā, līdz ar to realizē kartupeļus, nenorādot reģistrācijas numuru uz to kartupeļu iepakojuma vai pavaddokumentos. Šis rādītājs uzlabojies salīdzinoši ar 2013.gadu, kad šāds pārkāpums konstatēts 31 gadījumā. Vienā gadījumā konstatēts, ka persona, lai arī bija reģistrēta reģistrā, nebija norādījusi šo reģistrācijas numuru ne pie kartupeļu iepakojuma, ne pavaddokumentos. Visos gadījumos izteikts mutvārdu aizrādījums.

No 2009.gada 1.janvāri stājās spēkā MK 2007.gada 29.maija noteikumi Nr.365 „Kartupeļu gaišās gredzenpuves apkarošanas un izplatības ierobežošanas kārtība”, kuru 5.punkts nosaka, ka persona, kura audzē kartupeļus, katru gadu atjauno sēklas kartupeļus ar sertificētiem sēklas kartupeļiem. Kopš 2012.gada spēkā ir prasība, ka katru gadu sēklas kartupeļi jāatjauno ar sertificētiem sēklas kartupeļiem 10% no apstādāmās prasības. 2014.gadā pārbaudītas 258 saimniecības. Pārbaudēs konstatēts, ka 41 (16%) saimniecības šo prasību nav ievērojušas un šīm saimniecībām izteikts mutvārdu aizrādījums.

Koksnes iepakojamā materiāla marķētāju reģistrā 2014.gadā tika reģistrēti 15 jauni uzņēmumi, bet no reģistra izslēgti septiņi uzņēmumi. VAAD turpināja Koksnes iepakojamā materiāla marķētāju reģistrā iekļauto uzņēmumu uzraudzību. 2014.gadā VAAD veica 166 pārbaudes 89 Koksnes iepakojamā materiāla marķētāju reģistrā reģistrētos uzņēmumos. Šajos uzņēmumos noņemti 48 paraugi priežu koksnes nematodes noteikšanai.

Nemot vērā, ka vēl joprojām ir aktuāla problēma ar ISPM Nr.15 noteiktā marķējuma viltošanu, tas ir, marķējums tiek likts uz termiski neapstrādātām paletēm, Latvijā

2014.gadā veiktas pārbaudes tādiem koksnes iepakojamā materiāla ražotājiem, kuri nav reģistrēti Koksnes iepakojamā materiāla marķētāju reģistrā. Kopumā veiktas 36 pārbaudes 30 uzņēmumos, pārkāpumi netika konstatēti.

Pamatojoties uz MK noteikumiem par koksnes iepakojamo materiālu VAAD 2014.gadā izsniedza atļauju vienam uzņēmumam (sertifikācijas institūcijai) veikt koksnes iepakojamā materiāla termiskās apstrādes procesa sertifikāciju.

Par normatīvajiem aktiem piemērotās sankcijas, administratīvo pārkāpumu lietās uzliktie naudas sodi un pārsūdzētie lēmumi, analīze, secinājumi un prognozes

2014.gadā VAAD par augu karantīnas noteikumu pārkāpumiem 17 personām ierosinātas administratīvo pārkāpumu lietas. Dīvos gadījumos pieņemts lēmums izbeigt lietvedību administratīvo pārkāpumu lietā.

Koksnes iepakojamā materiāla marķētāju reģistrā iekļauto uzņēmumu uzraudzības laikā, pirmo reizi trīs uzņēmumiem konstatēti būtiski pārkāpumi, kā rezultātā ierosinātas administratīvo pārkāpumu lietas.

2014.gadā uzlikts naudas sods 1640 eiro apmērā.

2014.gadā VAAD neplānoja veikt Sosnovska latvāņa ierobežošanas uzraudzību, izņemot pārbaudes, kas veicamas izskatot sūdzības. Uz sūdzību pamata 2014.gadā veikta latvāņa ierobežošanas pasākumu uzraudzība un kontrole 50 zemes vienības kadastra apzīmējumos. Konstatēti divi pārkāpumi, kur ierosinātas administratīvo pārkāpumu lietas, kur kā sods ir izteikts brīdinājums.

Plāni nākamajam gadam

1. Latvijas Prezidentūras ES Padomē ietvaros, virzīt tālāk jauno Augu veselības regulas projektu.
2. Aktīvi piedalīties darba grupās saistībā ar ES augu veselības režīma pārskatīšanu, sagatavot un sniegt priekšlikumus jaunajiem normatīvajiem aktiem.
3. Nodrošināt aizsargājamās zonas uzturēšanu, turpinot pārbaudes bakteriālās iedegas atklāšanai iepriekšējos gados atklātajos perēkļos un buferzonās, kā arī monitoringu komercdārzos, piemājas dārzos un citās bakteriālās iedegas saimniekaugu augšanas un audzēšanas vietās.
4. Turpināt intensīvas pārbaudes PKN atklāšanai Latvijas teritorijā, apsekojot un pārbaudot mežaudzes, cirsma vietas, riska zonas un no trešajām valstīm un Portugāles ievesto koksnes iepakojamo materiālu.
5. Veikt apsekojumus „Kaitīgo organismu un augiem bīstamo organismu apsekojumu programmas 2015.gadam” ietvaros, lai noteiktu kaitīgo organismu un augiem bīstamo organismu ģeogrāfisko izplatību un statusu Latvijas teritorijā.
6. Nodrošināt augu un augu produktu eksportu.

4.4. Augu aizsardzības joma

4.4.1. Augu aizsardzības līdzekļu reģistrācijas joma

VAAD pilda kompetentās iestādes funkcijas saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2009.gada 21.oktobra regulas (EK) Nr. 1107/2009 par augu aizsardzības līdzekļu laišanu tirgū, ar ko atceļ Padomes direktīvas 79/117/EEK un 91/414/EEK (turpmāk — regula Nr. 1107/2009). Funkciju veikšanai 2014. gadā AAL novērtēšanas un reģistrācijas jomā sagatavotas un apstiprinātas iekšējās instrukcijas:

- 2014. gada 18. jūnijā instrukcija Nr. 1.1-3/22 „Kārtība, kādā izsniedz atļaujas augu aizsardzības līdzekļu paralēlajai tirdzniecībai”;
- 2014. gada 30. jūnija instrukcija Nr.1.1-3/24 „Kārtība ķīmisku un mikroorganismus saturošu augu aizsardzības līdzekļu atļauju piešķiršana un grozīšanai, iekļaujot augu aizsardzības līdzekļu reģistrā”;
- 2014. gada 14. novembra instrukcija Nr. 1.1-3/37 „Kārtība, kādā piešķir atļaujas augu aizsardzības līdzekļu lietošanai”.

Sniegtie pakalpojumi

2014. gadā Latvijā reģistrēto AAL sarakstā iekļauti 25 jauni AAL:

- 20 ķīmiskie AAL (iekavās lietošanas kategorija) - *Biscaya OD (I)*, *Butisan Kombi (H)*, *Cantus Gold (F)*, *Cidely Top (F)*, *Elegant 2FD (H)*, *Fibro (I/A)*, *Frowncide 500 s.k. (F)*, *Fuego Top (H)*, *Librax (F)*, *Monceren G (K)*, *Ohayo 500 s.k. (F)*, *Osiris Star (F)*, *Prolectus (F)*, *Roundup Biactive (H)*, *Roundup Flex (H)*, *Saracen (H)*, *Siltra Xpro (F)*, *Syllit 544 SC (F)*, *Trimmer 500 WG (H)*, *Winby 500 s.k. (F)*. No tiem trīs AAL reģistrēti, piemērojot citas valsts reģistrācijas atzīšanas procedūru;
- pieci AAL, kas satur dzīvos organismus dažādu kaitīgo organismu-insektu ierobežošanai - *Adalia sistēma*, *Ambliseijus sistēma*, *Eretmiks sistēma*, *Eretmocerus sistēma* un *Orius sistēma*.

Kopumā 2014. gadā reģistrēti divi insekticīdi (I, I/A), viena kodne (K/F, K/I), 10 fungicīdi (F), septiņi herbicīdi (H) un pieci AAL, kas satur dzīvos organismus. Izsniegtas piecas atļaujas AAL paralēlajai tirdzniecībai: *Attila 250 SC*, *Bouddicca 250 EC*, *Stunt 250 EC*, *Buster* un *Frazer 180 e.k.*

2014.gadā anulēti 23 AAL - *Baytan Universal*, *Falkons 460 e.k.*, *Goltiks 70 p.s.*, *Comet*, *Danadims 40 e.k.*, *Fungurāns OH 300 s.k.*, *Perfekts 500 S e.k.*, *Ausma š.k.*, *Fitoekols IF*, *Skuju pulveris SM 87*, *Bordo maisījums*, *Dzelzs vitriols*, *Lerāns š.k.*, *Vara vitriols k.v.*, *Timors e.k.*, *Timorekss e.k.*, *Timorekss d.š.*, *Glīns 75 d.g.*, *Match 50 EC*, *Mesurool*, *Ciperkils 250 e.k.* un *Ranman A s.k.*

2014. gadā pieņemti 108 lēmumi par izmaiņām reģistrētu AAL dokumentācijā - mainīts reģistrācijas īpašnieks, iepakojuma lielums utt. Pieņemti lēmumi par 21 reģistrēta AAL atbilstību reģistrācijas nosacījumiem pēc to sastāvā esošās darbīgās vielas apstiprināšanas ES reģistrēto darbīgo vielu sarakstā. Lēmumu pieņemšanai sagatavots 21 atkārtotas novērtēšanas ziņojums, tostarp ziņojums par AAL Arrats d.g. sagatavots, veicot atbildīgās ziņotājvalsts pienākumus ES Ziemeļu zonā. Atbilstoši zonālās sadarbības principiem, ko paredz Regula Nr. 1107/2009/EK, Latvija uzsākusi vēl piecu reģistrētu AAL atkārtotas novērtēšanas ziņojumu izstrādi pārējo Ziemeļu zonas dalībvalstu vārdā. 2014. gadā Latvija nominēta par ziņotāju dalībvalsti divu jaunu AAL novērtēšanas ziņojumu sagatavošanai, kā arī par ziņotāju dalībvalsti viena jau reģistrēta AAL atkārtotas novērtēšanas ziņojuma sagatavošanai.

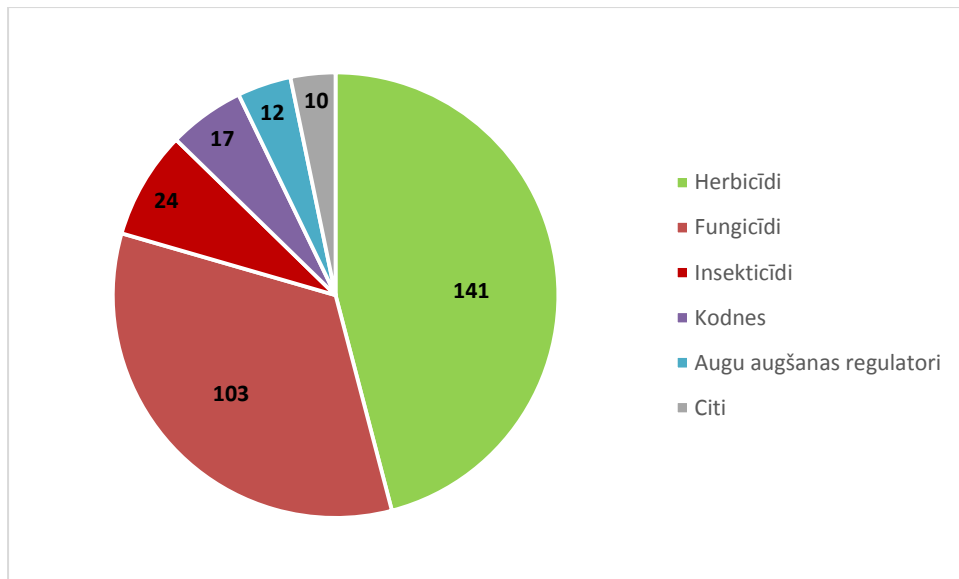
VAAD aktīvi iesaistās Ziemeļu – Baltijas valstu AAL novērtēšanas un reģistrācijas jomas kompetento iestāžu sadarbības aktivitātēs. 2014. gadā VAAD eksperti piedalījās 11 telekonferencēs, t.sk., vienā toksikoloģijas un divās vides un ekotoksikoloģijas ekspertu sanāksmēs, kā arī septiņās Ziemeļu zonas Rīcības komitejas telekonferencēs. Zonālā sadarbība dod iespēju optimāli izmantot valstu rīcībā esošos cilvēkresursus, koordinējot saņemto AAL reģistrācijas pieteikumu izskatīšanu un deleģējot ziņotājvalstis sagatavot AAL novērtējuma ziņojumus visu dalībvalstu vārdā. Vienlaikus tiek nodrošināta riska novērtējumu harmonizācija un kvalitāte, jo novērtējuma ziņojumu gatavošanā un izskatīšanā ir iesaistīti vairāku valstu eksperti.

2014. gadā sagatavoti 28 novērtējumi atļauju izsniegšanai AAL lietošanai, t.sk. 10 neregistrētu AAL novērtējumi, 10 novērtējumi AAL demonstrācijas izmēģinājumiem un astoņi novērtējumi jau reģistrētu AAL mazo lietojumu atļaujām. Atļauti mazie lietojumi sekojošiem AAL: Accurate 200 WG (H) latvāņu ierobežošanai, Nuance 75 WG (H), latvāņu ierobežošanai, Logrāns 20 d.g. latvāņu ierobežošanai, Signum d.g. (F) pupu sējumos, Prosaro (F) pupu sējumos, Fusilade Forte 150 EC (H) āboliņa, sarkanās auzenes sējumos, Amistārs 250 s.k. (F) ķirbju stādījumos un Magtoksīns tb (I/A) apaļkoku apstrādei.

Tāpat kā iepriekšējos gadus, pārskata periodā esam turpinājuši sadarbību ar Latvijas dārzeņu audzētājiem. Dārzeņu audzētājiem izsniegta viena atļauja neregistrētu AAL izplatīšanai un lietošanai, kā arī viena atļauja reģistrēta AAL lietošanas jomas paplašinājumam. Neregistrētu AAL lietošanai ir izsniegtas pagaidu atļaujas: viena atļauja AAL lietošanai mežsaimniecībā, trīs atļaujas rapša audzētājiem, četras atļaujas cigoriņu audzētājiem un viena atļauja gurķu sēklaudzētājam.

Kopumā 2014. gada beigās AAL reģistrā bija 337 AAL. No tiem 307 AAL ir ķīmiskie, divi mikrobioloģiskie un 28 dzīvus organismus saturošie AAL. No 307 ķīmiskajiem AAL herbicīdi ir 141 (46% no ķīm. AAL), fungicīdi 103 (34%), insekticīdi 24 (8%), kodnes 17 (5%), augu augšanas regulatori 12 (4%), citi 10 (3%)(repelenti, rodenticīdi, desikanti, limacīdi, dezinfekcijas līdzekļi).

2014. gada beigās AAL reģistrā esošo ķīmisko AAL skaits pēc lietošanas kategorijām

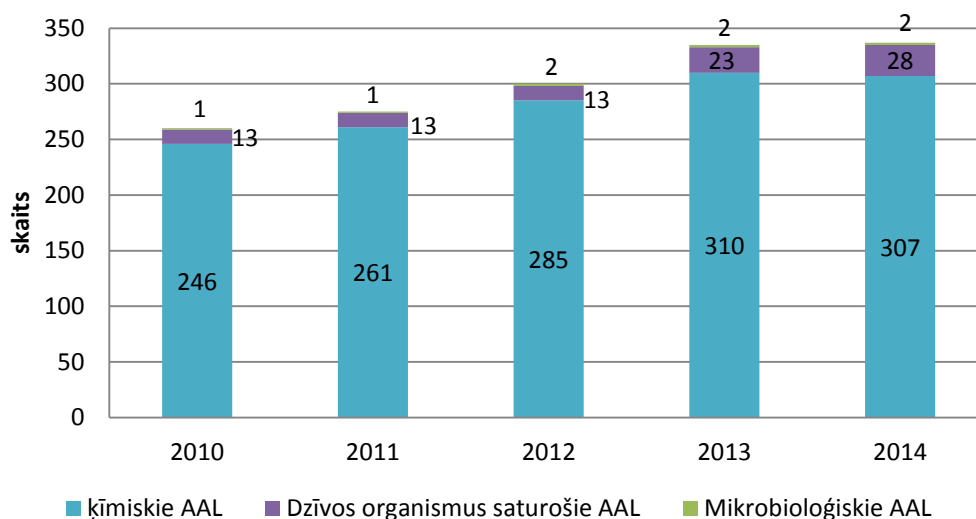
Pēdējos gados pieaudzis reģistrēto AAL skaits. 2009. gadā Latvijā kopā bija reģistrēti 273 AAL, bet 2014. gadā reģistrēto AAL skaits pieauga līdz 337 AAL, taču AAL reģistrācijas pieteicēji iesniedz pieteikumus pārsvarā tādu AAL reģistrācijai, kuri paredzēti graudaugiem, rapsim un kartupeļiem. Tādējādi joprojām trūkst AAL dārzeņiem un citiem mazajiem lietojumiem.

Termins „mazais lietojums” augu aizsardzības likumdošanā attiecināms uz AAL lietošanu augiem un augu produktiem, kurus valstī audzē nelielās platībās vai audzē lielās platībās, bet kaitīgais organisms nerada kaitējumu katru gadu vai arī kaitējums netiek nodarīts visā audzējamā platībā. Lai apzinātu mazo lietojumu problēmas, VAAD aicina gan profesionālās lauksaimniecības organizācijas, gan profesionālos AAL lietotājus sūtīt informāciju par AAL nepieciešamību kaitīgo organismu ierobežošanai audzējamās kultūraugos „mazajiem lietojumiem” pa e-pastu: mazie.lietojumi@vaad.gov.lv. 2014. gadā VAAD rīcībā pieejamā informācija apkopota un ir pieejama VAAD mājaslapā.

VAAD aktīvi meklē risinājumus AAL pieejamības veicināšanai, kā rezultātā 2014. gadā, sadarbojoties ar AAL reģistrācijas īpašniekiem „mazajiem lietojumiem”, reģistrēti šādi jauni AAL lietojumi: Boxer 800 EC (H) - lupīnu, lauka pupu, burkānu, sīpolu, ķiploku un saulespuķu sējumos un stādījumos, kā arī sakņu seleriju un kātu seleriju stādījumos; Butisan 400 (H) - Pekinas kāpostu un Ķīnas kāpostu sējumos un stādījumos; Prosaro (F) - pupu un ziņu sējumos; Score250 EC (F) - burkānu, seleriju (sakņu), sīpolu, ķiploku, šalotes sīpolu, galda biešu un krizantēmu (gan atklātā laukā, gan segtās platībās) sējumos un stādījumos; Signum (F) - pupu sējumos; Switch 62.5 WG (F) - skuju koku, lapu koku, dekoratīvo krūmu stādījumos kokaudzētavās, paprikas un baklažānu stādījumos segtās platībās, kabaču un cukini sējumos un stādījumos atklātā laukā un segtās platībās, ķirbju un meloņu stādījumos atklātā laukā, salātu un endīviņu sējumos un stādījumos atklātā laukā un segtās platībās, burkānu, sakņu pētersīļu, mēlsaknes, pastinaku, galda biešu, mārrutku, seleriju (sakņu), sīpolu,

šalotes, ķiploku sējumos un stādījumos atklātā laukā, zirņu, pupu, pupiņu sējumos un stādījumos svaigam patēriņam un graudiem, zālienā golfa laukumā.

Reģistrēto AAL skaita dinamika 2010. - 2014. gadā

2014. gadā sertifikāta saņemšanai tiesībām veikt normatīvajos aktos par AAL reģistrāciju noteiktos efektivitātes pārbaudes izmēģinājumus, saskaņā ar MK noteikumu Nr.909. „Kārtība, kādā izsniedz sertifikātu augu aizsardzības līdzekļu efektivitātes pārbaudes izmēģinājumu veikšanai” pieteikumu iesniedzis SIA „Bayer”, „Bayer CropScience” nodaļa. Veikta gan pieteicēja sertifikātam SIA „Bayer”, „Bayer CropScience” nodaļas pārbaude, gan sertifikātu īpašnieku – SIA „AgroLab Baltic” un VSAI „Latvijas Augu aizsardzības pētniecības centrs” uzraudzības pārbaudes.

Pārskata periodā uzsākta AAL pārklasifikācija saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1272/2008, jo visiem AAL, kuri tiks laisti tirgū pēc 2015. gada 1.jūnija, jābūt klasificētiem saskaņā ar regulu.

Kopumā saistībā ar jaunu AAL reģistrāciju, jau esošo pārreģistrāciju un lēmumiem par izmaiņām dokumentācijā izvērtēti un apstiprināti 146 AAL marķējumu teksti. t.sk. pārklasificēti saskaņā ar regulu 54 AAL.

Papildus AAL reģistrācijas aktivitātēm Latvija iesaistīta ES mēroga programmā Eiropā reģistrētu darbīgo vielu atkārtotai iekļaušanai ES apstiprināto darbīgo vielu sarakstā pēc to apstiprināšanas termiņa beigām. Saskaņā ar Komisijas Īstenošanas regulā (ES) Nr. 686/2012 minēto Latvija ir nominēta kā ziņotājas dalībvalsts trīs šādu darbīgo vielu (zoksamīds, metrafenons un nikosulfurons) riska novērtējuma ziņojumu sagatavošanā. 2014. gadā VAAD eksperti uzsāka darbu pie darbīgās vielas zoksamīds riska novērtējuma izstrādes.

4.4.2. Augu aizsardzības līdzekļu uzraudzības joma

2014. gadā augu aizsardzības jomā turpināta 2009.gada 21.oktobra Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/128/EK, ar kuru nosaka Kopienas sistēmu pesticīdu ilgtspējīgas lietošanas nodrošināšanai, prasību pārņemšana Latvijas likumdošanā. 2014. gada 3.jūnijā MK pieņemti grozījumi MK 2009.gada 15.septembra noteikumos Nr.1056 "Lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas, uzglabāšanas un marķēšanas prasības un kontroles kārtība", nosakot vispārīgās integrētās augu aizsardzības prasības, kas jāievēro visiem lauksaimniekiem, kuri savās saimniecībās izmanto otrās reģistrācijas klases AAL, un nodalot tās no integrētās lauksaimniecības prasībām, kas attiecināmas tikai uz agrovides atbalsta maksājumu pretendentiem, kuri reģistrēti Lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas reģistrā.

KUVIS izveidots AAL jomā izsniegto apliecību reģistrs, kā arī sagatavoti grozījumi MK noteikumos Nr.147 „Noteikumi par profesionālo augu aizsardzības līdzekļu lietotāju, augu aizsardzības līdzekļu lietošanas operatoru, augu aizsardzības līdzekļu pārdevēju un augu aizsardzības konsultantu apmācību un apliecību izsniegšanas kārtību”, kas pieņemti 2014. gadā 1. jūlijā. Noteikumu grozījumi paredz mazināt administratīvo slogu personām, kuras vēlas saņemt atļauju apmācību veikšanai, kā arī precizē apmācību veikšanas, pārbaudījumu kārtošanas un apliecību saņemšanas kārtību.

Turpinot ieviest AAL lietošanas iekārtu pārbaūžu sistēmu, sagatavoti un ar VAAD 2014.gada 9.decembra rīkojumu Nr.1.1-6/108 apstiprināti „Ieteikumi augu aizsardzības līdzekļu lietošanas iekārtu pārbaudīšanai”, kas publicēti VAAD mājaslapā. KUVIS izveidots AAL lietošanas iekārtu reģistrs. Līdz 2014. gada beigām kopumā pārbaudīta 31 AAL lietošanas iekārta. VAAD sadarbībā ar Latvijas Lauku un konsultāciju un izglītības centru un Latvijas Augu aizsardzības līdzekļu ražotāju un tirgotāju asociāciju ir noorganizējis četrus informatīvus seminārus par drošu AAL lietošanu un AAL lietošanas iekārtu pārbaudēm. Sadarbībā ar Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centru apmācītas AAL iekārtu pārbaūžu veikšanai 8 personas.

Saskaņā ar 2009. gada 25. novembra Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu Nr. 1185/2009/EK attiecībā uz statistiku par pesticīdiem, 2014. gadā Centrālā statistikas pārvalde (turpmāk – Pārvalde) organizēja apsekojumu, kurā VAAD inspektori iesaistījās statistikas datu vākšanā no Pārvaldes atlasītām 4000 lauku saimniecībām par 2014. gadā augļu dārzos, dārzeņu un kartupeļu platībās, siltumnīcu kultūrās, kā arī kukurūzas sējumos lietotajiem AAL.

2014.gadā AAL uzraudzības jomā sagatavotas un apstiprinātas iekšējās instrukcijas:

- 2014. gada 9. jūnija instrukcija Nr. 1.1-3/20 "Grozījumi Valsts augu aizsardzības dienesta 2012.gada 12. marta instrukcijā Nr. 7 "Kārtība, kādā tiek kārtots un uzturēts lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas reģistrs";
- 2014. gada 18. jūnija instrukcija Nr. 1.1-3/21 "Kārtība, kādā pārbauda

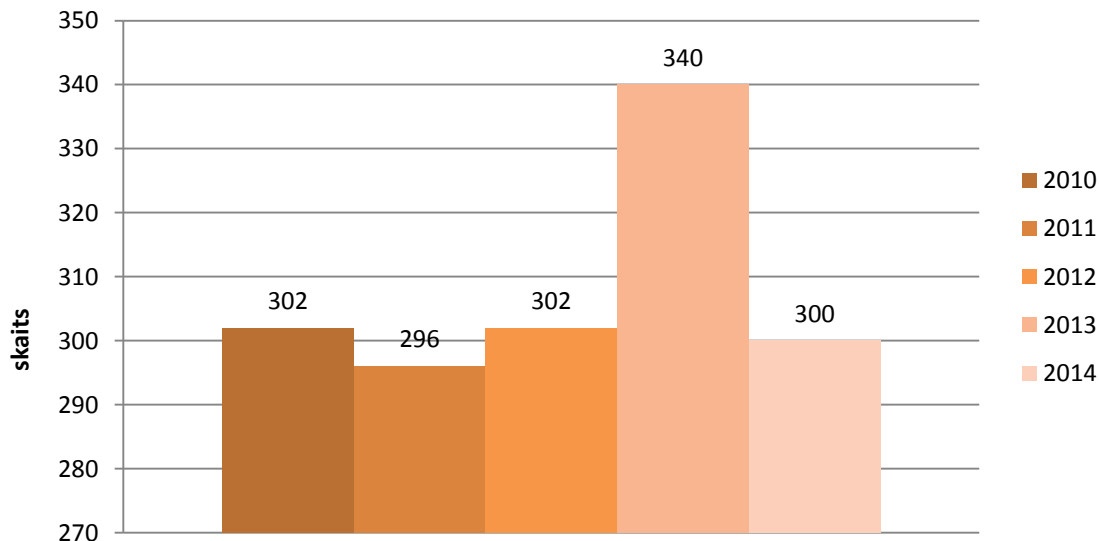
lauksaimniecības produktu integrētās audzēšanas normatīvo aktu prasību ievērošanu";

- 2014. gada 26. septembra instrukcija Nr. 1.1-3/32 "Kārtība, kādā Valsts augu aizsardzības dienests atestē personas un izsniedz tām apliecības augu aizsardzības jomā.";
- 2014. gada 29. jūlija instrukcija Nr. 1.1-3/29 grozījumi VAAD 2013.gada 26.marta instrukcijā Nr. 5 "Kārtība, kādā pārbauda un vērtē augu aizsardzības līdzekļu lietošanas jomas savstarpējās atbilstības obligātās pārvaldības prasības";
- 2014. gada 26. augusta instrukcija Nr.1.1-3/31 "Kārtība, kādā tiek veikta kultūraugu sējumos un stādījumos lietoto augu aizsardzības līdzekļu uzskaitē".

Sniegtie pakalpojumi

VAAD, pamatojoties uz Augu aizsardzības likumu, nodrošina, ka komersanti, kas laiž AAL tirgū, ir saņēmuši speciālu atļauju (licenci) AAL uzglabāšanai un izplatīšanai. Pagājušajā gadā izplatīšanas vietu skaits salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem samazinājies par 40 vietām.

2010. - 2014. gadā licencēto AAL tirdzniecības vietu skaits

Pamatojoties uz 2013. gada 19. martā pieņemtiem MK noteikumiem Nr.147 „Noteikumi par profesionālo augu aizsardzības līdzekļu lietotāju, augu aizsardzības līdzekļu lietošanas operatoru, augu aizsardzības līdzekļu pārdevēju un augu aizsardzības konsultantu apmācību un apliecību izsniegšanas kārtību”, VAAD 2014. gadā izsniedza apliecības 2745 personām:

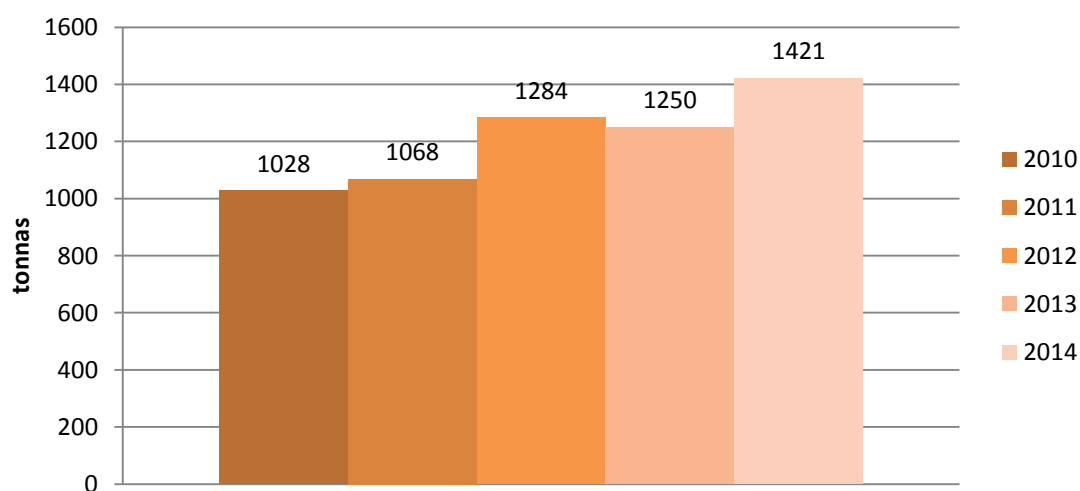
- profesionālā AAL lietotāja apliecību darbībām ar pirmās reģistrācijas klases AAL – 20 personām;

- profesionālā AAL lietotāja apliecības darbībām ar otrās reģistrācijas klases AAL – 1624 personām;
- AAL lietošanas operatora apliecības darbībām ar otrās reģistrācijas klases AAL – 960 personām;
- AAL pārdevēja apliecības – 134 personām;
- augu aizsardzības konsultanta apliecības - 7 personām.

VAAD saņēmis pieteikumus un izsniedzis atļaujas apmācību veikšanai: 2013. gadā – septiņām personām un 2014. gadā – vienai personai, kā arī uzsācis šo personu uzraudzību.

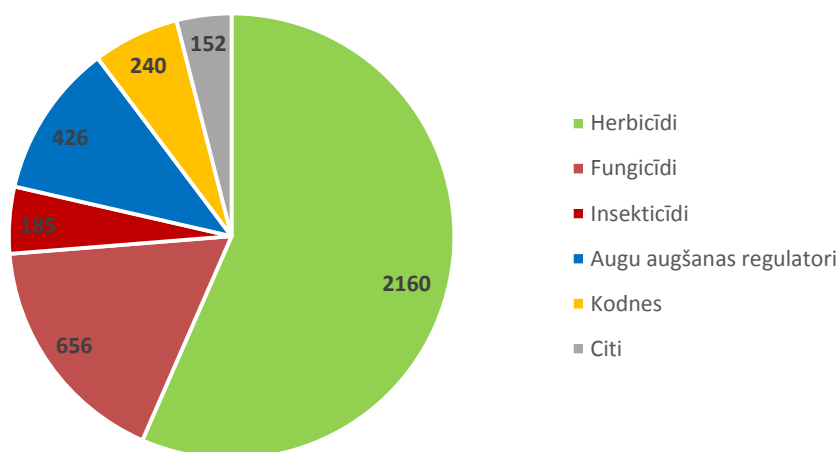
Saskaņā ar Augu aizsardzības likuma 8. panta 6. daļu komersanti, kas izplata AAL, nodrošina to apriti un uzskaiti MK noteiktajā kārtībā un katru gadu līdz 1. aprīlim iesniedz VAAD informāciju par iepriekšējo kalendāra gadu, norādot, kuri AAL un kādā daudzumā realizēti to lietotājiem. Salīdzinot izplatīto AAL apjomus pa gadiem, tiem ir tendence pieaugt.

2010. - 2014. gadā Latvijā gala lietotājiem izplatīto AAL darbīgo vielu kopsvars, tonnas (fiziskajā svarā)

Plašāk izplatītās AAL lietošanas kategorijas ir herbicīdi, fungicīdi un augu augšanas regulatori.

2014. gadā Latvijā gala lietotājiem izplatīto AAL apjomi pa lietošanas kategorijām, tonnas (fiziskajā svarā)

Normatīvo aktu ievērošanas uzraudzība un kontrole

VAAD kompetencē ir veikt valsts uzraudzību un kontroli par AAL izplatīšanas jomas normatīvo aktu prasību ievērošanu. 2014.gada laikā kopumā veiktas 287 izplatīšanas normatīvo aktu prasību ievērošanas pārbaudes.

AAL izplatīšanas normatīvo aktu prasību pārbaudes 2014. gadā

Nr. p/k.	Pārbaužu veidi	Skaits
1.	AAL izplatīšanas vietu atbilstības pārbaudes pie personām, kas vēlas saņemt speciālas atļaujas (licences)	24
2.	AAL marķējuma pārbaudes	39
3.	AAL kvalitātes laboratoriska testēšana	18
4.	VAAD piedalīšanās parauga ņemšanā AAL, kam beidzies derīguma termiņš, lai pieņemtu lēmumu par tālāku tā izplatīšanu vai aizliegumu izplatīt	61
5.	Pārbaudes AAL izplatīšanas vietās, kuras saņēmušas speciālas atļaujas (licences)	224

AAL izplatīšanas vietai, kurai paredzēts izsniegt speciālu atļauju (licenci), kas dod tiesības izplatīt AAL ir jāatbilst AAL jomu regulējošo normatīvo aktu prasībām. 2014.gadā VAAD inspektori kopumā veikuši 24 AAL izplatīšanas vietu atbilstības pārbaudes, kurās konstatēts, ka izplatīšanas vietas var nodrošināt augu aizsardzības jomu regulējošo normatīvo aktu prasību ievērošanu, lai tās saņemtu speciālu atļauju (licenci).

Arī AAL marķējuma atbilstība VAAD apstiprinātajam marķējumam, kurā esošā informācija ir ļoti svarīga AAL lietotājiem, tiek pārbaudīta operatīvajās pārbaudēs, kuras tiek nozīmētas pēc informācijas saņemšanas par AAL ieviešanu Latvijā. Kopumā tika veiktas 39 AAL marķējuma pārbaudes, kurās 13 AAL marķējumos konstatētas maznozīmīgas neatbilstības, kas nerada risku pareizai AAL lietošanai.

Pagājušajā gadā tika analizēti 18 AAL, nosakot darbīgo vielu saturu, kā arī produkta fizikāli-ķīmiskās īpašības. Reģistrācijas nosacījumiem atbilda 17 AAL paraugi, savukārt 4 AAL testēšanas rezultāti norādīja uz neatbilstību prasībām, tāpēc tika veiktas atkārtotas analīzes. Pēc atkārtotu analīžu veikšanas viens AAL neatbilda AAL reģistrācijas nosacījumiem un saskaņā ar normatīviem aktiem attiecīgā AAL partija tika izvesta no valsts.

VAAD inspektori ir piedalījušies AAL paraugu ņemšanā, kam beidzies derīguma termiņš. Kopumā pagājušajā gadā attiecībā uz šiem AAL tika pieņemts 61 lēmums par to, ka AAL atbilst reģistrācijas nosacījumiem un tā izplatīšanas termiņš tiek pagarināts.

AAL izplatīšanas normatīvo aktu prasību ievērošana tika veikta 224 pārbaudēs. Izplatīšanas vietu pārbaudēs konstatēti 42 maznozīmīgi pārkāpumi. Biežāk konstatētie maznozīmīgie pārkāpumi ir, ka pārbaudes brīdī izplatīšanas vietā nav pieejama AAL drošības datu lapa, nav informācija par pirmās medicīniskās palīdzības sniegšanu.

AAL izplatīšanas jomas normatīvo aktu prasību ievērošanu AAL izplatīšanas laikā kopumā konstatēti 8 būtiski pārkāpumi, par kuriem tika ierosinātas administratīvo pārkāpumu lietas.

AAL izplatīšanas būtiskie pārkāpumi, par kuriem ierosinātas administratīvās pārkāpumu lietas

Nr. p/k.	Pārkāpuma būtība	skaits
1.	Izplatīti Latvijā neregistrēti AAL (kā arī tirgotājs nav saņēmis VAAD izdotu speciālo atļauju (licenci))	3
2.	Speciāla atļauja (licence) piešķirta trešās reģistrācijas klases AAL izplatīšanai, bet tirgo arī otrās reģistrācijas klases AAL.	1
3.	Izplata AAL, kam marķējuma teksts nav latviešu valodā	1
4.	Izplata AAL ar neatbilstošu marķējumu, kurā uzrādīts neatbilstošs lietojums	1
5.	AAL tiek tirgots un uzglabāts vienā telpā ar lopbarību un pārtikas produktiem	1
6.	Ķīmiskie AAL nav izvietoti atsevišķi no citām precēm slēgtā skapī vai plauktā	1

Lai nodrošinātu valsts uzraudzību par AAL lietošanu, VAAD veic pārbaudes pie personām, kas audzē kultūraugus. Šajās pārbaudēs pārbauda, vai AAL lieto tikai tam mērķim un pret tiem kaitīgajiem organismiem, kas minēti marķējumā, nepārsniedzot norādīto devu, kā arī ievērojot marķējuma prasības par AAL atšķaidīšanu un maisījumu gatavošanu pirms lietošanas, kultūrauga attīstības stadiju, apstrāžu skaitu sezonā, nogaidīšanas laiku no pēdējās apstrādes līdz ražas novākšanai un ierobežojumus attiecībā uz cilvēku un dzīvnieku veselības un vides aizsardzību, kā arī vajadzības gadījumā ņem augu un augu produktu paraugus, lai konstatētu AAL atliekvielu klātbūtni.

AAL lietošanas normatīvo aktu prasību pārbaudes

Nr. p/k.	Pārbažu veidi	Skaitis
1.	Augu un augu produktu paraugu analīze AAL lietošanas pārbaudei	100
2.	Pārbaudes pie AAL lietotājiem	874
3.	AAL jomas obligāto savstarpējās atbilstības pārvaldību prasību ievērošanu	503
4.	Pārbaudes pie personām, kas lauksaimniecības kultūraugus audzē integrēti	278

Veicot pārbaudes personu sūdzību gadījumos vai saņemot informāciju par iespējamo pārkāpumu, 2014. gadā paņemti 43 augu un augu produktu paraugi. Ar šo paraugu analīžu rezultātiem septiņos gadījumos pierādīta pārkāpēja vaina, kā rezultātā ierosinātas administratīvo pārkāpumu lietas. Vienas sūdzības gadījumā ar paraugu ņemšanu identificēta mājdzīvniekiem kaitīga viela, kas nav AAL. Astoņos gadījumos ar paraugu ņemšanas palīdzību konstatēts, ka sūdzība nav bijusi pamatota.

Sakarā ar pastiprinātu sabiedrības interesi par darbīgo vielu glifosātu saturošu AAL lietošanu rapša un graudaugu sējumos pirms ražas novākšanas VAAD, sākot jau ar 2008. gada, atvēlēto budžeta līdzekļu ietvaros veic pārbaudes un ņem graudaugu un rapša paraugus ražas novākšanas laikā, lai pārbaudītu vai darbīgā viela glifosāts nepārsniedz maksimāli pieļaujamās normas. Iepriekšējos gados, kā arī 2014. gada paņemtajos 103 paraugos nav konstatētas darbīgās vielas glifosāta atliekas, kas pārsniedz maksimāli pieļaujamās normas.

Informācija par augu un augu produktu paraugu analīžu rezultātiem

Kopējais paraugu skaits	Testēšanas rezultāti	
	Skaitis	Rezultāts
100	33	zem analītiskās noteikšanas limita < 0.05 mg/kg,
	67	pieļaujamās robežās 0,055 – 7,52 mg/kg

AAL lietošanas normatīvo aktu prasību ievērošanas pārbaude tika veikta 874 pārbaudēs, kurās kopumā konstatēti 76 maznozīmīgi pārkāpumi. Biežāk konstatētie maznozīmīgie pārkāpumi ir nepareiza iegādāto un izlieto to pirmās un otrās reģistrācijas klases AAL uzskaitē, AAL netiek uzglabāti plauktos vai uz paletēm, nav pieejami individuālie aizsardzības līdzekļi.

Saistībā ar AAL lietošanas nosacījumu neievērošanu ir konstatēti 19 būtiski pārkāpumi, par kuriem ierosinātas administratīvo pārkāpumu lietas (4.5. tabula).

AAL lietošanas būtiskie pārkāpumi, par kuriem ierosinātas administratīvās pārkāpumu lietas

Nr. p/k.	Pārkāpuma būtība	skaitis
1.	Pieļauta AAL nokļūšana uz citas teritorijas	9
2.	Pieļauta AAL nokļūšana uz citas teritorijas, neievērojot pieļaujamo vēja ātrumu	1
3.	AAL lietots neievērojot normatīvos aktos noteiktās prasības par aizsargjoslām	2
4.	AAL lietots mērķim, kuram tas nav paredzēts	2
5.	Gatavojot AAL maisījumu, nav ievērotas norādes AAL marķējumā	1
6.	Nav ievēroti uzglabāšanas nosacījumi	1

7.	Nav veikta uzskaitē par iegādātiem un izlietotajiem AAL	1
----	---	---

2014. gadā VAAD turpināja pārbaudīt AAL jomas obligāto savstarpējās atbilstības pārvaldību prasību ievērošanu pie personām, kas pretendē uz ES atbalsta maksājumiem. Pagājušajā gadā pārbaudītas 488 saimniecības, kurās konstatētas 25 maznozīmīgas un viena būtiska neatbilstība, kas saistīta ar nepareizu AAL lietošanu, neievērojot bišu vai apputeksnētāju aizsardzību.

2014. gadā VAAD veica 278 lauksaimniecības produktu integrēto audzētāju pārbaudes. Lēmumi par neatbilstošu lauksaimniecības produktu integrēto audzēšanu netika pieņemti. Augļkopībā pie 39 personām tika konstatēti 101 maznozīmīgs pārkāpums. Biežāk konstatētie maznozīmīgie pārkāpumi – augļkoki un ogulāji nav optimālā biezībā, netiek kopti to vainagi, netiek izgriezti slimīgu un kaitēkļu bojātie zari, kultūraugi netiek mēslooti agronomiski piemērotā laikā. Dārzenkopībā maznozīmīgi pārkāpumi netika konstatēti.

4.4.3. Kultūraugiem kaitīgo nekarantīnas organismu monitorings un prognozēšana

Lai konstatētu lauksaimniecības kultūraugu sējumos un stādījumos sastopamās nekarantīnas slimības un kaitēkļus, lai informētu sabiedrību par augu slimību un kaitēkļu attīstību, VAAD veic novērojumus kultūraugu sējumos un stādījumos.

Ir īstenoti kultūraugiem kaitīgo organismu monitoringa jomas galvenie uzdevumi - veikta kaitīgo organismu uzskaitē, diagnosticēšana, attīstības prognozēšana un iegūtā informācija izmantota sabiedrības informēšanai par kaitīgo organismu attīstību un ierobežošanas iespējām.

2014. gadā izstrādāts un iespiests metodisks materiāls par kultūraugu attīstības stadijām un informatīvs buklets par integrēto augu audzēšanu, kurā iekļautas prognozes par kaitīgo organismu attīstību nākamajam gadam.

Reģionālajās nodaļās kultūraugiem kaitīgo nekarantīnas organismu monitoringa jomā 2014. gadā bija nodarbināti septiņi speciālisti.

Izstrādāti un apstiprināti VAAD šādi ar monitoringa jomu saistīti normatīvie dokumenti:

- 26.05.2014 rīkojums Nr. 1.1-6/48 „Par maršrutiem novērojumu veikšanai kaitīgo organismu konstatēšanai lauksaimniecības kultūraugu sējumos un stādījumos”;
- 21.03.2014 instrukcija Nr. 1.1-3/11 „Novērojumu un kaitīgo organismu uzskaites metodika rapša sējumos”;
- 09.12.2014 instrukcija Nr. 1.1-3/43 „Grozījums Valsts augu aizsardzības dienesta 2007.gada 2.jūlija instrukcijā Nr.12 „Lauksaimniecības kultūraugu slimību un kaitēkļu novērojumu un uzskaites metodika”;

- 09.12.2014 instrukcija „Novērojumu un kaitīgo organismu uzskaites metodika ogulājos”.

Monitoringa rezultāti

2014.gadā:

- kaitīgo organismu konstatēšanai novērojumos iekļauti 38 kultūraugi;
- visā Latvijas teritorijā pavisam veikti 4274 novērojumi;
- novērojumos konstatētas 163 kaitīgo organismu sugas vai to grupas (piemēram, tripši, laputis, spradži, sakņu puves utml.), t.sk. kaitēkļi - 72, slimības – 91.

5. Komunikācija ar sabiedrību

VAAD komunikācijas mērķis ir informēt un izglītēt sabiedrību un konkrētās mērķauditorijas par aktualitātēm VAAD darbības jomās, veicināt VAAD pakalpojumu pieejamību un sapratni par VAAD veicamajām uzraudzības funkcijām un uzdevumiem, paaugstināt VAAD prestižu.

VAAD darbinieki 2014.gadā:

- sniedza 108 (2013.g. – 94) intervijas un atbildes uz žurnālistu jautājumiem;
- Sagatavoja 44 publikācijas specializētajos izdevumos (žurnālam «Saimnieks», «AgroTop», «Dārza pasaule», «Dārzs un drava») (2013.g. – 43);
- Sadarbībā ar laikrakstu «Latvijas avīze» sezonas laikā katru pirmdien publicēta rubrika «Kaitnieku TOP 10» (maijs – okt.).

2014.gadā notika ikgadējā VAAD un NVO sanāksme, kur VAAD sniedza informāciju par darbības aktualitātēm un atbildēja uz NVO uzdotajiem jautājumiem.

2014.gada laikā VAAD darbinieki piedalījās dažādos semināros lauksaimniekiem, kur skaidrojuši, piemēram, AAI nozīmi kvalitatīvas un ekonomiski pamatotas ražas ieguvei, integrētās augu aizsardzības prasības un kaitīgo nekarantīnas organismu veikšanas praktiskos aspektus, kā arī citas ar VAAD atbildības jomu saistītas lietas.

Augu karantīnas jomā VAAD turpina sadarboties ar lauku attīstības speciālistiem, A/S „Latvijas Valsts meži” un pašvaldībām, kā arī pastāvīgi notiek konsultācijas ar pašvaldībām un to pārstāvjiem par Sosnovska latvāņu ierobežošanu.

2014.gada pavasarī VAAD organizēja semināru tirdzniecības vietu pārstāvjiem, lai atgādinātu par fitosanitāro prasību nodrošināšanu dekoratīvajam augu stādāmajam materiālam.

Lai tirdzniecības vietas būtu informētas par prasībām, kādas jāievēro ievadot stādāmo materiālu Latvijā no Eiropas valstīm, pārdod stādāmo materiālu un kartupeļu, noorganizēts seminārs tirdzniecības tīklu pārstāvjiem.

Pa VAAD uzticības tālruni saņemti 36 iedzīvotāju zvani. Lielākoties paustas aizdomas par bakteriālās iedegas izplatību, kā arī neatļautu AAL lietošanu.

VAAD ik gadu piedalās valsts pārvaldes popularizēšanas pasākumā „Ēnu diena” un „Atvērto durvju diena”, motivējot skolniekus izvēlēties ar lauksaimniecību saistītās profesijas un veicinot iestādes prestižu. 2013.gadā Ēnu dienā ar VAAD darbību iepazīnās un laboratorijas apmeklēja 26 skolēni, bet Valsts pārvaldes Atvērto durvju diena – 37 skolēni.

VAAD turpinās sadarbību ar Priekuļu lauksaimniecības tehnikumu, 2014.gadā tika organizēta topošo lauku īpašumu apsaimniekošanas specializācijas audzēkņu vizīte VAAD.

2014.gadā VAAD piedalījās lauksaimnieku ģimenes svētkos «Traktordiena», tieši uzrunājot VAAD mērķauditoriju – lauksaimniekus un lauksaimniecības studentus. VAAD stendā apmeklētājus mudināja iesaistīties konkursos un interaktīvos uzdevumos par augu un augu sēklu atpazīšanu, AAL drošu lietošanu, kā arī sniedza konsultācijas par kultūraugu aizsardzību pret dažādiem kaitīgajiem organismiem. Par dalību konkursā, VAAD sadarbībā ar Latvijas Augu aizsardzības līdzekļu ražotāju un tirgotāju asociāciju, izsniedza balvas – AAL individuālās aizsardzības līdzekļus cimdus, respiratorus, aizsargbrilles un aizsargtērpus.

VAAD turpina informēta par aktualitātēm sociālajā tīklā Twitter (2015.gada sākumā bija 378 sekotāji) un Flickr. VAAD uzdevums, komunicējot sociālajā tīklā ir piesaistīt tiešās mērķauditorijas (lauksaimnieku, kultūraugu audzētāju, dārzkopju utt) nepastarpināti un pastarpināti (caur pašvaldību un NVO profiliem) informēt par aktualitātēm.

Sadarbībā ar starptautisko organizāciju EPPO, VAAD turpina informēt iedzīvotājus par kaitīgo organismu izplatības risku nelegāli vedot pāri robežām augus un augu produktus – informāciju izvietojot monitors lidostā „Rīga”, mājaslapā, kā arī pasākumos izplatot buklets.

2014.gadā, iesaistot NVO izveidota darba grupa programmas «Sabiedrības izpratnes veicināšana par AAL lietošanu» izstrādei.

2014.gadā saņemts pozitīvu novērtējumu no ZM audita «Ārējā komunikācija».

Pārskata gadā VAAD Agroķīmijas laboratorijas veica klientu aptauja, ietverot jautājumus par AAI pakalpojuma kvalitāti, personu informētību u.c. No klientiem saņemta 144 aizpildītas aptaujas veidlapas (kopumā klientiem izdalītas 243 aptaujas veidlapas).

Aptaujas rezultāti:

- lielākā daļa (71 %) AAI klientu ir zemnieku saimniecības, SIA un kooperatīvi veido 23 %, pārējie – 6 %;

- 98 % aptaujāto uzskata, ka pieteikšanās AAI nav sarežģīta;
- 81 % klientu ir augstākā vai vidējā speciālā lauksaimnieciskā izglītība;
- 47% klientu AAI materiālu informācijas izmantošanai pieaicina speciālistus;
- informāciju par AAI pakalpojumu 38 % klientu ir ieguvuši VAAD mājaslapā, 29 % - apmeklējot seminārus lauksaimniekiem, 10 % - no bijušajiem VAAD klientiem, 3 % - plašsaziņas līdzekļiem, bet 20 % - citā veidā;
- 71 % aptaujāto jau agrāk ir izmantojuši AAI pakalpojumu, t.i., ir bijušie klienti.

Vērtējot AAI pakalpojuma kvalitāti un izpildes termiņus attiecīgi 95 % un 91 % klientu sniedza pozitīvu vērtējumu. 24 % klientu AAI pakalpojuma izmaksas šobrīd šķiet par dārgu.

Aptaujas veidlapā bija iekļauta arī sadaļa ierosinājumiem un priekšlikumiem pakalpojuma uzlabošanai. Ieraksti šajā sadaļā bija salīdzinoši nelielā daļā veidlapu, bet galvenie ieteikumi bija šādi:

- VAAD mājaslapā būtu jāievieto vairāk informācijas par augšņu agroķīmisko izpēti;
- paātrināt izpildes termiņus;
- papildus AAI nodrošināt profesionāli izstrādātu mēslošanas plānu sagatavošanu un izsniegšanu;
- nodrošināt konsultāciju sniegšanu;
- vairāk reklāmas.

2015.gads plānots

- Turpināt sadarbību ar žurnālistiem, akcentējot reģionālos un specializētos medijus;
- Attīstīt darbību sociālajos tīklos;
- Sadarbībā ar NVO izstrādāt programmu «Sabiedrības izpratnes veicināšana par AAL lietošanu»;
- Piedalīties „Traktordienā” un atvērto durvju dienā;
- Organizēt sabiedrības informēšanas kampaņu par bakteriālo iedegu.
- Turpināt darbu pie programmas «Sabiedrības izpratnes veicināšana par AAL lietošanu».